IVSTI LIPSI EPISTOLARVM SELECTARVM CENTVRIA MISCELLANEA.

ANTVERPIÆ,
Ex OFFICINA PLANTINIANA,
Apud Ioannem Moretum.
CIↃ. IↃCII.
Cum Priuilegijs Cæsareo & Regio.

AMPLISS^{MO} ET NOBILISS^{MO} DOMINO,

D. IOANNI DRENCKWAIRTO

EQVITI, TOPARCHÆ DORMALIÆ,

ſupremo Belgicæ Theſaurario.

CENTVRIAM hanc MISCELLANEAM ad te mitto, non munus, ſed particulam luendi æris, quod varium & multiplex fatemur debere. Decem anni ſunt, cùm me beneficiis aliis ſuper alia cumulas: vt non dicam relationem, ſed actionem gratiarum ſtudio videaris præuenire. Quid autem vel nunc refero? EPISTOLAS, pleraſque ipſas ad te miſſas: & vel eo nomine tibi inſcribendas. Sed EPISTOLAS cùm dico, quid niſi rem leuem & ſubitaneam, & intra verba conſiſtentem dico? Sanè argumenti aut grauioris materiæ hîc parum eſt: etſi alibi aliquid intercurrit:

currit: sed qualecumque, nec felicibus bonisque temporibus, cùm flos & acumen ingeniorum fuit, repudiatum ab editione & à famâ hoc genus. Epistolas quidem scribere, commune &, vt sic dicam, passiuum est: benè scribere, infrequens, etiam in communi & frequenti aliquâ linguâ. Eò magis iure laudem poscit, si quis in Romanâ præstat, iam olim desitâ: & quæ tamen diuinâ prouidentiâ vinculum gentium in Europâ hæsit, & thesaurus ac conditorium scientiarum. Quid? inquies. tanti ergo Latinè scribere? non: sed sic subitò & in festinationis illo calore, & sine industriæ colore scribere, id fortasse pretium habet, apud peritos quidem arbitros rerum & ingeniorum. Nam si studium hîc & affectatio apparet, nihil est: simplex hoc genus est, sine fuco aut paraturâ, &

Qualis Apellæis est color in tabulis.

Atque ego de elegantiâ nescio, sed de facilitate aut (vt liberè dicam) neglegentiâ scio: & quàm nobis hæc sub manu feri nascique soleant, celeriùs fortasse quàm

scribam.

ſcribam. Itaque velut præcoces quidam fructus ſunt, iidemque fugaces: qui tamen & veſtris magnatum menſis inferri ſolent, & gratiam feſtinationis mereri. Quæſo apud te, Ampliſſime Domine, ita ſit: placeant quia inaffectata ſunt, quia candida & aperta ſunt, ſimillima ingenio & moribus tuis. Scio equidem graues feriaſque tuas curas, in officio laborioſo & addam inuidioſo: & in quo non dicam gratiam mereri, ſed odium vitare difficile eſt. Quod tu tamen multos annos eſt, cùm ita ſuſtines, vt induſtriam fidémque tuam Regi anteà, nunc Principibus probaueris; & communiter omnibus integritatem, & animum ab omni labe aut corruptelâ immunem. Nam tu rationes iſtas Belgicæ, publicâ famæ voce adminiſtras, tam abſtinenter quàm alienas, tam diligenter quàm tuas, tam religiosè quàm publicas, & quæ ſacrum illud nomen Patriæ tangunt. Hæc tua laus eſt, & in ſedato animo vigor maximarum rerum capax: quem, vt cœpi, ite-

rùm rogo, ad hæc etiam minuta, sed fortasse oblectantia, demitti. Legistine Achillem inter media arma citharam & fides interposuisse, & animum ægrum curâ aut offensâ recreasse? Idem facito, hęc vt ludicra sumito: sed ab animo tamen serio & graui profecta, & in cultum tui deuoto. Louanij, v. Kalendas Martias. ∞. IↃCII.

INDEX

INDEX
EPISTOLARVM
CENTVRIÆ
MISCELLANEÆ.

Iano

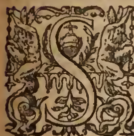
IVSTI

EPISTOLARVM SELECTARVM

CENTVRIA MISCELLANEA.

EPISTOLA I.

L. LIPSIVS IOANNI MORETO, *Typographo* S. D.

ERIÒ & vno verbo, mi Morete, ſemel hoc crede. quidquid à vobis ad me venit, gratum eſt, iucundum eſt: & meritò iſtæ tuæ litteræ, ſinceriſſimi affectus in me plenæ. Nolo eũ teſtêris: ſcio. nec pariter vllus vnquam Plantinianus ramus erit, quem ego non amem, & cui non benefactum velim ex imo iſto fonte. Oſtendam hoc ſemper, quamdiu melior ille ſpiritus diriget hoc corpus. Sed hæc non neceſſaria. precibus tuis reſpondebo, quas velut publico nomine ad me defers. Thraſeam tuum, inquis, flagitant omnes. De multis, mi Morete, credo: multos etiam aliter eſſe cenſeo, & quibus hæc noſtra nec grata valdè nec magna. Quæ iudicia vt nec magni ipſe facio, nec planè tamen ſperno: ita hoc facilè apud me impetrant, vt differam opus, ſi non vt omittam. Philoſopha iſta non pro omnium guſtu: & calumniam vitare fortaſſe melius, quàm deprecari. Munus aumarij, in quo chartæ & epiſtolæ noſtræ recondantur, an non gratum ſit te mittente? gratiſſimum: ſed & re atque vſu opportunum, & hactenus deſiderabam. In oculis aut manibus cottidie erit: & quod ſequitur, eius auctor. Ergo gratia tibi eſto & dicta, & repoſita: tu aut tui apud me inuenite, & amandi ſemper amate. Lugd. Bat. v. Id. Decemb. ∞. IↃ. LXXXIIX.

EPISTOLA II. *Leodicum.*

IACOBO CARONDELETO, *Cancellario & Canonico*, S. D.

HAVD iniuriâ mihi gratularis, de felici aduentu ad Spadanas Aquas. Certè per multa discrimina, & molestias, huc venimus: è quibus illa Deus depulit, & has mitigauit. Sine illius præsenti numine & auxilio, per tot ambages viarum, in hac afflictâ valetudine, nunquam venissemus ad propositam metam. Sed illi gratia esto, iam hîc sumus: atque eo animo sumus, vt non vltrà reuisamus ambiguos, & bonis parùm gratos, locos. Quæ ipsa caussa deserendi. Statuimus in vicino tractu menses aliquot (fortassè & vltrà) agere, & in quiete ac solitudine abdere nos in vetera illa Musarum castra. Rogo eumdem illum Deum, vt cum publico bono. Quòd autem amorem tuum præfers, & testaris: ille verò mihi notus: occasio mihi sit, pariter testificandi & declarandi mei. Dionysium Villerium iampridem ego noui, & amo hominem verè elegantis ingenij, niuei pectoris, & prorsus de meliore luto. Imò hoc te magis amo, quòd tu illum. Mihi valdè in votis, eiusmodi viros amplecti, & alloqui; magis, quàm omnes Principes & Dynastas. De nummis priscis, coràm videbimus: capior, atque etiam aliquid capio. De fluctibus qui imminere nobis, ex præsagio illius Calchantis, videntur, nô abnuo:

*——ἡμῖν γὰρ μέγα πῆμα κυλίνδει):

sed tamen de exitu haud valdè angor. Quem Deus diligit, per æqua per iniqua, per fluxus & refluxus perueniet ad suum portum. Vtinam ego ad illum salutis! salutis inquam duplicis: nam & hæc corporis, videtur per fontes vestros etiã affulgere. Sed adhuc incertò: momentum tamen & *ῥοπὴ ad meliora. Vale R. & Nobilissime Vir, & nos sub metam septimanæ proximæ exspecta. Nam rumor hîc de Aulâ, ad quod nomen fugio. VII. Kal. Iulij, ∞. Iↄ. XCI.

* nam nobis magna calamitas voluitur. Pind.

* inclinatio.

EPISTOLA III. *Moguntiacum.*

IACOBO CAMPIO, *Archidiacono & Canonico* S. D.

PRAESENTIS tui vultus, & in vultu ipso conspicua probitas, me delectarunt: nunc litteræ, hanc ipsam præferentes, & in me

in me amorem. Gaudeo,& redamo, atque vt litteraria hæc colloquia frequentemus, te rogo. Nummos accepi, atque aliquot Inscriptiones,suo nomine gratas, tum & illius, à quo profecta. Quis studium hoc elegantiæ in viro nobili, & Germano non amet? quæ gens, nescio quomodo, parùm adhuc eò inclinauit: sed cùm eiusmodi proceres viam facient & præibunt, facilè istas Lunas sequentur minora illa astra. Deus faxit,& vt huc potiùs se dent, quàm ad inutiles & noxias illas super Religione disputationes. Vno verbo. ego Cancellarium vestrum amo, & beniuolentiam pariter eius in me pro beneficio amplector. Cur non vidi eum, cùm essem in vestrâ vrbe? Nam ad hoc quidem temporis largiter fuit: sed credo abfuisse; aut de tali viro,& virtute neminem indicium mihi fecisse. si adfuit, & siluisti,tu mi Campi peccasti. Ego salutem, & obsequiosum animum illi defero; & tibi mi Campi significo,me in Eburonibus & nunc esse, & videri futurum hanc hiemem. Amici sunt,qui detinent,tum & locus & vrbs amœna, & caput, quòd res in patriâ nostrâ eo loco, vt nemo ad eam adspirare possit, cui grata & amica quies. Sed nec securitas in plerisque oppidis,Batauo inualescente,& nostris per secordiam,aut pessimam disciplinâ infirmis. Me otium capit, non illud solutum,& languidum,sed quod libri, & lucubrationes alant, ac vegetent, & quod aliquid egisse nos, etiam cùm nihil egimus, apud posteros testetur. Paro igitur plura: promptiùs, si diploma nobis, & interdictum à Cæsare esset, ne quis nostra statim(vulgò iam fit)recuderet,& imitaretur.Fit cum Typographi damno, fit cum meâ fraude, cui via adimitur addendi,immutandi,castigandi. Spero me in ipsâ Imperatoris aulâ amicos reperturum,sed per quos id confici, aut impetrari maximè debeat,ignoro. Tu si scis, me quoque scitiorem facito, & magis magisque tibi deuinctum deuinci. In Eburonum dominâ vrbe. XI.Kal.Sextilis. ∞. Iↄ. XCI.

EPISTOLA IIII. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{to}.

HEVS tu,suauiter herè vnà fuimus: & quid dicam nisi me à consortio vestro mores ducere, & paullatim hilarescere?

Deus faxit, remittat ille ater humor, quid nisi pater curarum & atræ mortis? De floribus meis dicebam,& inuitabam, & nescio quid promittebam. O benignitatem in inopiâ! Leidæ aliqua nobis copia,

Huc vna è multis capsula me sequitur.

Tamen veni, vide, cape. Incito te? Carmine etiam facio: sed quod à prorsâ istâ vix abit,& quale sub manu solet nasci.

PETRE, iuris & elegantioris
Musæ candide cultor, & sacerdos;
Quem ni sic amo, vt hos meos ocellos,
Atque vt tu geminos tuos puellos,
Iupiter mihi perdat hos ocellos:
Quando ad me venies, meosque flores?
Namque & gestio ego ipse te videre,
Atque illi mage gestiunt videri.
En Sol purior hic, & aura Veris,
Pinxit, vt Babylonicum tapete,
Nostras areolas. veni, videbis,
Gaudebis quoque. namque pars eorum,
Herculi vt decimæ, tibi sacrata est.
Ecquid te traho? sed veni, peribunt
Illi, ni properas, tuumque donum.

EPISTOLA V. *Herbipolim.*

NIC. SERARIO, *Soc. Iesu* S. D.

CVM vsurâ salutem tribui, quæ epistolam bonam & vberem ad me traxit. Ita liberalis es? tamen, non mentiar, illo pæne fine misi. Quid dissimulem? amare te cœpi, cùm ob tua bona quæ ille ab alto tribuit, tum quia audiebam quòd me amares. Non debuit diutiùs quasi sub cineribus delitescere hic ignis: quin,quia honestus est,exserat se,& chartarum isto adminiculo det flammam.Ergo apertè iam mi Serari,amo te,& cupio à te amari. Spem facis, aut potiùs fidem, ita esse: atque ego non desistam, & donec oculi isti claudentur,non claudet hic affectus. Mittamus blanda. Leemputium meum (ita appello.

amo virum,& longi molestiq́. itineris mei comitem fidum) honore apud vos & titulo publicè auctum , gaudeo : & scio meruisse. In patriam iuit,vtinam labascenti illi fulcrum ! quod vix spero,ita omnia non ad inclinationem spectare videntur , sed ad ruinam. Pax quàm proteruiter reiecta nuper,& illa Pindari *ἡσυχία φιλόφρων, δίκης θυγάτηρ ? O misera, exulat ab Europâ : quia nec diu sedem habitura videtur in Germaniâ vestrâ. Illi Martiales iterùm ad suum Martem:vellem ob aliam caussam,quàm istam. Sed hæc infelicitas nostri æui est, innouare,turbare,pugnare : & id specie Pietatis. In eaipsâ , hortaris vt in meis refingam vbi opus,aut certè illustrem. Iamdiu statui ; impediunt aut tardant partim typographi,partim quòd circumagimur,nec fiximus adhuc stabilem sedem. Scis quietæ mentis , imò & temporis , esse tale aliquod opus. Atqui conabor. & si mors præuenit , testor me alienum ab omni nouitiâ opinione aut errore, firmum in veterum scitis. Vale. Leodici, XVI.Kal.Maijas. ∞. Iↄ. XCII.

*tranquillitas benigna , iustitiæ filia.

EPISTOLA VI. *Leodicum.*

DANIELI SVSIO IACOBI F. V. N. S.D.

VT audiui de morte optimi patris tui, etsi ipse doleam , tamen erexi me ad te solādum.Scio quàm afflicteris;& inter alias virtutes, noui tuam pietatem. Sed mi Susi , debuisse illum mori non ignoras : & si tempora,& ea quæ circumstant,aspicis; fateberis, non potuisse oportuniùs mori. Æuum pessimum , & vix in spe correctionis : vt felices meritò censeamus , & verè μακαριτάς, qui educti. Ipse in ætate quoque iam pessimâ , & non senex sed senior,cùm illud Lucretij locum habere incipit:

Claudicat ingenium,delirat linguaq́ue,mensque.

Itaque si vnquam etymon illud Græcorum habere fidem debet, in his talibus potest: *τὸ γῆρας, παρὰ τὸ γῆς ἐρᾶν, dictum esse. Ipsi, inquam,qui in eâ ætate, abire desiderant,extra miserias suas , & ludibria aliena. Iam quicquid optandum homini , & quæ vitæ longioris caussa esse & votum solet, ipse adeptus. optimam famam,liberos propaginem stirpis, atque eos in fortunatis coniugiis,iterùm ad propagandum. Alia quæ in te vidit,apud te non dicam.Optare debuit mori,in hoc sereno Fortunæ,& priusquam

*Senium ab eo, quòd terram spectet.

nubes aliqua offuscaret. Addo, quod caput est, mortuum piè, & in sano de religione & Deo sensu. Itaq. ne mortuus quidē, sed terra hîc relicta & terræ reddita; ipse immortalis in cælū migrauit, ad immortalem illum patrem. Hæc te solentur. nec absentiam eius cogita, quin vnà vbi sit cogites: & si pius es, in æterno eius gaudio gaude. Facturum te confido, & habes qui quod ego breuiter & aridè, copiosè & vbertim tibi instillent: inter eos, Delrium nostrum. Animum tamen meum vides, quem scito in amore tui esse & fore firmum. Louanij, VI. Idus Decemb. ∞. IↃ. XCII.

EPISTOLA VII. *Antuerpiam.*

LAEVINO TORRENTIO *Episcopo.*

ADOLESCENTES eos vidi, quos per epistolam mihi commendas: nec frustrà. Quid enim tu à me frustrà? quin ita promptè volo, & debeo, quidquid voles, vt admoneri modò debeam, non rogari. Et sanè in istâ re litterariâ, libens etiam officium confero; quia censeo in publicum me impendere, quicquid ad culturam facit nostratium ingeniorum. Paucos per hæc bella, omnino paucos, ad artes nostras adspirare non ignoras: & eò magis prouehendi sunt, si qui adspirant. Quæ enim resp. tandem futura, si veteres, vt sic dicam, arbores excidantur aut concidant, nouellæ stirpes non depangantur in earum locum? Vastitas profectò, & tenebræ, & boni honestiq. inscitia, &, quod sequitur, contemptus. O vir magne, si plerique, qui ad remp. sedent, hæc tecum iuxtà intelligant! maior certè honos aut cura esset eorum, qui has artes profitentur aut ornant; nec sic iaceret hęc ipsa (Louanium dico) earum sedes. In quâ, præter veterem nominis dignitatem, quid pænè reliquum? nec publicis opibus, sed famâ suâ dixeris eam stare. Et tamen stabit, nisi vniuersa ruina patriam hanc inuoluit: à quâ nonnullus mihi interdum metus est, euentus istos improsperos, & magis caussas eorum intuenti. Sed benignus ille Deus, semper nostri tutor, auxiliabitur: qui te quoque Reu^{me} in C. P. seruabit Ecclesiæ suæ & Reipub. fulcrum. Louanij, III. Idus Sept. ∞. IↃ. XCIII.

EPI-

EPISTOLA VIII. *Dolam.*

CLAVDIO FROSSARDO A BROISSIA S. D.

AMOREM ego,non audaciam interpretor, mi Claudi,quòd ad me ſcribis. Etſi enim varij interpellant, & verè dicam, melior diei pars ſcriptiunculis perit: tamen nunquam mihi graue,capere aut reddere litteras iis,qui tui ſimiles, in virtutis & doctrinæ viâ recto curſu pergunt. Eſt etiam naturâ inſitum, vt amemus faueamusque iis, quos putamus operâ nôſtrâ meliores, aut inſtructiores. quo in numero cenſere te non deſinam, qui aliquamdiu cum affectu & induſtriâ nos audiſti. Et nunc patria tua te habet,magis loco alio quàm animo,vti confido;& pergis haud dubiè in iis,quæ benè cœpiſti,& exſtrues ædificium,cuius iacta iamdiu fundamenta. Deus faciat. &(ne aliò te mittam) pater tuus,vir magnus, tibi ſit in oculis, quem ad culmen hoc honorum eaipſa ſtudia arteſque duxerunt, ad quas te vocamus. Vixi ipſe olim in eâ vrbe veſtrâ, ſed non longùm: & ſpecimen etiam tunc aliquod publicè dedimus ingenij, aut facundiæ, ſiquid in nobis erat. velim ſcire, ecquid ſchola nunc floreat? vereor vt minimè,cùm motus, ſi non veſtros,vicinos tamen video, & Martem ac Bellonam vbique in pretio magis,quàm Phœbum aut Muſas.Iſtæ vices rerum ſunt,& magnus ille gubernator,modò temporum lenem aliquam miteḿque æſtatem inducit; modò aſperam turbanteḿque hiemem. Ferenda omnia, & exſpectanda ac votis expetenda meliora. ſed vita in primis: quæ ſi emendata, profectò hæc quoque breui emendentur. Vale mi Claudi, & Ampliſſimo parenti tuo officium & ſalutem meam defer. Louanij, VII. Kal. Febr, ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA IX. *Vratiſlauiam.*

MATHAEO WACHERO *Cancellario Sileſiæ* S. D.

SI à frequentiâ ſcribendi animum meum æſtimas & amorem; malè audiam neceſſe eſt, & deſeruiſſe videbor militiæ huius ſigna. Quod non ita eſt,ſpondeo: ſed laxat me, & velut commeatum aliquem liberiorem dat, valetudo. Pares non ſumus, quod apud te profiteor,reponere tot epiſtolis, quas vndique &

que & assiduè missas lectitamus. Tamen vos mihi pauci illîc eximij; & ipsa cessatio etiam habuit caussam, vt in occasione te affarer. Ecce data est, scribo, & vnà libellos de CRVCE mitto. Titulus magnum aliquid spondet: tractatui autem stilus noster fortassè non respondet. sed vos legite, & quod amicorum est, iudicate, atque etiam indicate. Amo admoneri. De filio, quod postremis litteris consilium meum quæsieras, nunc dabo: etsi ex ipso silentio videre potuisti, quid sentiam. Nam si mittendum huc iudicassem, certè respondissem & id scripsissem: non placuit, ne nunc quidem. quid ita? non quin iucundum esset, tuum aliquem, imò te ipsum quodammodò, hîc habere; sed quia omnia bello etiam iacent, nec est vetus illa schola quæ fuit. Exteri non conueniunt, ob viarum discrimina, & quia in vicino hostis. Qui Louanij iam agimus, nihil mentiemur, si in liberâ quâdam custodiâ nos agere dicemus. Vestigium extra vrbem tutò non ponimus, & illa prata, campi, siluulæ, calcantur aut adeuntur raro pede. Cur igitur nos ipsi hîc agimus? quia alia nostra ratio à iuuentute. Quiescere nobis propositum; illis discere, tutò agere & iucundè. denique hæc patria mea est, & incommoda etiam eius meritò fero. Vt parentis aspera aliqua verba, filius patienter audiat, extraneus aspernetur: simile hîc esse dicam. Mollit etiam, quòd Rex & Ordines honestè me & benignè habent. Sic agimus mi Wachere: vt apud te omnia benè & votiuè, idque in longum, Deum equidem rogo. Louanij, Nonis Feb. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA X. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

HARTIVM dimittere sine litteris nolui, illum Hartium in amore vtriusque nostrûm. Et quòd me in tuo esse voluisti, gratias habeo, & in animo agnosco. Non fallunt me aut verba tam benigna, aut ipse vultus, affectus tui index. Habeo, inquam, gratiam, & debeo: atque vtinam in me sit, quo foueam honestum istum ignem! Quod quidem petebas à me nuper, de adolescente aliquo, quem ad manum & honestiora munera haberes, qui esset ex meâ institutione: hoc ipso quid de me sentias video, & statim dedi operam, vt effectum darem. Scripsi ad quem-

dam, qui nunc Mechliniæ; ſed fruſtrà, quia fides eius alteri iam obligata. Putabam tamen illum aptum futurum, ingenio, doctrinâ, moribus. Sed de alio cogitabo & diſpiciam, ſi eruere alicundè poſſim. Nam bonâ fide, eiuſmodi adoleſcentum copia rara eſt, qui cum litteris modeſtiam ſociant & Virtutem. Sunt qui in illis aliquid poſſunt; ſed ferè iidem vani, elati, & mores demutant. Scio te vtrumque velle, & à litteraturâ modicè inſtructum, & à moribus vel maximè ornatum. Sicut arborum illæ optimæ, quæ non florem ſolùm, ſed fructum ferunt: ſic hominum, quibus præter ornamenta doctrinæ, vita etiam eſt ad frugem. Sed cùm de fructibus, tibi quoque agendæ gratiæ, qui altiles opimos carduos ex horto tuo ſubmiſiſti. Quid remitto? animum ſeriò ſemper tuum. Louanij, XVII. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCIIII.

EPISTOLA XI. *Antuerpiam.*

ABRAHAMO ORTELIO S. D.

DISSEREBAMVS nuper, vt ſcis, in menſâ apud Antiſtitem noſtrum de Geſtatione: & erat qui fortiter negaret in eſſedo eam fuiſſe. Contrà tendebam, & ſciebam: ſed non pertendebam, vt meus mos eſt, & vincar in talibus citiùs quàm pugnem. Itaque altercationem deſij; abeunti tibi & requirenti obtuli, ſcripto me conſignaturum, quod eius rei eſſet. Feci largiter, & totum hunc ritum explicatum, & in oculis ecce habes. Videbis, iudicabis, me amabis. GESTATIO veteribus Romanis crebro, vel aſſiduo potiùs in vſu, exercitij & valetudinis gratiâ: idque ferè ſub balnei aut cænæ tempus. Quia, inquam, exercitij: ideò Gloſſæ veteres explicant *Geſtationem*, γυμνασίαν: itemque, *Geſtatorem*, γυμναςὴν. Sed laxum eſt, & finem rei, non rem dicunt. Preſſiùs meliuſque eædem alibi: Αἰῶρα, *Geſtatio*. &, Αἰωρίζεται, *Geſtatur*. Id verum eſt. & latio omnis aut vectatio in naui, lecticâ, curru, venit in hoc nomen. Celſus per partes explicat libro II. in Capite proprio, *De Geſtatione. Genera*, inquit, *geſtationum plura. ſed tamen leuiſſima eſt naui, vel in portu vel in flumine: vehementior in alto mari, vel lecticâ aut ſcamno: acrior vehiculo.* Omitto illas in aquis, in terrâ igitur triplex eſt: Lecticâ, Scamno, Vehiculo.

*In I. Elector. culo. De Lecticâ, notum est, & *alibi explicaui: Scamnum quid est? dico idem esse, quod Sellam. Nam in Lecticâ iacentes ferè vehebantur; in Sellâ sedentes, ideoque & Scamnum dixêre. Haud sæpe legas. sed in Iuuenalis Scholiaste veteri, huic sententiæ firmamentum repperi. qui vbi Iuuenalis dixerat,

——strata positus longaque cathedra:

interpretatus est, *Ceruicalibus stratis, Scamnum dicit.* Ergo eo auctore, idem Scamnum quod Cathedra siue Sella. Hæc est quæ *Sella gestatoria* Suetonio dicitur Neronis cap. x. Vitellij XVI. De duplici isto genere, iunctim ita Seneca De breuitate vitæ: *Ne illos quidem inter otiosos numeraueris, qui Sellâ se & Lecticâ huc illuc ferunt, & ad Gestationum suarum, quasi deserere eas non liceat, horas occurrunt.* De scamno idem, epistolâ LV. *A Gestatione cùm maximè venio, non minùs fatigatus, quàm si tantum ambulassem, quantum sedi. labor est enim diu ferri.* Posset quidem hoc & ad Vehiculum aptari; sed de Scamno verius, quia dixit, *Ferri.* At tertia est in Vehiculo siue Essedo. & communiter valdè sic vtebantur, & hanc maximè intellegebãt. Suetonius Vespasiano: *Post decisa, quæcumque obueniebant, negotia Gestationi, & inde Quieti vacabat.* Eadem enim illa quasi interpretans Aurelius Victor: *Pòst autem negotiis, quæcumque obuenissent, auditis, exerceri Vectatione, deinde requiescere.* Idem Suetonius Galbâ: *Ne ad gestandum quidem vnquam aliter egressus* (ita hæc legerim) *quàm vt proximo vehiculo secum decies* HS. *in auro efferret.* Significat, sic timidum an cautum fuisse Galbam, vt numquam vel leuiter domo egrederetur, etiam ad Gestãdum; quin secum altero & sequente vehiculo, decies illud HS. quasi subsidium fugæ (si interuenisset) efferret. Nec sanè quidquam in eâ lectione mutandum est. Seneca de peruerso illo Spanio, epist. CXXII. *Quæro circa horam noctis octauam, quis sit ille rotarum sonus? dicitur velle Gestari.* Manifestè dat rotas: ergo essedum fuit. Sic Martialis:

Illic Flaminiæ Salariæque
Gestator patet essedo tacente,
Ne blando rota sit molesta somno.

Suetonius de Claudio: *Solitus etiam in Gestatione ludere, ita essedo alueoque adaptatis, ne confunderetur ludus.* In essedo igitur, subiunctis equis, aut mulis: & quis vltrà neget? Sanè mulos Iuuenalis adsi-

adſignat, verſibus mox dandis; equos Martialis, in iſtis:

Geſtatus biiugis Regulus eſſet equis.

Quia autem crebra, imò aſſidua hæc Geſtatio; curæ fuit, vt locus eſſet in vrbe aut villis duplex, Apertus & Tectus. Ille in æſtate vſui; hic hieme. Et apertæ quidem Geſtationes non niſi *arboribus claudebantur ad latera, plerumque infructuoſis, & quæ ſpeciem modò haberent. Vlpianus de Vſufructu: *Et ſi fortè voluptare fuit prædium, viridaria vel Geſtationes, vel deambulationes, arboribus infructuoſis opacas atque amœnas, non debebit deijcere.* Plinius lib. 11. Epiſtolar. *Geſtatio buxo aut rore marino ambitur.* At Tectæ, porticibus claudebantur, opere & manu factis. Vtrumque genus Iuuenalis tetigit, Sat. IIII.

*Vt Xyſti. & ſunt ipſi.

Quid refert igitur quantis iumenta fatiget
Porticibus? quantâ nemorum vectetur in vmbrâ?

Nam priora palàm ad porticum Geſtatoriam, in quâ eſſedo curſus. Et poſteriora explicat Scholiaſtes, *Viridaria, vbi ſolent Geſtari.* Iterùm de Tectis, idem Sat. VII.

Balnea ſexcentis, & pluris Porticus, in quâ
Geſtetur dominus, quoties pluit. ánne ſerenum
Exſpectet, ſpargatque luto iumenta recenti?

Atque eæ Porticus, fortaſſe & Viridaria, plerumque rotundæ, & in orbem ibant. Quare? quia in exiguo ſpatio ſcilicet, amplior ita vectatio, continens & recurrens. Plinius indicauit, cùm dixit: *Rore marino ambitur.* Ergo Ambitus fuit: & clariùs inſcriptio hæc marmoris, vbi & magnitudo Porticus expreſſa:

GESTATIO
CIRCINI. EXTERIOR
A DIAETA. APOLLINIS
AD. DIAETA. EANDEM
IN. CIRCVITV. P. ∞. CC.
LXXVII.

Has tales, ditiores etiam in ipsâ vrbe habebant, ſuiſque domibus. nec Martialē aliter exaudio, lib. XII. ad Sparſum quēdam:

Et rus in vrbe eſt, vinitorque Romanus,
Intráque limen clauſus eſſedo curſus.

Non aliud quàm Geſtatio clauſa tectaq. eſt: eoque non placeat reſcribi, *latus eſſedo curſus.* Noto denique, ſolum ipſum in his arte

factum & duratum fuisse leuiter: vt & concussio leuior esset, nec rotæ inæqualiter imprimerentur. Plinius in laudibus suburbani Comensis, lib. I. Epist. *Quid Euripus viridis & gemmeus? quid illa mollis, & tamen solida Gestatio?* Nam pro ipso loco accipit, vt superiora aliquot exempla item euincunt. Hæc veteres, & pro bono valetudinis, quod res ipsa dicit. Plinius item, lib. XXVIII. *Inprimis verò prodest* (valetudini) *Ambulatio, Gestatio, & ea pluribus modis.* Seneca commendat, epist. XV. *Gestatio & corpus concutit, & studio non officit. poßis legere, poßis dictare, poßis loqui, poßis audire.* Et de concussione illâ distinctiùs, epist. LVI. *Mihi tamen opus erat concutere corpus, vt siue bilis insederat faucibus, discuteretur; siue ipse ex aliquâ caussâ spiritus densior erat, extenuaret illum iactatio.* Sanè litteratorum, & qui menti operantur, exercitium illud sit: doleo periisse, aut certè per mores siue opes à nobis non vsurpari. Tu vale mi Orteli. In Musæo nostro, prid. Kal. Iul. ∞. IↃ. XCIV.

EPISTOLA XII. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{to} S. D.

EN mi Otho, ad nostrum Thesaurarium, (quídni nostrum? ego hercules corde veneror & amo) en inquam, de re quam commisit. Iuuenis de quo dixeram, & qui initio excusauerat, nunc paratus videtur, & rumpet vinculum quod ligabat. Scripsi igitur, & exspecto quid videatur. Si arcessi eum placet, & coràm conspici atque audiri; hoc approbem, ne vnius mei suffragio admittatur. Confido equidem fore, qualem volumus, & esse in eo quæ volumus; sed vos quoque diiudicare, quid nocet? imò id opus est, & decet. Rescribe verbo, non longos logos, auocor, & fabri mei strepunt. Adfirmo tibi, per læuam hanc occupatiunculam iacere studia, & interiores litterulas nostras. Sed non diu me tenebit, abi ædificatio, meam imminuis, res tuas tibi habe. Vale. Louanij, VII. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCIIII.

EPI-

EPISTOLA XIII. *Bruxellam.*

IOHANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Regio Thesaurario.*

QVOD agere cœperam cum adolescente illo Batauo, vt operam daret tibi in scriptione, & alio ministerio honesto, etsi initio remora aut impedimentum fuit, tamen videor peregisse. Peregisse inquam, quod ad ipsum attinet: qui iam inclinat, & exspecto voluntatis tuæ nutum. Si ita sedet, mittam ipsum ad te vt videas, explores; & transigas etiam, si approbabis. Equidem falli possum, sed moribus, industriâ, & mediocri doctrinâ, spero sustiniere meam & tuam exspectationem posse. Honestus inter suos est, & natus è Persinis: sed pietas & religionis studium (ama caussam) amouit eum è patriâ, vbi parentes quoque sunt inter planè probos. Cetera, Vir Ampl^me tuo iudicio relinquo, quod certum mihi est acre esse & rectum. Verbo si rescribis, mittam eum ad te, & Mechliniâ euocabo, vbi nunc agit. Amplissime & Nobil^me Domine, diu reip. regi, & nobis, salue. Louanij, VII. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XIIII. *Antuerpiam.*

CORNELIO PRVNIO V. C. S. D.

EVGE, euge benignitatem tuam! qui munera ad me mittis, non plenâ manu aut sinu, quod dicitur, sed toto curru. Fatebor tibi, velut ictu lætitiæ percussus sum, cùm vidi: & horto perpetuum emblema & ornamentum insciuisti, quo maximè egebat. Nam florum aliquid, fruticum istorum nihil habebam: vt munus tuum non magnitudine solùm (verè tale est) sed opportunitate mihi sit gratum. Fecisti quod scripseras, & Ditem patrem ab inferis excitasti, qui non florilegam Proserpinam, sed Floram ipsam raperet & Pomonam. Amo amo te; etiam cognatum tuum *Dilftium*, qui tam promptè, tam benignè, hoc curauit. Quid autem vltrà dicam? etiam illud, pœnitentiam iam agere impudentiæ meæ incipiebam, qui sic confidenter postulassem, quod ipse non haberes. Sed næ ego pœnitentiæ illius magnam nunc pœnitentiam ago, cùm successum video, & ius mihi hoc fuisse in candidissimo tuo amore. Enimuerò, mi Pruni,

ferrea hæc ſunt tempora, liceat etiam vti interdum ferreâ fronte. Etſi mollis ea mihi per naturam eſt, ſed ſic deſiderium & cupido indurat: qui auidè iſta hortenſia appeto, auocamenta non à ſtudiis ſolùm, ſed à curis. quas tempora hæc aſſiduè & vbertim gignunt. Quibus etſi non tollitur lumen illud, vt ſic dicam, mentis: tamen interdum offuſcatur, & velut nubeculâ ſerenitatem eius ſubducunt. Tu verò accumulas etiam beneficium, & de feneſtris in nouâ domo iterùm offers. Accepi & accipio, feneſtras inquam: & duas nomini tuo inſcribam. Te autem ipſum V. C. in hoc pectore, è quo nulla dies euellat. Louanij, III. Kal. Oct. ∞. IↃ. XCIIII.

EPISTOLA XV. *Ingolſtadium.*

HVBERTO GIFFANIO I[cto] S. D.

CVM Francofurti te vidi, & magis cùm audiui, decretum mihi certò amicitiam tecum colere, quam etiam colo. Nihil in animo remiſi, etſi in ſcriptione fortaſſè aliquid fuit, variâ vel culpâ vel cauſſâ. Culpa quidem in iis, ſiqui meas (bis enim ſcripſi) aut non reddiderunt per neglegentiam, aut per malitiam ſuppreſſerunt: cauſſa etiam in me, quem occupatiunculæ, & valetudinis infirmitas recidere cogunt & imminuere totum hoc genus ſcriptionis. Sumus Louanij, docemus, ædificamus etiam: an non bono magnoque animo, inter medias res aduerſas? Litteris quidem quid hîc fiat, per te intellegis, nec pueros Muſarum nunc in pretio, ſed Martis. Apud vos aliter, & video Germaniam totam excoli, & fugitiuas è Galliâ artes ſedem figere illîc. Longùm ita ſit, nec magnus ille hoſtis quietem iſtam turbet, qui in limite, vt audimus, aſſultat. Ego ab Italis variè vocor, Piſas, Patauium, Mediolanum: tenet patria, à quâ tamen vel inuitus auellar, ſi poſſidet & mancipio habet eam Mauors. De Ic[tis] quod requiris, nihil mihi nunc in promptu: ſed nec otium noſtra diſpiciendi. Militia me exercet, ſed vetus illa Romana: & cœpta iam eſt cudi. Tu quid agas, quî agas, & ſatin' ex voto tuo illîc & merito, velim ſcire: & te ætatem valere. Vale V. Cl. Louanij, Idibus Nouemb. ∞. IↃ. XCIIII.

EPI-

EPISTOLA XVI.

CAROLO CLVSIO S. D.

ARGVMENTVM te ſcribendi non habere, & tamen ſcribere, certè amoris eſt argumentum mi Cluſi. De quo inter nos ambigere quî poſſumus? inueterauit iamdiu, & vt annoſa arbor,

——— *quantum vertice ad auras*
Æthereas, tantum radice ad tartara tendit.

Sed mitto blandiri. Germanum nobilem, te myſtagogo, in amicitiæ noſtræ ædem recepi: & vt tua elogia ſunt, non eam maculabit. Valetudinem tibi in hac ætate ſatis validam eſſe, gaudeo, & diu talem precor: de meâ quod quæris, ambigua eſt, & vt cum noſtro Comico, magis varia quàm panthera. Totâ quidem hac æſtate aduerſa fuit: ſperaſſem meliorem, ſi Aquis Spadanis vti mihi per terrores veſtros licuiſſet. Videbo quid in proximâ erit, ſi tamen Deus & hanc dabit. Tu mi Cluſi ſalue, & hunc ineuntem annum atque alios felix vide. Louanij, III. Kal. Ianuar. ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XVII. *Leodicum.*

GVILIELMO BEECKMANNO I^{to} S. D.

NVPER admodum litteras tuas accepi, & haueb am iamnunc reſpondere, ſed muliercula elapſa mihi celeriùs opinione fuit. In morâ nihil intertrimenti: animus in te eſt qui fuit, imò addo qui erit: id eſt, iudicio & affectu tui amans. Iudicium meum meruerunt cùm alia in te, tum modeſtia: quæ nunquam me fefellit radix eſſe & altrix virtutis & veræ famæ. Oculi & animus mihi ſæpè dolent. cùm aliam iuuentutem iſtam video, proteruam, lubricam, vanam; & id in laudabilium omnium rerum inopiâ, aut raritate. At firma & bona mens, vt ager poſt quietem, fructus promittit vberes, & non fallaces. In eâ re vtinam contulerit, aut conferat aliquid, conſuetudo vel auditio mea! Scio optare, & non minùs tibi fauentem, quàm tuos eſſe. Tu autem non ſperas tantùm, ſed iactas, & inuidioſum exemplum adfers Alexandri & Ariſtotelis: quod non agnoſco, & ſcio eſſe ſuper ſortem

fortem nostram. Affectum tamen tuum agnosco & amplector, nec nolo sic errare leuiter, qui doctorem me habuerunt, aut habent: hoc fine, vt ardentiùs amplectantur aut perseuerent, quæ præscripsi. Duxisse enim & præiuisse ad bona me spero, & porrò volo mi Beeckmanne, vbi occasio aut facultas erit. De Orano iam olim meo, spondere ausim, quòd te amabit, iuuabit, pro copiâ suâ & Genio temporum: nec vltrà te scio velle. Ego hoc vnum à te, vti me ames, & fratri tuo Canonico affectum hunc à me nuncies cũ salute. Louanij, postr. Non. anni noui ∞. Iↄ. XCV.

EPISTOLA XVIII. *Arum.*

FRANCISCO MODIO S. D.

GRATVLOR rediisse mi Modi, gratulor, & animi mei voto tibi adsum. Quando ad nos? inuise veteres tuas sedes, veteres etiam amicos: reperies & affectus veteres, nec temporum aut locorum interuallo mutasse. Ille quem amare me inuito solebas (liberè dicam) abiit

Illuc, vnde negant redire quemquam.

Sed abiit & noster ille Victor, ingenio dissimilis, & totus puritas, candor, fides. Rogas de meis studiis. quid si iacere ea dicam, per tempora parùm iis amica? nec mirum, nec iniquum dicam: tamen, vt possum, erigo, & pars altera Militiæ me habebat. Machinas & instrumenta eius tractabam. O me vel in turbis beatum, quòd animum abduco, & his oblectatiunculis pasco!

——nihil amplius oro

Maiâ nate, nisi vt propria hæc mihi munera faxis.

Eodem te, mi Modi, voco. nec ad elegantiæ illa solùm, sed sapientiæ studia: quæ & æuo huic, & ætati tuæ maturiori, sint apta. *Satis multum temporis sparsimus*, ait ille, *incipiamus in senectute vasa colligere.* In freto viximus, moriamur in portu. Fac, fac ô ad alta natum ingenium! & semper sic sensi de te, & magnum spopondi. Quod autem in extremo me rogas, siquid in Cæsareos scriptores habeam, communicem: parare te eorum editionem: ecce subiunxi. & amplius dico, siquid in aliâ re iuuare te, etiam re meâ possim, pete, & puta factum. Louanij, VIII. Kal. Febr. ∞. Iↄ. XCV.

In Vul-

In Vulcatij Caſſio ſcribitur:

Enumerauit deinde omnes Principes, qui eſſent occiſi. dicens meruiſſe Neronem, debuiſſe Caligulam, Othonem & Vitellium nec imperare voluiſſe. Nam de Pertinace & Galbâ paria ſentiebat, cùm diceret, In imperatore auaritiam eſſe acerbiſſimum malum.

Mirum de *Pertinace* hîc dici, & illum *Galba* etiam (quanto poſt Galbam?) præponi. Sed magis mirum, hæc ab Antonino Imp. dici, qui Pertinacem anteceſſit. An ille de morte eius ſi fortè diuinauit? Putarem, *de pertinaciâ Galbæ.* & propriè ſignificat vel tenacem nimis fuiſſe; vel & peruicacem in propoſito non largiendi. Spartianus videatur eâ voce ſic vſus in Seuero: *Cognomen Pertinacis, non tam ex ſuâ voluntate, quàm ex morum parcimoniâ videtur habuiſſe.* Nam Pertinacem & Parcum æquiparat. Sed videndum ne ibi veriùs (ex ſententiâ) *morum acrimoniâ.* Sic Capitolinus, in Albino: *Cum ſuis nunquam cænauit, vel propter vinolentiam, vel propter morum acrimoniam.* Lampridius in Alexandro:

Aulicum miniſterium contraxit. ita vt annonas non dignitatem acciperent, fullones, veſtitores, pictores, & pincernæ, omnes caſtrenſes miniſtri.

Itáne *Caſtrenſes miniſtri* cum Aulicis hîc miſcentur? atque adeò *pincernis* & id genus iunguntur. Vide num, *gaſtrenſes*: παρὰ τὴν γαστέρα. qui, inquam, ventris miniſtri ſunt. Ita Ammianus libro XXV. *Hyperochum antehac rectè gaſtrenſis miniſtrum, id eſt ventris & gutturis.* An placet *ſectæ gaſtrenſis*? ſed vox compâret. In Feſto eſt: *Mugger dicitur à caſtrenſium hominibus, quaſi muccoſus, qui talis malè ludit.* Suſpicabar & hîc, *gaſtrenſium.* quid enim talis, cum caſtris? qui illinc, vulgò certè, exſulabant Atqui vulgi hoc verbum. Si tamen retines; tum placeat *telis* legi: & ſic dictum ioco militari, qui in cottidianis proludiis ſiue exercitiis tela ignauè & languidè mitteret. In Lampridij Heligabalo:

Vt ex totâ penitus vrbe atque ex nauticis monobelos quærerent. ſic eos appellabant, qui viriliores videbantur.

Cauſſam eius nominis haud aſſequor ſatis, nec nimis ſcrutor: ſed mihi clarius eſſet, *onobelos*: quaſi aſinino telo inſignes. Ita Commodus hominem habuit magnâ prominentiâ, quem *Onon* appellabat. In Capitolini M. Antonino:

Cùm ægrotare cœpiſſet, filium aduocauit, atque ab eo primùm petijt,

vt belli reliquias non contemneret, ne videretur Remp. prodere. & cùm filius ei respondißet, cupere se primùm sanitatem, vt vellet, permisit; petens tamen vt exspectaret paucos dies, aut simul proficisceretur.

A sententiâ corrigere admoneor, *cupere se primùm ciuitatem.* Pater quidem filium Commodum hortabatur belli reliqua conficere; sed ille ad vrbem adspirabat, quasi illîc imperium firmandum, & sedes eius occupanda. Sed reuerà deliciæ & luxus eum trahebant: quod ex Herodiano disces, quem hîc vide. In sequentibus etiam lego: *vt vnà proficiscerentur.* Cùm vidit pater decretum ei ire; permisit, inquit, rogans tamen moram aliquam post suam mortem, vt nempe funere facto, vrnam paternam & reliquias secum ferret: atque ita *vnà proficiscerentur.* In Vulcatij Cassio:

Scis enim ipse, quòd Maiestatis hæc natura est, vt videantur vim pati, etiam quibus probatur.

Sunt verba ex ipsâ epistolâ Marci ad Verum, sed emendanda, *etiam quibus parabatur*: vel, *& à quibus.* Dissuadet Marcus puniri Cassium, etsi affectati regni & (vt loquebantur) Maiestatis suspectum. Caussam dat, quia ægrè persuadetur aliis, quemquam hoc tentasse: & vim, inquit, atque iniuriam passi videntur, qui ipsi eam parabant. Hoc est, quod subiicit: *Non credi Principibus de affectatâ tyrannide, nisi interfectis.* In Capitolini Maximo & Balbino:

Maximum igitur atque Balbinum, quorum vnus in re militari tantus est, vti nobilitatem generis splendore virtutis allexerit; alter ita clarus nobilitate est, vt & morum lenitate reip. sit necessarius.

Constat Maximum istum è nobilitate non fuisse: atque ipse Capitolinus mox addidit: *Maximo pater fuit è plebe.* Itaque legendum: *vt ignobilitatem generis splendore virtutis texerit*: aut siquis mauult, *alluxerit.* In Spartiani Hadriano:

Omnibus Hispanis Tarraconem vocatis, dilectumque iculariter (vt verba ipsa ponit Marius Maximus) detrectantibus.

Imò tota hæc res iocularis non fuit: seriò actum, & puniti mox detractantes. Scribam ego: *populariter detractantibus.* In Lampridij Alexandro:

Historicos eius temporis legant, & maximè Acholium, qui & itinera

itinera huius Principis scripsit.

Conuenire magis censebam, *qui & intima*. Iterùm in Lampridij Alexandro:

Antonini nomen suscipi mereatur, Senatus Antonini mereatur.

Veriùs: *suscipe. Mereatur Senatus, Antonini mereantur.* Ohe, satis hæc sunto. μὴ κόρος ἐλθὼν κνίσῃ, ait Pindarus. Vale.

EPISTOLA XIX. *Leodicum.*

P. LEONARDO LESSIO, *Theol. Soc. Iesu* S. D.

FONTES & ego te exspectamus. Quid venisti vt sic abires, consors discriminis tantùm, & vix fructus? Redi cum bono Deo, ille aderit & securitatem dabit, fortasse & sanitatem. Turba quidem hîc nunc exigua, sed crescet: & illi ipsi qui Limburgi sunt, & vibices vinculorum adhuc gestant, illi, inquam, redeunt, & sperant meliora. Post latrocinium recens, viæ tutiores sunt, post tempestatem ferè serenitas: nobis, post periculum & fugam, quies & securitas adsint. Principi Electori qui à consiliis sunt, polliciti mihi tutelam, & nostri curam: nihil tamen adhuc factum cuius fructus appareat, & in oculos incurrat. Salue mi Pater, & tecum Smithus. Quandocunque venietis, cænulam vobis paratam apud me scitote, ex legibus Spadanis, tenuem, frugalem, cum fame dimissuram. Spadæ, IV. Idus Iulij, ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XX. *Antuerpiam.*

IOH. BRANTIO, *Graphiario* S. D.

IN ipsâ tristitiâ tuâ & luctu super paternâ morte, gaudium aliquod mihi fuisse, non possum mi Branti negare. Non quin dolori mihi dolor tuus fuerit, & seriò fuerit: sed quòd memoria mei in illi ipso adhuc actu apud te fuerit, & binis tuis litteris me compellaris. Benè factum, in tali sorte exprimit se animus & clarè ostendit quos habeat inclusos. Itaque hoc ipso video valdè me à te amari, quòd cogitationem & scripta etiam ad me mittas, & tacitè solatium aliquod petas. Vtinam dare possim, vt volo, mi Branti! si non pulsus dolor tuus, certè fractus esset, & talis à quo periculum non esset viro forti. Etsi cur ego

dem? te ita cùm video,nihil opus:qui & legisti hæc omnia,quæ dici possunt & solent,& excerpta eorum quædam in epistolâ tuâ vtiliter sparsa cerno.Duo quidem sunt,quæ solari te maximè debent. & communis illa lex, quam fatuus est qui non cogitat, DEBVISSE MORI: & quòd indulgentiâ quâdam & benignitate diuinâ diutissimè eo fruitus es,& præter communem morem. Ad extremam ætatem parens ille tuus venerat, vidit in plerisque liberorum,quæ voluit:re coniugio,prole,officio florentem: quid vltrà ei gaudij accedere potuit, imò quid non doloris? Ætas illa pessima subiecta tot incommodis, ætas hæc publica tot vitiis aut cladibus: vt nihil nisi miserias propagari illi voluerit,qui vitam. Votis,votis prosequendus est cùm abiuit mi Branti, vt feliciter & ad supera illa ierit; non querelæ interponendæ, nec reuocandus ad humum & miserias humanas. Quas qui recto oculo intuetur & diiudicat, proh Deus quid in vitâ eum teneat aut iuuet? Sed fatui ita plerique & terreni sensus sumus, vt viuere tantùm vt viuamus iuuet, & quia innatus aliquis metus est à solutione & morte. Tolle hunc,vitæ suauitatem sustuleris; & vereor vt plerique faciant,quod ille qui Platonis Phædone lecto properauit ad spontaneam mortem.Hæc & talia meditanda mi Branti: non dilato,quia & scire te scio, & spero vsurpare. Nos Louanij iterùm sumus Spadâ reduces, & pænè in Barauiam reduces, vt vis fuit & insidiæ hostiles. At Deus turatus est, & velut nube me velatum ab iis texit. Vbi dixi,v. Idus Sextil. ∞. IↃ.XCV.

EPISTOLA XXI. *Leodicum.*

PETRO ORANO I^{to}.

BEKEMANNVS ad vos venit, quem litteræ meæ non tam conciliant,quàm ostendunt. Vidisse eum & nouisse,amare est: ita sunt mores & ingenium adolescentis, addo & doctrinam super hanc ætatem. Doctrina autem ipsa melior politiorque est: in Iure vestro sine sordibus aut scabritie,denique & à Græcis fontibus hausta. Siue erit apud te in contubernio,siue crebrò veniet, benignus ei meâ caussâ esto; & tua audacter aperi, non priuati consilij solùm, sed & publici. De fide,& arcani patientiâ, sponsorem me cape. Filium tuum hîc erudiuit in Iuris rudimentis

diligenter

diligenter & libenter: qui filius adhuc benè valet, & se gerit, spero & semper. Vale mi Orane. Louanij, prid. Kal. xbres, ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXII.

IOHANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

CVM ipsa liberalitas Fontani Comitis mihi grata est, tum gratior te nunciante. Quid potest benignius, à tali viro?& affectû profectò in me ostendis, quem animo æstimare magis & pendere possum, quàm sermone promere aut linguâ. Quid autē gratias tibi agam? nec veteres quidem exsolui, & iamnūc tacitus mihi morsus est, quòd pro nupero beneficio pecuniæ annumeratæ, nihil feci aut dixi, quo internam hanc gratitudinem testarer. Certè enim ea in animo est, crede Vir Amplissime; & inter omnes Belgarum proceres, tibi fatemur nos obstrictos. Age, quæ benignitas tua est, amare imò & curare (ita enim facis) me perge: non quò magis tuus fiam, quod vix potest, sed quia generosis animis ita insitum est, beneficia sua amare. Amp. & N.D. Regi & Reip. vale. Louanij, prid. Kal. Decemb. ∞. IↃ. XCV.

EPISTOLA XXIII.

IOHANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario supremo Regio.*

QVOD iamdiu insueui, id facio; & cùm auxilij aut opis egeo, ad te recurro. Fiducia benignitatis tuæ, in me toties declaratæ, impellit; tum etiam, quia ista res est, quæ propriè te & tribunal tuum spectat. Nam cum Ærario regio mihi res est: quæ? vt id exhauriam (iocanti dabis veniam) & ego quoque inter publicas necessitates, vnà cum multis, veniam petitor. Cum multis, sed in caussâ remotâ & propriâ, & vt stipendij semestris solutionem impetrem, quod Rex titulo Historiographi sui voluit me ferre acceptum. Libellum communiter ad Senatum vestrum (ita moris esse audio) concepi: sed tuâ auctoritate & gratiâ inprimis niti me fateor: ac rogo, vt pro affectu tuo veteri, Amp. & N.D. mihi consulas, & rem hanc ex tardâ aut turbidâ expeditam reddas & tranquillam. Louanij, XII. Kalend. Sept. ∞. IↃ. XCVI.

EPISTOLA XXIIII.

IACOBO MARCHANTIO S. D.

LIBRVM tuum & litteras vnà accepi, etsi eundem librum aliquot iam septimanis antè à Moreto, sed ita vt ipse poposcerim: nam tenebat me (vt verum dicam) auiditas videndi. Vidi, legi, & vel publicè tibi velim dare testimonium, industriæ, prudentiæ, sed & eloquentiæ, pro historico quidem modo. Illud vellem (vt omnia dicam) diffusiorem te alibi fuisse; non mihi, cui abundè hæc satis sunt, & neruosa placere solent, sed aliis, qui aut non capiunt hæc breuia, aut ad ea non excitantur. Cetera, in re accurata & inquisita sunt; nec moueat te, siquid * ἐξετασταὶ mutarunt, aut detraxerunt. Solet olim & nunc fieri, & sapientis est publicis his iudiciis suum dare. Illud doleo, nihil benignè adhuc in te factum ab iis, qui possunt & deberent, si mens & indoles illa vetus esset. Heu sæculum, non pro nostris artibus! & ego, quem tu in copiâ amicorum, circumfluere aliâ copiâ censes, in me sentio: qui nihil magnoperè è studiis meis rettuli, præter nomen & famam, & ea quoque à multis calcata.. Quid faciamus? quod fecimus. si rectum honestumque est ista colere, perseueremus: & præmium in illis ipsis, ac fructu nostro interno, ponamus. Mihi crede, aurifer ille Tagus non nobis fluit: quidquid conetur, & spem faciat amica ibi tua proles. Quam animo complector & saluto., fac tu & meis verbis, cùm scribes. Vale Vir Cl^me^. Louanij, postr. Idus Ian. ∞. Iↄ. XCVII.

* Censores.

EPISTOLA XXV. *Leodicum.*

HERMANNO MALLEANO S. D.

BINAS à te accepi, fateor, sed vnis tantùm postremisque respondere mihi fas sit: tum quia occupatiunculæ ita suadét, tum quia in prioribus tuis nihil præter affectum in me erat, quem notum habeo, & item carum. Reponi eum pro meâ parte, semel scito. Rogas & angi te significas de valetudine meâ, præsertim in hac aëris intéperie, quæ multos in valetudinarium, multos in Charonium, apud nos quoque misit. Audi quod gaudeas,

gaudeas, satis valeo, meliusculè etiam quàm soleo : adeò in hac quoque re morbus meus singularis est, & extra leges communes abit. At horti quoque nostri rident & florent, sed subdolum, vt vereor : & proxima æstas funera nobis aut dabit, aut ostendet. Nam iamnunc esse arbitror, sed terra tegit & occultat. De otio tuo sic honesto & industrioso, gaudeo & gratulor. Perge in istis, nec Electa illa (sic appellare soleo) omitte, segetem veram doctrinæ. Qui è variâ illâ lectione nihil colligit, seponit, disponit: nugas agit, & in acceptum pauca refert. Ordo cuique situs solet esse, nec in eâ re temerè præscribam: tuum illum serua, & minora quæ occurrent, in Alphabeti seriem distingue. Sed heus, te dubitare etiam de fato Bogardi, olim hospitis tui! ille verò vixit, & dum Bruxellæ essem, ante quatuor circiter septimanas, subito morbo exstinctus est. Quid nouum? homo erat, & omnia in vnâ voce dicta. Te valere & viuere opto, mi Malleane. Louanij, XIII. Kal. Febr. ∞. IↃ. XCVII.

EPISTOLA XXVI. *Brugas.*

GVILIELMO MICHIELSIO *Ito* S. D.

SCRIPTIO tua, quâ beniuolentiam in me abundè testaris, pergrata sanè fuit: neque tarda, vt dicis. Nam scio multa interuenire in peregrinatione & itinere, ac priusquam stabilis aliqua sedes sit, quæ mentem à tali cogitatione auocent : tam mihi excusanda, quàm illud dolendum, morbum etiam inter caussas fuisse. Sed benè, quòd fuisse: & meliorem firmioremque te nunc esse, eædem litteræ nunciabant. Vtinam de matre tuâ eadem spes sit! quam ego vereor, vti hoc genus morbi est, ad lentam & certam mortem ire. Sed præcipe tale iamnunc animo, & illum firma atque erige in omnem euentum. Vitæ hoc salum, vt sic dicam, iam ingredi seriò incipis : pueritia & adolescentia tua lusit adhuc circa litus. Propone tibi & scito, multa salsa & amara euentura; sed quæ tamen voluptate aut amœnitate aliquâ summus ille Deus solet temperare. Vtraque modicè habenda sunt sapienti : hæc cum metu aliquo, illa cum spe, quia vtraque incerta, & vicibus suis mutantur. Idem in Republicâ tibi eueniet, cuius partem (& gratulor) nunc attigisti. Habeas, quæso, illam vt

publicam,

publicam,& valdè nunc afflictam pro viribus erige aut solare. In eâ quoque vices videbis, & Deum nunc vindicem, nunc fautorem: vt vel merita nostra sunt,aut consilia eius occulta. Itaque nec in propinquo quidem naufragio eius despera. ita homini videbitur, sed ille vno nutu attollet,qui omnia nutu suo regit. De Lernutio meo, grata quæ nuncias. amo veteri & fido affectu illum virum: & tempora si alia sint(spero,breui) ita viuam,vt ipse me,aut ego illum videbo. Vale mi Michielsi. Louanij,postr. Kal. Febr. ∞.Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXVII. *Coloniam.*

CAROLO VTENHOVIO.

EPISTOLAS crebras ad me mittis,& nouo planè genere scriptas. Nam solutis verbis cùm legere me censeo, & scriptura præferat,mox versum & vincula agnosco: nec tamen vel primâ scriptione me fefellisti. Ita me Musæ, Musicum & lepidum hoc genus est, & quod pauci imitentur, nec nisi quibus pectus imbutum poëticâ eâ copiâ,& stilus factus ad promendum. Mitte,mitte sæpiùs,& nos oblecta. Scribis de Pannonico bello,quod feruet,& quid mihi videatur. Mihi? quod Principes faciunt,benè factum,nec in consilia illa inquiro. Videtur & necessitas fuisse bellandi,cùm gens illa effera sic instaret,& identidem inducias ac pacta violaret. Sempérne contemni & calcari? Et tamen bellum magnum,anceps præuideo,& cum poëtâ,

Eheu quantus equis,quantus adest viris
Sudor?

imò & sanguis: nec vno alteroque prœlio res ibi decernenda. De exitu tamen benè sperem,quia caussa bona est: & confidam etiam, si Germani,qui fuerunt,sient. Cum bonâ veniâ gentis dixerim, ab annis centum quæ mutatio, id est inclinatio facta? in robore, in opibus, in animis: nec dixeris esse vltrà Martis illos pullos, & Homeri verbo,*θυμολέοντας. Profectò fuerunt. nec olim & Romano solùm æuo; sed Caroli magni, atque infrà,perseuerarunt. Ecce, in Fridericorum, Othonum, Henricorum rebus, quàm multa egregiæ fortitudinis opera? Vnum in Friderici primi occurrit mirabile. Obsidebatur Tusculi Antistes Coloniensis

* animo leonino.

niensis à triginta millibus Romanorum, qui tunc Imperatori hostes. Ad opem ferendam, ceteris cunctantibus, Moguntinus progreditur, & *quingentos suos milites, cum Cæsarianis octingentis* educit. Instruuntur acies, sine astu aut fraude palàm certatur: fusi fugatique Itali, & *ad quindecim millia ex iis cæsa.* Res fide pænè maior: sed eius æui scriptoribus adfirmata. Neque alibi similia, si non paria, exempla desunt. vt iure iactare & dicere Rudolfus Austriacus primus potuerit: *Se in qualibet mundi parte, cum electis quattuor galeatorum, & quadraginta peditum armatorum de Alemaniá millibus, stare inuictum: æstimans hos omnem multitudinem aggressuros.* En robora illius gentis: quid potentia & opes? paucis indiciis colligendæ. Rudolfus Austriacus electus Imperator, cùm Aquasgrani venit, coronæ caussâ: *occurrerunt ei Dux Bauariæ, Saxoniæ, & alij cum viginti millibus equitum. Multitudinem aliam hominum strata publica, vsque ad tria milliaria, vix commodè recipiebat.* Posteà deinde, in Adolphi electione: *equos phaleratos habuerunt Moguntinus mille quingentos, Treuirensis mille trecentos, Albertus dux mille quingentos:* & vbi reliqua omnis Nobilitas vtriusque classis? Vnus Fuldensis Abbas *sexaginta millia bellatorum Imperatori præbebat in hostem.* Nec in hominibus tantùm, sed in auro & argento exuberabant. *Ciues Friburgenses comiti* (Rudolfo) *domino suo, pro modicâ *emendâ, viginti millia marcarum tradiderunt.* Item: *Ciues Columbarienses regi Rudolfo, vno anno, librarum triginta millia transmiserunt.* Paullò pòst: *Thuricenses mille quingentas, Constantienses mille ducentas, Columbarienses quingentas marcas regi Rudolfo dederunt. Columbarienses, præter hæc, mille octingentas libras expenderant pro cibariis & seruitiis dominorum.* Sed & quidam Imperatorum in pompâ & instrumento insignes. De Carolo Boëmo Imperatore, Annales: *Erant omnia paramēta mensæ suæ ad comedendum & bibendum, & *nauicula continens eleemosynam illius mensæ, omnia de auro puro, nec quidquam inibi apparebat argenti: omnia autem inferiorum mensarum paramenta, etiam pro garcionibus, & currus ducens nauem continentem eleemosynam, de argento fuerunt.* Ecce, in illius æui simplicitate, etiam splendorem, imò luxum. Omnia tamen superabant Ecclesiarum opes, quæ pænè immodicæ tunc fuerunt. Vno exemplo ostendam. Exstat pars *Chronici veteris rerum Maguntiacarum, per Conradum Episcopum:* in quo recēsentur

* Verba ipsa in M. Alberto, eius æui.

* *Amendá, siue mulctá.*

* *Arca magna & receptaculū vasorum.*

DDd templi

templi eius vasa, vestes, ornamenta, Deus bone, cui sine stupore legenda? *Purpuræ, tapetia, dorsalia, pallæ, casulæ, tunicæ, infulæ, tiaræ, anuli, thuribula, grues, pelues, vrcei, calices, gemmæ*: tantâ copiâ, pondere, pretio, varietate, vt recensere deterrear: duo tantùm ex omni cumulo excerpam. *Erant calices tres aurei* (auratos omitto:) *qui omnes habebant suas ampullas: & pyxidem ad hostias ex auro purissimo, & margaritis. Vno calice aureo solus Pontifex, vel prælatus Ecclesiæ in summis festiuitatibus vtebatur. Alij duo, tantæ erant quantitatis, quòd cum ipsis diuina mysteria nequaquam poterãt celebrari. Erat enim vnus maior altero. minor habebat cum patenâ marcas auri electissimi octodecim: in cuius pede per circuitum erant pretiosi lapides valdè, & in patenæ circuitu limbus, qui & ipse gemmis non carebat. Calix maior quot marcas auri habuerit, nescio: certum autem est, quòd spissitudo eius erat digiti, & per totum, tam in pede quàm suprà, gemmis erat pretiosissimis adornatus. Habebat etiam idem calix duas ansas, quæ manus poterant implere leuantis. Huius patena talis erat latitudinis & spissitudinis, quod ipsi congruebat, & ipsa gemmis per circuitum decorata. Hic calix habebat altitudinem vnius vlnæ, & capere poterat dimidium sextarium vini: nec ab omni homine poterat leuari à terrâ.* Alterum, quod eligo. inter varias Cruces, vna fuit *lignea, auro optimo vestita. in quâ imago erat aurea Domini crucifixi, quæ imago cuiuslibet hominis communis magnitudinem excedebat: concaua, sed multùm spissa: cuius venter plenus erat reliquiis, & gemmis pretiosissimis. Dicebatur autem nec Romanum Imperium meliores habere. In huius imaginis capite, loco oculorum, erant duæ gemmæ quas carbunculos vocant, tantæ magnitudinis, vt duo vitelli ouorum, qui in tenebris coruscabant. Huic cruci inscriptus erat versus iste:*

Auri sexcentas habet hæc crux aurea libras.

Et nota, quòd vna libra habet duas marcas. Sic ergo erant mille & ducentæ marcæ auri probatissimi. Pro speciali huius auri examinatissimo valore, crux ipsa proprio nomine censebatur, vocabatur autẽ BENNA. Ex his mi Vtenhoui, robur, potentiam, opes, velut per transennam vides: & quàm ab iis ætas hæc defecerit, quæ non nisi in vitia & luxum surgit. Quæ caussa mutationis? plures, nec lubet dicere. vnam præcipuam à factionibus scio, quæ diuellunt iunctas olim vires: & Imperatori quid nisi precariũ pænè ius & imperium manet? Sed produco scriptionem, voto non querelâ clauden-

claudendam. ——*stet Capitolium*
Fulgens, triumphalisque poßit
Roma ferox dare iura Medis.

Vale. Louanij, Kal. Iuniis. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXVIII. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO I^{ti} S. D.

MELIVSCVLE mihi esse, aut potiùs minùs malè quàm fuit, hoc tibi nuncio: etsi vires aut alacritatem, quæ in ipso isto perpeti languore aliqua fuit, nondum recepi. Cùm Deo videbitur, fiet; aut eò me recipiã, quò noster Berchemius. quem virum vnicè probum & litteratum nos amisisse, fideli testimonio meo scito. Heu, quid istud est, virtutem & prudentiam omnem à nobis sic abire: vitia, arma, barbariam manere, vel augeri? Iampridem vidimus, quidquid illud est, mutationem in Europâ & nobis Deum parare, & velut refingere velle hunc orbem. Sed hæc exspectanda nobis scilicet, & ferenda mente, quæ fortes & peritos cælestium decet. Queri, mollitia est; reluctari, insania. Sed ad te, laudo quòd pedem figas in genere vitæ, quod Deum & fata quoque scire debes tibi imposuisse. Aliud aliquod animo magis allubescit fortasse: sed quod tibi, hoc illis quoque euenire scito, qui compotes sunt eius, quod tu petis. Ij sibi displicent, tædia & molestias suas habent, & fortassè ad tuum illud acriter anhelant. Miseria aut insipientia nostra! nunquam desideriis aut iudiciis quiescere, absentia petere, præsentia contemnere; & vitam semper inter vota suspensam habere. Intereà illa venit, quæ ad Berchemium vênit, & bonâ fide quietos semel silentesque reddit. At tu, mi Bernarti, viue & vale tuis. nam & augendum te breui aliâ prole ex famâ, an ex tuis litteris accepi? Louanij, IIII. Idus Iun. ∞. Iↄ. XCVII.

EPISTOLA XXIX. *Bruxellam.*

OTHONI HARTIO I^{to}.

INTELLEXI iamnunc ex litteris Marchantij de obitu Caroli filioli tui, neque nescio, ex communi parentum sensu, & tacitâ

quâdam naturæ lege, te & matrem dolere. eoque manum stilo admoui, vt breuiter, sed fortiter te solarer. Quem? virum vsu & doctrinâ, rerum humanarum peritum & gnarum. Quid igitur tam obuium, tam assiduum in iis, quàm iste casus? Perambula cogitatione vrbis tuæ domos: rara est excepta, quæ familiam quidem & proles habet. Comparatione illâ inuenies, benignè etiam tecum agi, qui non plures amiseris: & plures sanè habes, atque vt diu in solatium & fulcrum instantis senij habeas, Deum rogo. Sed enim iste eminere genio & ingenio videbatur. Credo equidem, & hoc ipsum est cur hîc non perennârit: quia Deus ille optimus, optima ferè ad se trahit. Ad se, inquam mi Harti: & hoc caput alloquij, in superis beatisque locis filius tuus agit. Dubitare non potes: dolere igitur non debes, gaudere potius, si ipsum & bona eius amas. Atqui citò periit. Quid hoc est? aut quantulum istud ipsum, quod longum nobis videtur? Triginta, sexaginta, centum anni, si cum volumine illo æui & cæli comparentur, quid sunt? punctistitium, & vix mereantur hoc nomen. Nihil hîc diuturnum: & verâ imagine tibi exprimam nostram vitam? Vidisti fabulas haud dubiè actitari sæpè, atque etiam à iuuentute in scholis. Prodeunt reges, satrapæ, alia officia, & quidam satellites, ac personæ in speciem, & mutę. Ecce alij diutiùs ex iis hærent in scænâ, & loquuntur; alij ostendunt se tantùm, & nec vocem edunt: simile nobis est, vario munere aut dignitate in theatrum hoc Vniuersi mittimur; alij silentio transimus, aut ostendimur tantùm. Nihilo tamen deterior ille, qui in vili veste, qui non diu hæsit, quàm ille qui regem aut longum carmen egit. Apud Deum vita longa non optima, sed innocentissima: & eam filius tuus in purâ illâ ætate habuit, & nunc gaudium & triumphum. Adspicit te, & tuos, proque iis orat & vota concipit: tu pone luctum, & patrem exue, indue Christianum, & virum. Cui rei quoniam & consuetudo & alloquia amicorum aliquid faciunt, ego & vxor vocamus amanter te & tuam ad nostros istos festiuos dies, & rogamus vt non negetis. Domus vobis mea patet, & totus hic animus: venite, possidete, valete. Louanij, IIII. Nonas Sept. ∞. IϽ. XCVII.

EPI-

EPISTOLA XXX. *Augustam.*

MATTHAEO RADERO, *Soc. Iesu*, S. D.

ET amicitiam libens tecum iungo mi Radere;& illi firmandæ,quod petis de Martiale,in parte effeci. Amicum me toti Societati vestræ esse,quídni profitear? quæ prima litteris his aliisque me imbuit, quæ salutaria in omnem vitam præcepta dedit & præiuit.Amo hoc corpus, amo & membra:te inter isthęc, qui vel affectu tuo,vel iudicio de me, hunc affectum merebare. Etsi de iudicio, noli attollere nimis mi Radere. ego me non vectari inter summos scio, sed inter medios incedere, paullò altiorem fortasse iis qui serpunt. Sed de Martiale quod tetigi,rem ecce habes. quid rem? pauca verba & notulas, atque eas alibi fortasse notandas. Tu facito,& Censor esto: tum etiam siquid vltrà scire me putas,pete,non grauabor respondere,& certè te amare. vnà etiam Pontanum,eruditum & disertum virum,collegam tuum,quem saluto. Louanij, III.Kal.xbres. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXXI. *Antuerpiam.*

FRANCISCO SCHOTTO, *Senatori* S. D.

BONAE fidei creditum est negotium, vt video, quod tam sedulò & maturè redditum est effectum.Tibi,& fratri tuo, hoc nomine debeo: & magis etiam pro affectu,quem in me ostendistis. Antuerpiam non temerè semper amaui, in quâ tam multi qui me amant. Coràm hoc nupèr didici,atque abundè & largiter me vobis dedi. At tu & alij,inquis, queruntur de celeri discessu. Itáne? amicè magis,quàm iustè profectò: & quæ vrbs me tamdiu tenuisset?non ipsa Bruxella,quæ patria mea esse vult, nec est tamen,nisi incolatu. Alibi natus,ibi educatus sum. Sed confidite. si proxima æstas viuum & valentem me habet, mensem totum etiam vobis dabo,& conuiuam: sed eâ lege,vt semel in die epulemur,reliquum fabulis & sermunculis, aut etiam occupatiunculis,detur. Vtinam frater tuus intereà ex Hispaniis adsit! quem virum iam olim noui,& quia noui,amo. Est inter eos, qui rem non speciem in doctrinâ habent. Vale. Louanij, Non. Nouemb. ∞. IϽ. XCVII.

EPISTOLA XXXII.

EVERARDO POLLIONI, Jto.

LAETVM me epiſtola tua reddiderat mi Pollio: ecce alteram ab amico aperio & lego, atque ibi triſte illud de obitu parentis tui fulmen. Scio, & in animo iſto ſentio, ac quaſi video dolorem tuum & complorationem: eò ſcilicet maiorem, quo melior ille tibi parens, & tu filius ei fuiſti. Non ſenſibus ſolùm & animis, ſed domo & contubernio hærebatis: vt ſi amorem natura & ſanguis non inderet, poſſet dediſſe conſuetudo. O triſte diſcidium! ſed ſoletur te mi Pollio, breue diſcidium: & quamdiu ſcilicet hæc terra & alienum domicilium nos habebit? Viue diu, & ita voueo: ſed vt viuas diutiſſimè, quid niſi ſeptuaginta, aut vt improbè, centùm annos? Leue & breue eſt, ſi Æuum reſpicis, quod fluxit ab æterno & fluet. O miſeras, ô vanas cogitationes noſtras & curas! congerimus, ædificamus, libros ſcribimus, & ęternitatem nobis quacumque viâ ſpondemus aut optamus. Quid tamen aut quantula iſta ſunt? quamdiu etiam ſunt? non loquar de opibus aut ædificiis, quæ ſtatim æuo aut caſu pereunt: ipſa illa Fama, bonorum ingeniorum morbus, quouſque ſe producit? Aliquid de Cicerone hodie aut Senecâ: idipſum variè, inter culpas & laudes: ſed quot anni ſunt? vix mille quingenti, aut paullo vltrà. Caput ipſum ingeniorum Homerus, nomen vindicat & poſſidet, à bis mille quingentis & paullò amplius annis. Enimuerò quid hoc eſt? trigeſimâ aut quadrageſimâ ſtirpe potui eum attingere, & vide quid longum aut diuturnum vocemus. Cogitatio iſta ſæpè me & ſolata eſt, & erexit ad contemptum aut calcationem potiùs rerum fugacium, id eſt humanarum. Conſolatio altera, à communi omnibus lege. Rideamus, ſiquis cùm tributa populariter danda ſunt, lamentetur, & ſortem ſuam accuſet. quid ita? quia omnes cùm dant, non ſuperbè ſolùm ſed ſtultè facit, qui ſe vult eximium aut exſortem. In hoc humani generis tributo cur non ſic affecti ſumus? cur fatuâ mollitie querelam & planctum miſcemus? Hoc ipſo quod homo natus es, mori natus es: & ſiquid vltra punctum, horam, diem, annum viuis, donum eſt non debitum, & in gratiâ ac lucro

ponas.

ponas. At nos obliuiſcimur,aut non attendimus, & in tot mortibus quæ cottidie occurrunt aut ingeruntur, vna aut altera nos mouet & deiicit, quæ nos tangit. Alij ſi pereant,nihil noui aut mali eſt: ſi noſtri,ô nos miſeros, ô infelices! Verba aut inuentiunculæ non deſunt, cur iniuria ſit facta, cur Parca maligna fuerit:& vides ſæpè ac rides,credo,in hac re ſcænam vulgi. Stulti,bis ſtulti,quod ſumus cogitemus, & non magis miremur hominem ſubitò,quàm florem mori. At tertiò, diuina cogitemus. Ad meliora eundum eſt,ad puriora,lætiora,prauis, turbidis,triſtibus his relictis. Si ad ea te aptaſti,& viaticum (vt ſic dicam) corrogaſti virtutum & pietatis, quid malè te habet abire, aut alium abiſſe? Gratare, ſi ſapis ô homo,plauſu & cantu proſequere,qui non diu in ſalo iactatus peruênit ad beatum portum. Plura ſunt,quæ tu tibi mi Pollio dices. Ego ex animo in dolore tuo doleo,quem aliquem eſſe & cupio,& par eſt (neque enim hominem exuimus) ſed temperatum nec longum eſſe, hoc ſuadeo & opto. Tu inquam tibi dices. quídni hoc ſperem, qui mihi ſic lubenti prædicas ſtudium tuum ſapientiæ & quietis? Exoſculatus ſum eam vocem. tu re effice, & noſtri miſerere qui volentes & adſpirantes ægrè huc venîmus. Scripta noſtra vides multum (ingenuè fateor) à vano trahentia: ô ſi meo iudicio & voto illa ſint,quàm alia & diuerſa ſint? Verbum aut calami ductum non perdam in illis,quæ ad ſolam fortaſſe ſcientiam faciunt: occupet in iſtis, quæ ducunt ad duo dicta. Sapientia, inquam,me ſibi mancipet, Quies interna & externa (ſi poſſit) habeat: ſibi alij famam,honores,opes,cetera humana. Vt claudam, amo te mi Pollio in intimo iſto pectore,& opus te meum eſſe (ita profiteris) non admitto ſolùm,ſed gaudens ſubſigno. Perge, perge in viâ quam pauci calcant, ſed Deo & pietate ducibus, & per intemerata veſtigia maiorum. Louanij, Nonis xbris. ∞. IↃ.XCVII. Nam tuas litteras ſatis ſerò accepi, & heri demum.

EPISTOLA XXXIII. *Lutetiam.*

GVILIELMO BARCLAYO S. D.

AT tu ſiles. vbi promiſſa de Iliade aut Chiliade ad vnam lineam noſtram? Expoſtulo. eò magis,quia materies illîc

ſcribendi,

ſcribendi & ſeges, quam deſectam referas in horrea noſtra. Ab aliis de te cur audio, quæ non à te audio? Morſus & verſiculos in doctores aduenas vidi, nec ſine ſtricturâ nominis mei. Parùm eſt. tu modò rectus perge, nec deiicere, ſed nec deflecte aut ſiſte ad repugnandum. Monui anteà, & itero: modeſtia eſt, quæ te gratioſum exteris, quæ magnum etiam faciat & ſeruet. Ad contentiones ſi venitur, clades erunt, & Thebana aliqua pugna, in quâ victi victoresque plorent. Miſeri homines, cur eò inclinamus? malitia eſt: vince, & quam dixi modeſtiam & frigus, ac me, ama. Louanij, ∞. IϽ. XCVIII.

EPISTOLA XXXIIII. *Auguſtam.*

IACOBO PONTANO, *Soc. Ieſu.*

IN ſummo hoc frigore, cuius ego quidem impatientiſſimus ſum, calfecit me tamen amica tua ſcriptio mi Pontane: & excitauit non ad ſcribendum ſolùm, ſed ad redamandum. An non talem virum? inclino iamdiu, & ipſe quod tu voluiſti volui, ex quo ſcripta tua prima vidi: quod fuit Auguſtæ Treuirorum, ex dono & beneficio Principum Bauariæ, quos tranſiens ante ſeptennium illîc ſalutaui. Ab eo tempore, credes mihi hoc Pontane, & memoria tui inhæſit & probatio: atque ideò facile accendere hanc materiam, igni ſic paratam. Quæ tu porrò in me nimis benigno corde & ore laudas, ſcito pauciora omnia eſſe: dare tamen operam vt ſint, imprimis Modeſtia & Probitas, quas ego æſtimo & tollo ſuper nomen omne litterarum. O inſtitutionem veſtram olim mihi vtilem! inhæret ea & inhæſit, atque illa Pallas fuit, quæ inter tempeſtates, imò naufragia, ſeruauit hunc Vlyſſem. Eadem iudicium & ſenſum iſtum ad virtutes formauit: quas vtinam ſic indipiſci, vt ſequi, detur! ſed conandum eſt, & Deus manum dabit. Is te mi Pontane ſeruet, & inter nos mutuum hunc amorem. Louanij, x. Kal. Feb. ∞. IϽ. XCVIII.

EPISTOLA XXXV. *Lutetiam.*

STEPHANO TVRNEBO *Senatori* S. D.

TRISTE mihi auditu fuit, de Hadriani fratris tui morte, triste: & pænè sic, quasi alterum illum, tuum & Musarū parentem, iterùm amisissemus. Nam & amicitia iam inter nos vetus satis, & certè fida, coäluerat: & raritas ibi nunc talium, à clade istâ funesti belli. Solatur tamen, quòd & malis temporibus optimus ille subductus sit, & ne in virtutum & artium bonarum isto naufragio diutiùs iactaretur: solatur, quòd & tu in locum & vicem eius sic vltrò venis, germanus Turnebi sanguis. Veni, patent animi huius fores, & affectui tuo velut brachia pando & occurro. Sicut agricola in locum amissæ arboris aliam subserit: sic nos in amicis oportet. Equidem & corporis huius oculis vsurpare te, atque alios insignes ibi viros, aueam: & spésne est, vt vel obiter fiat? Aliqua, cùm pacem hanc video: maior, si valetudinem non videam, inclinantem & de ruinâ (cur dissimulem?) minantem. Sed siue viuo aut morior, vestri amans viuam moriárque: vt tu mei, per parentis, & nunc fratris, magnos manes precor. Louanij, postrid. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVI. *Antuerpiam.*

IOANNI MORETO, *Typographo celeberrimo.*

BRVXELLAE fuimus, ADMIRANDA obtulimus, grati fuimus: quid vltrà? inquies. Hoc satis: & cultum hunc atq; alium Principibus debemus; & iamdiu imbibi bonum, quia bonum, amare. Externa ab his internis expetere aut exspectare, inscitia sit: & cum alio æuo hæc fuerunt. Qui nunc, inquam, hæc quærit; audacter ei edico abiicere

Hæc studia, atque omnes delicias animi.

Recudere te autem ADMIRANDA nostra, mihi gratum sit, priusquam alibi alij. Factum in quibusdam meis in Italiâ aut Galliâ: & indignor, aut si non licet, doleo. quia & perperàm multa; & mihiipsi præripiunt castigare quædam, aut recésere. Quid? polita omnia, & sub asciâ, vt sic dicam, à nobis dedicata? Non

hercules. neque ita me *ludit amabilis insania*: neq; sum ille vbique

Candidus, & talos à vertice pulcher ad imos.

Naeui alibi, nodi, laxa quaedam aut manca: & praeoptem eluere, dissoluere, adstringere, adimplere. Nescio enim quomodo faciliùs haec diiudico & arbitror, nitidè excusa à vobis, quàm confusè à me scripta. non enim exscripta: & primam ferè manum nostram semper habes. At isti properi impediunt: calumniae aut petitioni me exponunt. Nosti hodiernum* τὸ φιλεπιτίμητον. & quàm multi, qui legunt hoc tantùm, vt carpant? scire abnuunt, & sumunt iudicare.

*cupidum reprehendere.

—— hic nigrae succus lolliginis, haec est
Aerugo mera.

Iamnunc expertus in quodam altioris ordinis, qui luminibus meis aedificio suo sublimi obstruxit scilicet, & titulum mihi ereptum inscripsit. Faciat ipse, aut alij: quid laedunt? non me quidem. sed vt Sarpedon ille apud Homerum, hastâ petens Patroclum, equum eius iugalem interfecit: sic isti non me tangunt, fortasse impetum & velut ardorem illum animi prosternũt, quo ad honesta vehebamur. Etsi nec istum, & melior mentis ignis suscitat, si quid soporis infuderunt. Sed abeant haec, & valeant: ego vt istud, ad vos adspiro. Quando? quàm maturrimè potero. nam etsi domi etiamnunc vincula, nec aperti carceres;

——— tamen istuc mens animusque
Fert, & amat spatiis obstantia rumpere claustra.

Semper ego non apud vos solùm hilarior, sed à vobis melior redeo: gratia amicis & tibi, qui sic comiter habetis. Tibi, cuius domo, cuius mensâ vtor, pascor: an non hereditarium tibi onus? Nam cum Plantino, heu illo nostro, tessera haec mihi sancti hospitij: cum vxore post illum: & te liberem, vtriusque heredem? Amice, ego tanquam polypus haereo: per anticum emitte, per posticum insinuabo. Rides. & veni securus ab hoc metu, inquies. Scio, veniam: & fors sit scriptorum aliquid mecum. Vale, cum tuâ carâ & caris, quos saluto. Louanij, VIII. Kal. Octob. ∞. Iↄ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVII.

IOANNI BRANTIO, *Graphiario* S. D. *Antuerpiam.*

SOCERVM tuum libens vidi, mi Branti, virum prudentem, probum, patriæ amantem. Cuiusmodi paucos hodie habemus: & multi res suas agunt & augent, communium prætextu. Enimuerò, spes sub nouo hoc Principe & statu noua ac melior nos respicit: si tamen & pax ab Angliâ affulget. Si non illa, & Bataui item pertendunt: quam Salutis arcem vides? At sunt qui etiam de Regis nostri fato, sanè importuno (si ita est) narrant. Id verò fuerit omnibus consiliis nostris, si non turbandis, certè tardandis. Deus adiuua, & miseros Belgas tandem solatij aliquâ aurâ adspira. De Orteliano Epitaphio, tecum volo: sed languor meus mentem aut stilum vix erigit: & occupor, si vnquam. omninò tempore mihi opus, vt semel & opportunè fiat. Vale mi Branti. Louanij, VII. Idus Septembr. ∞. IↃ. XCVIII.

EPISTOLA XXXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario.*

VENIT ad me Balduinus tuus, planè meus futurus, quia tuus. Nec aliâ commendatione est opus. In studiis eius dirigendis prima nunc cura erit: & placuit valdè iudicium tuum de Græcis. Profectò, vt hodie iudicia sunt & exacta eruditio, nemo in aliquâ classe, qui linguâ eâ non sit saltem tinctus. Et vsum etiam suum, immò dixerim necessitatem, in omni ferè scientiarum genere habet. Itaque discet: sed non apud alium, quàm me præceptorem. nam domi exercitia, & quasi gymnasium eius linguæ habemus. De Philosophicis, mihi satis videbatur eum ad disputationes sæpè ire, quæ publicè in Collegiis habentur: atque ea optima ratio est & repetendi, & examinandi. Superest Iuris studium, quò credo eum destinari. & putem satis esse primo hoc anno, si Institutiones audiat, nec longiùs in illud pelagus se mittat. Nam stilus, & eloquentia etiam aliqua assumenda sunt, atque vtilissimæ huic in omnem vitam parti dandæ suæ partes. Hæc ita faciemus, nisi ipse aliquid mutas: & paullatim ac per gradus optimam indolem (ita mihi videtur) ducemus ad op-

tima, & scientiarum laudatum illud culmen. Deum precor, vt adspiret: eundem vt te, Ampliss^me^ & Nob^me^ Domine, Principibus, & rebus nostris diutissimè incolumem seruet. Louanij, VIII. Kal. Feb. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XXXIX.

HVBERTO AVDEIANTIO.

In domum meam cùm venturus sis (ita vterque volumus:) quid præcipui muneris tui futurum, non ignoras. Prædixi. à manu, lectione, & studiis mihi eris: alius functionis, quæ ab ingenio aut instituto tuo discordet, immunis. In excipiendo autem aut describendo, dixi Orthographiam aliquam nostram sequi & scire te debere: sed & vsum Distinctionum, qui nobis frequentatur. De istis hauebas discere: & quanquam ad quædam in publico Dictata te remitterem, tamen ecce ipse operam hanc tibi iterùm subij, & scripto complexus sum quidquid huius rei, pro meo sensu, esset. Lege, sequere & vsurpa. *Distinctio* duplex, *Sermonis* & *Scripti*. Illa, *quam in pronunciando adhibemus, & per interualla sustinemus, suspendimus, aut deponimus sermonem.* Comma sustinet, Colon suspendit, Periodus deponit. *Hæc virtus Distinguendi* (ait Fabius) *fortassè sit parua, sine quâ tamen esse alia nulla in agendo potest.* En momentum, quod in Sermone habet: quid si maius etiam in Scripto dicam? Nam hercules confusa tota lectio & intellectio, nisi notæ suæ diuidant & quasi manuducant. Quid igitur ea est? *Notandi certa ratio, quâ secamus & partimur scriptionem.* Ea quæ veteribus fuerit, quærunt: ego amplius, an fuerit, quæro. Nam prisca omnia monumenta, lapides, tabulæ, æra legum aut orationum: in quibus omnimoda adhiberi ea potuit: nullam præferunt aut habent. Nisi hanc tamen, quâ singula verba punctis suis disparant & secernunt: sed punctis vniusmodi semper & pari formâ. Quæ res, vt verum fatear, turbet magis & sistat lectorem, quàm transferat & adiutet. Quod de lapidibus dico, ad libros etiam priscos traho: nec in iis Distinctionum illæ variantes notæ. Vt alios omittam, exstant nobiles illæ Pandectæ Etruscæ, à Iustiniani æuo: quære, non dabunt. Quid ergo? ante Iustiniani æuum non fuerunt? mox videbo:

sed

ſed tamen antiquitùs omnino, haud puto. Atqui Cicero & alij videntur agnouiſſe. vt Craſſus apud eum loquens inducitur: *Non librariorum notis, ſed verborum & ſententiarum modo, interpunctas clauſulas in orationibus veteres eſſe voluerunt*. III. De Orat. En *notas à librariis*, & quidem in *clauſulis*, & gratiâ interpungendi. Idem pro Muræna, in Iuriſconſultos illudens: *eos in ſingulis litteris, & interpunctionibus verborum occupari*. Significat ſenſum mutari, & cautionem vel cauillum eſſe, ex interpunctis. Quid Seneca, nónne clarè? *Nos*, inquit, *etiam cùm ſcribimus, interpungere ſolemus*. Ecce *interpuncta*, & quidem *ſollemnia in ſcribendo*. Hæc ſiſtant, aut viâ illâ ſententiæ eiiciant: ſed neſcio an prouidum & ſagacem. Nam prior Tullij locus poſſit planiſſimè altrouorſũ duci, quaſi dicat Veteres ideò non vſurpaſſe in clauſulis interpũcta, ne ea potiùs, quàm modum & modulum, in verbis, conſiderarent. Locus alter, dicat Iuris interpretes in minutis occupari, ſcrutari in contractibus apices litterarum, & puncta verborum: quia nempe ambigua ſæpe hæc iſta, & ad anteriora aut ſequentia ducenda. Id enim eueniebat in illis ſolitariis punctis, quæ verba, vt dixi, ſingula, non membra aut ſenſus ſecernebant. In Senecâ hæreo. & an dicit, ſpiritum ſtilumque hominis naturaliter etiam pauſare in ſcribendo, & interquieſcere cum ſententiâ: non rapidè ſemper, & torrentis vicem, ferri? Profectò dicit: vide. Nam tota eius diſſertatio eſt, contra præcipites illos & effuſos in loquendo, & curſu verba conuoluentes. Quando igitur origo? nam res tam vtilis, &, quod caput, tam obuia, ad quam Natura ipſa ducit, non debuit, non potuit diu quæri. Dicat aliquis ſub Hadriano cœpiſſe. quia in Suidâ lego de Nicanore quodam Grammatico eius æui, ſcripſiſſe περὶ στιγμῆς τῆς καθόλου βιβλία ἕξ: *De Interpunctione in genere libros ſex*: itemque partitè, περὶ στιγμῆς τῆς παρ' Ὁμήρῳ, καὶ τῆς παρὰ Καλλιμάχῳ: *De interpũctione apud Homerum, & apud Callimachum*: neq. aliud egit aut ſcripſit, ita vt per iocũ στιγματίας, *Interpunctus* aut *Compunctus* (ſeruile conuiciũ eſt) vocaretur. In Νικάνορ. Potuit igitur tunc agitari de inducendâ, etſi nondum vulgò inductâ. Certiſſima, quam reperio, mentio eſt in Diomede Grammatico: qui Lib. 11 cap. De Pronũciat. *appoſitionem puncti* (ita loquitur) in triplici differentiâ agnoſcit. Differentia eſt, quæ clariùs apud Caſſiodorum ſic expreſſa: *Sed vt his omnibus addere videaris ornatũ, Poſituras quas Græci θέσεις vocant,* Lib. I. Inſtit. Diuinar. Lect.

cant, id est puncta breuissima pariter & rotunda, & planissima, singulis quibusque pone Capitibus, præter translationem sancti Hieronymi, quæ colis & commatibus ornata consistit. quoniam illustrem faciunt orationem, quando suis locis aptata resplendent. Nam si corpus nostrum indiget per membra cognosci, cur lectio, cùm suis partibus videatur esse distincta, confusa relinquitur? Istæ quidem Positura seu Puncta, quasi quædam viæ sunt sensuum, & lumina dictionum, quæ sic lectores dociles faciunt, tanquam si clarissimis expositoribus imbuantur. Prima est, Media; secunda, Subdistinctio; tertia, Plena. Quas à maioribus nostris ideò constat inuentas, vt spiritus longâ dictione fatigatus, vires suas, per spatia decreta (siue *discreta*) *resumeret. Quas si mauis cupidus lector agnoscere, Donatum lege, qui te possit de hac re, breui compendio instruere.* Pleraque omnia hîc habes: Nomen, Vsum, Discrimen.
Lib. I. cap. XIX. Nam veteres *Posituras* vocarunt: atque ita Isidorus. *Positura*, inquit, *est figura ad distinguendos sensus per Cola, & Commata, & Periodos. dicta, vel quia punctis positis annotantur; vel quia ibi vox, pro interuallo distinctionis, deponitur.* Ex nomine nouitio (hoc quidem sensu) vides rem non esse perantiquam. Addit Vsum, qui liquet. Discrimen deinde, triplicem eam esse, *Mediam, Subdistinctionem, Plenam.* Isidorus autem ita: *Sunt tres Positura. Prima Subdistinctio dicitur: eadem & Comma: Media distinctio sequens est: ipsa & Colon. Vltima distinctio, quæ totam sententiam claudit: ipsa est Periodus.* Talia Diomedes: & consentiunt etiam in Notis, quæ, Isidori verbis, sunt istæ. *Vbi in initio pronunciationis necdum plena pars sensus est, fit Comma: Punctusque ad imam litteram ponitur. & vocatur Subdistinctio, ab eo quòd Punctum subtus, id est ad imam litteram accipit. Vbi autem in sequentibus iam sententia sensum præstat, sed adhuc aliquid superest, fit Colon, mediamque litteram puncto notamus: & Mediam distinctionem vocamus, quia Punctum ad mediam litteram ponimus. Vbi verò iam per gradus plenam sententiæ clausulam facimus, fit Periodus: Punctumq. ad caput litteræ ponimus, & vocatur Distinctio.* Vbi vides aliam à nostrâ Distinctionem fuisse, quod ad notandi posituram aut signum. Nam idem Punctum manebat, sed locis variabat. In fine Cassiodorus remittit ad Donatū: & sunt eadem ista etiam hodie in illo mutilo & fracto. quid opus verba reddere? Nos variasse isto æuo, nō ignoras. & viros doctos pleniùs paullò distinxisse, in *Comma, Semicolon, Colon, Periodum. Comma*, vbi
minima

minima respiratio est, & semicirculo notamus , . *Semicolon* , vbi paullo maior, nec ad Colon tamen accedit, notamusque ;. quod locum sæpè habet in *Contrariis*, aut *Disiunctis*, aut variâ *Partitione*. *Colon* autem, sententiâ in parte perfectâ, sed etiam crescente, & signamus duo puncta: At *Periodi* nota est punctum, longæ siue breuis. Nam & breues Periodi sunt (in epistolis creberrimè) quasi membra: & hæc ipsa Punctus signet: sed cum discrimine, vt grandiore capitali litterâ non excipiatur. Ista de Distinctione veteri, & nostrâ, sed in vnâ Periodo aut sensu. Est alia, quæ veterum fuit, nunc desiit, meo voto reuocanda. Per versus libros diuidebant, & curiosè librarij subnotabant: quod vetus esse, & ab Asconij, id est Claudij æuo, apparet. Nam is in Commentariis, verba Ciceronis cùm citat & aduocat: *Versu*, inquit, *à primo* DCCCL. Item: *Versu circiter* ∞. XI. iterumque: *Circa versum à primo* LXXX. Versus appellat. vt & Græci στίχους. Nam ita Diogenes de Aristotele: *Libros eius omnes* continere μυριάδας στίχων τέτταρας καὶ τετταράκοντα, πρὸς τοῖς πεντακισχιλίοις καὶ διακοσίοις ἑβδομήκοντα: *quadringenta quadragintaquinque millia versuum, itemq. ducentos septuaginta*. Item de Chrysippo, qui πολυγραφώτατος fuit, *in diem scripsisse versus quingentos*. Plinius de Zoroastre: *vicies centũ ab eo millia versuum condita*. Galenus, *Lyci cuiusdam commentarium se legisse, adeò prolixum, vt quinque millia versuum contineret*. In Diuo Hieronymo, epistolâ ad Magnum, oratorem Rom. *Scripserunt contra nos Celsus atque Porphyrius: priori Origenes, alteri Methodius responderunt. Quorum Origenes octo scripsit libros, Methodius vsque ad decem millia procedit versuum*. Iterùm ad Damasum, Episcopum Rom. *Quos mihi iampridem dederas Lactantij libros, ideò non libenter lego, quia & plurimæ epistolæ in eis vsque ad mille spatia versuum tenduntur*. Denique Iustinianus in Pandectis suis *quindecim myriades versuum* esse. Ex quibus omnibus liqueat, certã & perpetuam distinctionem in Versus fuisse, in omni volumine & descriptione reperiendam. Sed fuerúntne igitur veri Versus, siue lineæ? Hæremus. si fuissent; quomodo in membranâ aliâ atque aliâ sic caderent? quomodo in litterâ maiore aut minore, vt solet? Nisi quis putat aut variasse per libros: aut certos modulos cuique volumini tributos, quos velut lege seruarent. Tale aliquid Isidorus: *Quædam nomina librorum apud antiquos certis modulis conficiebantur*. Lib. VI.

bantur. breuiore formâ Carmina atque Epistolæ, at verò Historiæ maiore modulo scribebantur. An satis huc faciat aut firmet, nescio: possit tamen aliquis & Versus explicare membra minuta, & sectiones sic institutas. Hieronymum auctorem habeat. qui alibi *Prophetas versibus descriptos* à se fatetur: & communiter de libris Sacris, *Siluam nominum, sensuumque barbariem per cola versuum digessisse.* Neque aliud sanè vult, quàm quod Cassiodorus: *Primum D. Hieronymum, propter simplicitatem fratrum, colis & commatibus ordinasse translationem suam.* Et idem alibi: *Translatio sancti Hieronymi colis & commatibus ornata consistit.* Ergo idem isti *Versus* (Hieronymo quidem) quod *Cola* & *Commata:* & quid autem ista? nil nisi *Membra*, & *Sectiones*. Nam sic hodieque *Biblia* illa *Sacra* vtiliter legimus distincta, & ipsi *Versus* appellamus. Notat autem idem sanctus scriptor, exemplo prisco se hoc fecisse: *quia idem*, inquit, *in Demosthene & Tullio fieri solet, vt per cola scribantur & commata.* Quæ acceperis de Interpunctis, eo nomine: falleris. quod dixi intellegunt: & ita Demetrius definit, *Colon, aut simplicem periodum, aut cōpositæ periodi partem.* Ita Cicero *Commata* sententias accisas & breuiores, sed plenas: ita & Hermogenes genus tale sermonis, κομματικὸν καὶ διαλελυμένον appellat. Hæc igitur fuisse videntur. si non; vt nunc sint, & exemplum illud Hieronymianum vsurpetur, consilium meum sit & votum. Valdè ex vsu lectorum, & eorum qui excerptum aut subnotatum aliquid volunt, hoc esset. cùm ecce Liuium, Ciceronem, tales, non nisi per libros aut orationes diuisos habemus: & longum nec promptum in totis iis aliquid quærere; facilè & obuium, si Versus designarent. Industrius aliquis vir facere debeat, & Typographi imitari. Vale, & ad nos quàm maturrimè veni.

Præfat. in Isaï.

Prolog in Paralip.

Lib. I. Instit diu. Lect.

In Epist.

In Orat. ad Brutum.

EPISTOLA XL. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO S. D.

OSCVLA tua & OCVLOS accepi, & FVNERA mox & TRISTIA, quæ decorè subiunxisti. Æterna ita lex est, vt hæc in vitâ & vsu temperentur: benè ergo & in Carmine, quòd imaginem illius habet. Grata fuerunt, vnâ re minùs, quòd missionem eam excusandam putasti. Apud méne? qui semper talibus delector,

lector, vel pascor veriùs: & certè non sæpè nunc, vt æuum est, ingeruntur hæc mella. Ferox ille Mars, qui regnum possidet, animis ferociam & duritiam inserit, & abducit ab omni cùm humanitate, tum humaniorum artium cultu. Patiamur, quæ non mutamus. At de EPISTOLIS meis, etiámne illîc vobis visæ? & tibi placuisse significas: non aliis fortasse, siqui alieni sunt à nobis. Vtinam religionis illa caussa, id est res capitalis, vos nō diuidat! cetera dissimulari possint, etsi non probari. Quando autē emendari? leuis & frigida spes, si homines video; si Deum, magna. Vtinam nos modò emendemur, &

Per nostrum liceat scelus
Iracunda Iouem ponere fulmina!

Sed de EPISTOLIS, alias paramus: neque temerè tamen vos amicos immiscemus, ne beniuolentiæ specie noceamus. Vale V.Cl. & fratrem tuum V.R. Decanum saluta. Louanij, VIII. Kal. Maijas, statim vt tuas accepi.

EPISTOLA XLI. *Bruxellam.*

IO. CAROLO ÆNOBARBO, V. N. S. D.

SERIVS omninò epistolam tuam accepi, non amoris solùm, sed curæ de me plenam. Cùm enim Antuerpiæ fuissem, itemque dies aliquot Bruxellæ vestræ; ecce reuerso demùm epistola ea mihi reddita, cui alioquin animus & ratio erat vel statim respondere. Hoc igitur excuso, & ad rem nunc ipsam pergo. Ais te audisse de itinere meo in Italiam, & parùm probare significas, imò libero & aperto ore (hoc quoque amici) dissuades. Vt tibi totum sensum meum aperiam, diffundam me paullùm, & in hoc chartaceo æquore exspatiabor, te, vt spero, fauente aut certè non sistente. Igitur de migratione aut mutatione aliquâ consilij aut status, hoc inprimis cogitare te deprecor: neque est tale aut fuit, & in istâ præsenti meâ cōditione & patriâ acquiesco. Quid enim alibi quæram aut spectem? Opes? modicæ obuenerunt, sed quas animus iste (audacter dicam) magnas facit, in minoribus etiam magnus. Fines mihi habendi iamdiu posui, & quod naturæ satis est, etiam cupiditati. Sed mihi vltrà obuênit, & ad morem etiam viuere possum, non solùm ad naturam. Ergo ab eâ parte

nulla caussa migrandi aut innouandi. An ambitio fortasse impellit? & famam nouam apud nouas gentes quærimus? Liberè dixerim, adesse eam super vota, non solùm super merita: & vnum illud mihi curæ esse, non vt augeam, sed vt coërceam, ne in vana aut ventosa effundar. Itaque ab vtrouis isto telo an stimulo non impellor: quæ autem vera caussa consilij mei, candidè & simpliciter audi. Annus Sæcularis ille sacer instat, qui ex omni terrarum orbe Christo sacratos homines ad se euocat: ecce inter illos ego sum: cur non fas obire & frui hunc Pietatis fructum? Ego verò fecero, eò iustiùs promptiusque, quòd onera domi non sint, quæ remorentur aut sistant. Nulla iuuencula vxor, quæ humentibus oculis abeuntem detineat; nulli parui liberi, qui collo se innectant & ingeminent parentem. Pietatis hoc studium liberum est: & propior aut iustior nulla ratio, quæ sistat. At caussa etiam altera, Valetudo. Tredecim amplius annos in tristi eâ sum & aduersâ; vitam nec vitalem, vt sic dicam, viuo; & traho magis spiritum, quàm duco. Quis ille baro mihi inuideat aut obiiciat, si refouere eam vel instaurare peregrinatiunculâ tentem? At enim tenue aut infirmum mihi corpus, nec par molestiis. Agnosco, sed hocquoque vsu didici, illud ipsum assurgere & excitari per viã & motum. Meliùs notabiliter habere soleo, cùm ambulo: & ideò iure hanc veniam peto, vt ij qui viuere me volunt, patiãtur transferri & moueri. Denique caussa tertia, viri Principes qui inuitant. Humanitatis est iis se dare, & animum flectere ad desideria aut impêria illorum. At, inquies, illi ipsi te illigabunt & sistent, & hoc amicos tuos angit. Audio, fateor, ab aliis metus similes: & timere me aliquid inducat communis hic timor. Cum tamen oculos ad me & hoc animi decretum reflexi, ridere magis subit, quàm vereri. Egóne vt in hac ætate, & quod caput est in hoc languore, ad sedes me dem & spes nouas? Iamdiu in ipsâ patriâ meâ rudem c[illegible]ito, & mereri me autumo: transibo, & includi me patiar in nouum ludum? Non faciam mi Ænobarbe: apud me, apud meos maneo: & nisi Fatum aut Vis intercipiunt, intra paucos menses Belgis me reponam. Deum rogo, vt ita sit: te autem, vt hanc esse mentem meam credas, quam ipsam tibi aperui, remoto omni simulationum velo. Vale Vir Nobilis & Cl^me^. Louanij, VIII. Kal. Iul. ∞. Iↄ. XCIX.

EPI-

EPISTOLA XLII.

IOANNI DRENCWAIRTO, *Thesaurario.*

SICVT inter primos consilij mei de peregrinatione Italicâ certiorem te feci: ita nunc debeo de impeditâ eâ, aut suspensâ. Litteras ex Italiâ nudiustertius accepi, quibus significant & pestem in aditu atque ore Italiæ sæuire incipere, & metum esse ne in reliquum corpus peruadat. Imò iam in Ferrariensi tractu initia etiam esse. Itaque addunt deliberari Romæ, an sacer annus in alterum sequentemque non sit prorogandus. Hæc caussa iustissimè facit, vt tardem in hoc itinere, & in Veris saltem tempus protollam, aut & totum omittam. Nam cur apud te dissimulem? Animus auet & impellit peregrinari, sed corpusculi huius imbecillitas & pertinax inualetudo, cùm ad iudicium redij, dissuadent. Ergo de cognato tuo nihil vlterà, nunc quidem, cogitandum. maneat, studeat, ad metam suam eat. Quod cùm bono Deo facturum eum spero: vtinam nos publicè ad optatam illam metam Pacis! nec despero in Principum aduentu. Ampl. & Nob^me Domine, Deus te Reip. & Principibus, sed & nobis, ætatem seruet. Louanij, VIII. Kal. Sextil. ∞. IƆ. XCIX.

EPISTOLA XLIII. *Antuerpiam.*

PETRO LAFAILLIO, CAROLI F.

EPISTOLAM perbenignam à te accepi, inopinatam, & ideò magis gratam, quia iuuat tales habere qui ament, cupiant, iuuent. Nam nec hoc postremum abnuerim, vbi opus sit aut opportunitas: ac fuisset sanè in Italico nostro itinere, si id pertendissemus. Sed quæ interuenerint, audisti. Omitto meam inualetudinem sic affectam, vt medici pro sano me non facturum putent, si suscepissem: omitto inquam, & animus potuisset corpori imperare & vincere: sed publicæ illîc caussæ sunt, quæ me quidem iustè videntur vel tardare vel arcere. Quídni, cùm illi ipsi deliberent & cunctentur, qui me vocant? In hâc ætate aliquid calidè aut temerè à me fieri indecorum sit, nec veniam habeat quam in iuuentute. Itaque differo aut supersedeo; haud li-

bens, sed fatis, id est, Deo didici parêre. Tibi autem gratias debeo, & semper in animo habebo, pro hâc beniuolâ oblatione hospitij in domo tuâ Veronæ: quam vrbem certum mihi erat videre, & suâ elegantiâ celebrem, & memoriâ antiquâ. Quod reponam, nunc non habeo, præter animum: quem scito & tibi addictum prōptumq. esse, atq. etiam tuis. Inter eos Petro Scholerio, cognato tuo: cui factum volo, & faciam vbi occasio erit. Re hoc malo ostensum, quàm verbis dictum. Vale Vir ornatissime, & cum tuâ tuisque salue. Louanij, IX. Kal. Sextil. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLIIII. *Antuerpiam.*

IO. WOVERIO *suo* S. D.

HABES hesternas meas, quid istis opus erat? in vnâ modò re, quam memoria tunc mihi subduxit. Buytewechianæ epistolę exemplar Micaultianæ iniiciendum erat: quia scis quàm res eum tangat. Itaque neglectum à me, fieri per te rogo. Amplius, ferre te hanc mutationem consilij, & in eâ philosophari circa spes aut cupidines coërcendas. Numquam indulgendum nimis esse. sed vt ij qui in procliui sunt, sese & equos sistunt: sic in optabilibus & lætis faciendum, ad quæ animus sponte fertur. Vis cogitare Deum aliquem moderatorem vitæ & actionum esse? illum amantem & curantem nostri? Impediuit, disturbauit: ergo noluit: ergo neque ex vsu fuit, etsi animus aliter vellet. Illum igitur ad diuinum apto, & non renuenti passu fati cursum sequor. Fac mi Woueri, & simul quid parenti & tibi visum (in tuis rebus dico) fac sciam. Vale. Louanij, VII. Kal. Sext. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLV. *Leodicum.*

P. IOANNI ORANO, *Sacerd. Soc. Iesu.*

IAM denique sedet tuum & amicorum consilium (nam omnes amici in eâ parte:) manemus, nec Italiam hoc tempore adimus. Præter valetudinem meam nimis tenuem & infirmam, mouet & publica in Italiâ lues, quæ ipsa limina iam insedit. Ab Vrbe litteras habeo, & moneor ab iis qui calidissimè inuitarunt, vt deliberem & cuncter, quò lues se ista dabit. Imò seriò agitari de An-

de Anno ſacro prorogando, ſi paullùm ſe diffundit. Scis autem quas moleſtias Italia peregrinantibus dare ſoleat, vbi vel ſuſpicio eius morbi eſt; nedum vbi ipſe. Itaque iam ſcripſi dilaturum me iter in Ver proximum, & tunc fortaſſe omnia ſerena magis, & certa quidem fore. Quid ipſos aut me iuuet, periculis & moleſtiis fruſtrà exponi? Ea dilatio conſilium etiam magis dabit, etſi propendeo in patriâ & meâ iſtâ Spartâ manere. Apud te hoc promo. & quid me inuitet? pietatem tamen ſepono: an pecunia? nec exſpecto, nec peto: an ambitio? fortaſſe minuam aliquid de famâ aſpectus, nihil ad eam addam. Quicquid ſit, ætas mea & iudicium iam maturiora, à vanitate abhorrent: & fortaſſe in pompam ac ſpeciem multa illîc dicenda, aut gerenda. Præcogitaſſes hoc, inquies, nec addixiſſes. Melius erat. ſed tamen vel ſic præſtat ante viam ſiſtere, & temerè aut calidè aliquid dixiſſe, quàm feciſſe. Calorem tamen meum religio & pietas excuſabit, quam Deo teſte affirmo in oculis præcipuè mihi fuiſſe. Vale Reu^de^ Domine, & hæc cum fratre tuo V.C. Petro Orano, id eſt, cum me altero participato. Lampſonium communem viam iniiſſe audimus: Deus manibus eius propitius eſto. Louanij, VI. Kal. Sextil. ∞. Iↄ. XCIX.

EPISTOLA XLVI. *Antuerpiam.*

HENRICO VVVENO I^cto^.

BENE eſt mi Vvvene, benè eſt (nam familiariter & abruptè apud te ordiar) quòd in eandem ſententiæ partem mecum venis. Improbari tibi ſignificas iter Italicum, idque magis quàm magis cogitas: tibi autem? immò addo verè & ſeriò, amicis pleriſque meis omnibus, cum quibus ſcripto vel ſermone de eo egi. Quid autem alios nominem? ego ille paullò antè calidus valdè & deſtinatus, cùm iuſtâ iudicij lance rem pondero, remitto affectum, & in rationis partem incipio propendêre. Duo me maximè mouent. prius, quod & tu tangis, metum ſubeſſe ne veniam faciliùs, quàm me recipiam: & ne remora mihi illîc, aut & manus iniectio, per beniuolentiam fiat. Quod ſi eſſet; iuro tibi ſanctè, vitalis non ſim, & nullo modo mores, ingenium, vitam ad illud cælum & homines nunc aptem. En ſeneſco, & cani ſpargunt

meas genas: mutabo familiarem aërem, locum, victum, amicos? omnia noua sensibus oculisque istis obiiciam, & in metâ pænè vitæ, noua vitæ spatia ingrediar & decurram? Mihi crede, hæream aut deficiam iuxta ipsos carceres: neque nunc ad senile & compositum ingenium faciant, quæ voluptati erant olim. Pompam dico, & splendorem, & speciosa omnia: præ quibus maturus & iam frigens hic animus otium, secessum, tranquillitatem amat. Duæ pestes humani generis Ambitio & Auaritia, altera nec olim me cepit; altera iam à plusculis annis dimisit, & nec laciniâ me tenet. Quid cogitem, aut cupiam? nisi paucos hos & extremos annos, id est, pauxillum vini mei reliquum, Deo libare & melioribus vtilioribusq. Musis, quatenus eidem Deo visum? Huic fini quies mihi conuenit, nec concutere corpusculum hoc caducum, fragile, & velut putre ædificium, ruinæ iam propinquum. Enimuerò cogitaui & anteà, fateor; sed Spes illa blanda & insidiosa mortalibus diua, suggerebat ipso motu & mutatione valetudinem posse corrigi, fortassè & erigi in rectum & veterem suum statum. Suggerebat: sed cùm rei vicinus & viæ, me examino (secundum hoc quod me mouet, esto:) Deũ testor, tam imparem me longo huic itineri, quàm nauigationi ad extremos Indos esse. Suscipere possum, patrare non possum: & in viæ quadrante deficiam aut subsistam. Hæc ita sunt: sed quare addixisti? inquies. Nollem factum, vt liberè dicam: sed me & illorum, qui vocabant, benignitas induxit; & mea item cupiditas (cui pietas mixta) prouexit. Suaue erat in cogitatione & animo, reuisere visa olim loca, tot vrbes, tot homines nobiles, & multos ex iis nobis amicos. Sit venia honesto desiderio: sit venia etiam impotentiæ, quæ exsortem me effectus facit. Quid autem quòd ab ipsis mihi suggesta excusatio? imò disertè iam bis scriptum, nequid adproperem; & metum ibi huis esse, ac iam fines & limina Italiæ insedisse. Vt nihil aliud sit, honestiùs aut certè prouidentiùs maneo, & iter totum si non tollo, iustè protollo. Quod autem tu mantellum etiam & velum aliquod ab Aulâ quæris, nihil est, nec eò iuerim: & transluceat hæc purgatio, & callidi illi demant à verâ facie hâc personam. Itaq. in re maneamus, securi iudiciorũ, siqua præter rem dabuntur. Extremum quod vel inimici dixerint, sit leuitas & temeritas: esto: malim dixisse aliquid temerè

aut

aut ſcripſiſſe, quàm feciſſe. Ibi pudor dumtaxat, hîc pœnitentia ſit adiuncta. Vale mi amice, & ſeriò te ſcio mihi, & me tibi eſſe. Louanij, Kalendis ipſis Sextilibus. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA XLVII. *Eódem.*

IO. WOVERIO *ſuo* S. D.

EGÓNE vt de Galliâ tibi diſſuadeam? tum planè à me ab-
eam, imò mentis meæ exſors ſim, & cum Homero, *τὰς φρέ- *mente ca-
νας ἐκπεπαταγμένος. Galliam, Galliã in pectore amo, in ore circum- ptus.
fero: & quídni? bonarum artium amantem, & ideò mei quoque
(vtinam meruerim!) diligentem. Illa verò tellus ingenia ſemper
habet, plurimùm format: & ſiquid nunc incultum aut ferox, à
triſti & *πελωρίῳ iſto Marte eſt, qui nimis diu eos preſſit. Ipſa gens *immani.
facta ad virtutem, alacritatem, humanitatem: quâ poſtremâ ce-
teras orbis terræ gentes vincunt, certè vicerunt. Sed fuerint hæc
*σκυθρωπὰ καὶ ὀλέθρια: beata Pax tranquilla omnia referat, & vete- *aſpera &
rem iis indolem ac mores reddat. Eſt, aut erit: tu intereà me au- pernicioſa.
ctore viſe, oblectare, diſce. hoc poſtremum ſeriò, nec ludus aut aberratio tibi ſit, peregrinari. Plato iuuenes in ſuâ Rep. ab eô arcebat, quia vix apti eligere, & nouiſſe quæ proſint: at ſenes non ire ſolùm, ſed mitti volebat, relaturos ſiquid boni moris aut exempli vſquam eſſet. Hunc finem, hunc animum, etſi non annos, habe: & velut ſpeculatorem miſſum te cenſe, cum Diogene aliquo, ad res humanas explorandas. Splendet aliquid aut placet? accede, tenta, an verâ luce: & ſi illâ, mirare, aut adſume. Sordet aut iacet? calca, non ſolùm tranſi, & animoſâ fiduciâ ad meliora abi. Vt rem tibi dicam, vbique vtrumque reperies: alibi crebriùs, rariùs, bona, mala, mixta. Iuuet te, quòd iudicium iam (aut fallor) in bonam partem formaueris, & firmus ſtare poſſis contra vanitatem, non ſolùm prauitatem. O fac, & contubernio meo honorem hunc concilia, prudentiæ aliquid ab eo, non ſolùm ſcientiæ hauſiſſe. Si hanc ſolam; abdico, vt olim ſeueri illi parentes. Ceterùm de Italiâ, nolim vltrà te aut me titillet. mihi exſtinctus ille ardor (ita enim fuit) à ſedatæ rationis quodam imbre: velim & te reſidere, nec meditari fortaſſe vana rerum. Res ipſas quæramus: vmbras, pompas, breues ſtricturas, recto oculo videamus,

deamus, noscamus, spernamus. Testimonium, quale volebas, hîc habebis: de litteris fac nunc gratiam; occupor, quâ in re? extremâ (ne percellere) & testamentum cum vxore meâ iunctim condo. Hoc vera sapientia iam olim fieri suasit; nunc etiam plebeia, postquam superus ille Apollo * Νῦσον ἀνὰ στρατὸν ὦρσε κακήν. Itaque funera in oculis habemus, etsi per hos dies rariora, & mitescere malum videatur. Deus donet, & te quò tendis sanum ire, redire, & manere meum semper. Louanij, IV. Idus Sextil. ∞. IƆ. IC.

* Vrbi immisit morbum tristem.

TESTIMONIVM.

EGO, *si quidquam bonâ fide, iamnunc testificor, hunc* IO. WOVERIVM *è contubernio & domo meâ adolescentem, mihi carum, Modestiæ, & Musis fuisse: quas semper coluit, & vitam ad optima præcepta, ingenium ad artes conformauit. Commendo seriò, bis seriò, quicumque illa amant: addam & verecundè, si quis me amat, vt factum huic velit. Fuco verborum nemini imponam, nec ipse morum: candidus est, bonis benè natus est, & siquid ad rem, in re bonâ. Fauete, qui hæc legitis, & breue sed fidum elogium censete: quod à vobis amplius auferet, si noscetis. Louanij,* IV. *Idus Sextil.* ∞. IƆ. XCIX.

IVSTVS LIPSIVS.

EPISTOLA XLVIII. *Bruxellam.*

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario Belgij.*

VALETVDO mea adegit, vt domum properarem: idque breuiore viâ illâ Mechliniensi. Ita vos non vidi, nisi affectu & animo: quem quomodò non sæpè istuc mittam, magis magisq. beneficiis vestris deuinctus? Ingratissimus hominum sim, & dignus cui vel frons, exemplo Macedonici illius militis, inuratur. Balduinus tuus ad nos sanus saluusque rediit: hoc momordit, quòd non te talem reliquisset. Si vota nostra locum habeant, non illud modò sis, sed pænè dicam immortalis. Balduinum tuum scandere ad tituli illius apicem curabimus: atque vtinam breui ad ipsum illud culmen, quò adspirat! Ipse adnititur, nos alleuabimus: sed nihil properè, ne non ascensum sed ruinam sibi struat. Sicut aues matres non patiuntur pullos suos longiùs auolare,

lare, sed comitantur & sistunt, & docent : nos item hæc talia in nostrâ iuuentute. At te, Ampl^me & Nobil^me Domine, sanum & firmum seriò vouemus, publicâ & nostrâ caussâ. Louanij, III. Idus Sextil. ∞. IↃC.

EPISTOLA XLIX. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *suo* S. D.

NIHIL timidè ad me aut cunctanter scriptione debes accedere. cur facias? amo affectum, qui impellit: sed & ipsum illud scribere amo, quod te exerceat, me delectet. In alto otio es, etsi in negotiosâ & turbidâ vrbe : sed in quâ vana & ambitiosa multa rerum videas, nec pro mente studiis melioribus operatâ. Sicut terrâ interiectâ, Luna lumen à sole amittit : sic animus obnubilatur, interuentu isto viliorum rerum. Itaque meritò eas fugis, & ad nos adspiras. etsi es tamen in contubernio Amplissimi viri, tui auunculi : à quo haurias præcepta, & exempla item videas, ad Virtutem. Sed vt nunc tua ætas, Louanium & hæc Mineruæ dicata loca, magis tibi faciunt: redibis igitur, cùm illi visum, quia lues fit rarior & mitior, imò pennas quatere videtur, & à nobis abire (fiat, fiat) mala illa Diua. Censeo tamen Principum aduentum exspectes, qui appropinquare dicuntur, vt sollennia illa videas, nec visa tibi nec fortean videnda. Hoc suadeo. etiam illud, vt mentem & oculos ad libellos flectas, manum subinde ad stilum, ne otiosum tuum illud otium sit: id est, vt noster Seneca appellat, *hominis viui sepultura.* Vale. Louanij, XVII. Kal. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA L. *Eódem.*

GVIL. SCARBERGERO *suo* S. D.

BRVXELLA te etiam habet haud dubiè, & dies fortassè aliquot habebit, in hâc publicâ lætitiâ & pompâ, quâ vestra ætas, quid vestra? serior etiam aliqua meritò delectetur. Sed vt te deinde Louanium nostrum, & domus etiam mea, habeat, id cupio: & hæc caussa scribendi. Reuise nos, non quia diu abfueris, sed quia fortassè absuturus : & in antecessum, vt aiunt, con-

suetudinis hunc fructum capiamus. Coràm de itinere tuo, & meo consilio. De Italico quidem ne vltrà cogita, tam periit quàm extrema faba, vt Comicus ille iocatur. Caussæ nimis iustæ sunt. & vel sola tenuitas mea, & hic homo, vt sic dicam, monogrammus, pro mille. Par non sum, quicquid coner, quicquid cupiam: & non Italia, sed via mihi sit sepulchrum. Vale, mi Scarbergere, & quod dixi, & (si voles etiam) iussi, veni. Louanij, III. Non. Sept. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LI.

AD CONTVBERNALES SVOS,

Franciscum Oranum.	*Cornelium Anchemantum.*
Io. Baptistam Peresium Baronium.	*Joannem VVouerium.*
Guilielmum Richardotum.	*Balduinum Junium.*
Antonium Richardotum.	*Philippum Rubenium.*
Guilielmum Scarbergerum.	*Hubertum Audeiantium.*

ITANE de *Potoribus* & *Edonibus* scire auetis? & decorè hoc poscitis? Ita. quia in Scholâ etiam differui in occasione, vt dicitis: & velletis rariora ista exempla in promptu habere, non ad imitandum, sed narrandum. Addam ego, & detestandum. nam sic oportet. monstra hominum fuêre, qui huc se dedere; etsi in theatris & regiis etiam spectati, cum fauore suo & plausu. Sed videamus igitur primò *Potores*, & istos, cum poëtâ prisco,

*Conuiuij nautas, & calicum remiges siue trabones.

*Συμπόταις ναύτας, καὶ κυλίκων ἐρέτας.

Proludo autem leuiter & vniuersè de toto genere: quos vbi & quando non est inuenire? In veteri & nostro æuo, in noto & nouo orbe videas: & Plinij dicto, *nullá in parte mundi cessare ebrietatem.* Nec vina solùm huic rei expeti, sed aquam adsumi: ô sagacitatem ingenij! quâ repertum, vt hæc quoque inebriaret. Frugibus corrumpi variè eam scis, & herbis, & melle: quid quòd & fumis atque odoribus alibi (de Peruanâ Indiâ scribunt) inducitur alienatio hæc mentis? Quacumque viâ, madescere tamen volunt & desipere: ac pro plurium mente ille apud Comicum sentit:

Antiphanes apud Athen. libro. I.

——τὸ δὲ ζῆν
Εἰπέ μοι τί δ' ἐστί; τὸ πίνειν γε, φήμ' ἐγώ.

Οἷαις παρὰ ῥείθροισι χειμάῤῥοις, ὅσα
Δένδρων ἀεὶ τὴν νύκτα καὶ τὴν ἡμέραν
Βρέχεται, μέγιστα καὶ καλλίστα οἷα γίνε(ται).
Τὰ δ' ἀντιτείνοντ', ὥσπερ δίψαντ' ἃ
Ἢ ξηρασίαν ἔχοντ', αὐτόπρεμν' ἀπόλλυται.

——sed viuere

Quid tibi videtur? mihíne? bibere, ego inquio.
Vidésne vt, ad fluenta consita arbores,
Et quæ diebus perpetim atque noctibus
Rigantur, alto stipite & letá comâ
Cælo minentur? contrà, quæ velut sitim
Patiuntur, has perire cernas stirpitus.

Plures, inquam, consentiunt: imò velut ad palmam currunt in Dionysiaco hoc agone. Qui olim eam populariter tulerunt, Platonis iudicio sunt *Scythæ, Thraces, Celtæ, Iberi*: nec vel hodie id culpes, nisi fortè in Iberis, qui demutarunt. Sed bellum, quod de iis etiam addit: Σκύθαι καὶ Θρᾶκες ἀκράτῳ παντάπασι χρώμενοι, γυναῖκές τε καὶ αὐτοὶ, καὶ κατὰ τῶν ἱματίων καταχεόμενοι, καλὸν καὶ εὔδαιμον ἐπιτήδευμα ἐπιτηδεύειν νενομίκασι: *Scythæ & Thraces meraco vino passim vtentes, viri atque etiam fœminæ, & in vestes sibi defundentes, bellam & beatam vitam viuere se censent.* Quid ais? agnoscísne hæc & in nostris moribus? non etiam illud de effusione? quâ bibuli isti vtuntur, siue cùm recusanti alteri poculum in sinum vestis proiiciunt; siue cùm ipsi auidè bibentes, suum stillatim persundunt. Sed Græcos tuos Plato quid ita omittis? scimus & eos in hac classe, & prouerbio innotuisse. Etiam Diui Basilij reprehensione acri, quâ mores sui æui ita corrigit, vt tamen reuelet. *Bibunt*, inquit, *auidè & comessantur, & propinant*: sed bellum acroama, προϊόντος ἤδη τοῦ πότου, ἐπεισέρχεταί τις αὐτοῖς νεανίας, γαῦρος τοὺς ὤμους, οὔπω μεθύων, φιάλην φέρων ὑπερμεγέθη οἴνου κατεψυγμένου. ὃς τὸν οἰνοχόον αὐτῶν παρωσάμενος, καταστὰς εἰς τὸ μέσον, διὰ σκολιῶν σωλήνων ἴσην τοῖς συμπόταις διαιρεῖ τὴν μέθην. διδόμενοι γὰρ τὰς ὑδροῤῥοίας, καὶ τὴν πρὸς ἑαυτὸν ἕκαστος τεταγμένην ὑποδεξάμενος, ὥσπερ ἀπό τινος δεξαμενῆς ἀπνευστὶ πίνουσιν, ὥς οἱ βόες, τοσοῦτον ὑφέλκειν ἐπείγονται τοῖς λαιμοῖς, ὅσον αὐτοῖς ἄνωθεν ὁ ψυκτὴρ διὰ τῶν ἀργυρέων ὀχετῶν ἐπαφίησι: *potione iam longiùs progressâ, intrat adolescens aliquis, validis humeris, & nondum ebrius, vas magnum ferens & sustinens vini refrigerati. Atque is propulso ordinario pincernâ,*

in medio adstans, per obliquos canales quosdam, æqualem omnibus distribuit ebrietatem. Partiti enim tubos illos, & ad se versum quisque accipiens & excipiens, tanquam è cisterná vno spiritu bibunt, prorsus vt boues: adacti tantum in guttur adtrahere & demittere, quantum supernè vas illud per argenteos silanos siue canales infundit. O bellum morem! ô Græcis illis elegantibus dignum! tam herculè quàm alter iste (iuuat commemorare, vterque nouitius nobis est:) alter inquam Philoni expressus, & apud stirpem illam Græcorum Alexandrinos vsurpatus. *Certant vino*, inquit, *bibunt confertim & vix spiritum recipientes, cùm identidem pueros à poculis iubent infundere. & si vel leuiter tardent, acriter increpant, quòd calidum ijs (sic loquuntur) frigefaciant.* Denique in pulchro hoc certamine μεγάλα καὶ καλὰ ἀλλήλοις ἀντιδρῶσιν, ὦτα, ῥῖνας, καὶ χειρῶν ἄκρους δακτύλους, καὶ ὁποῖα δ᾽ ἂν τύχῃ μέρη τοῦ σώματος ἀποτρώγοντες: *magna & pulchra inuicem patiuntur & faciunt, aures, nares, manuum extremos digitos, & siquam aliam corporis partem fors tulit, sibi mutuò prærodentes.* O non amentiam, sed insaniam! & fidem mihi aliquis habeat, nisi ipsa verba fidi auctoris adnumerem? Vide autem blanditias. nam sic ego interpreter: & suaues isti compotorculi, vino madidi, sensuum inopes, ita se comprimunt, dissuauiantur, allambunt. Dij deæque, quid irati aut hostes aliud faciant? Sed populos omitto, ne meos fortasse opus habeam tangere: viros videamus (is enim præcipuus noster tunc sermo) & qui singuli fortiter certarunt hoc certamen. Ecce Alexander Macedo olim, ipse quoque vini auidus & capiens, & addam, suo & alieno malo captus quoque, is dico præmium aliquãdo publicè proposuit ἀκροτοποσίας, siue *meri potionis*. Ludos rege illo dignos, qui per Liberi vestigia ibat scilicet, & hunc quoque honorem ei habebat. Ipse igitur editor & arbiter: certant plures. sed qui *plurimum hausit* (ait Plutarchus) *Promachus quidam fuit, qui ad * congios quattuor peruenit.* Congius cepit olim *libras decem* circiter, siue *sextarios sex*: essent nobis *tria vini pocula*, largè. quod autem præmium? talentum. quod etiam? mors, quæ homini post triduum aduênit: itemque aliis quadraginta & vni, qui miselli super vires certarant. Felicior alter apud eumdem regem, in eodem isto vini modo, *Proteus Macedo.* qui, vt Ephippus scribit apud Athenæum, *valido & sano semper corpore egit, etsi vino adsiduè immersus. Fuit aliquando*, inquit, *vt Alexander in conuiuio*

De Plantat. Noë.

* Duodecim pocula.

Lib. x.

uiuio grande poculum posceret duorum congiorum, atque id Proteo offerret. Ille gratanter accipiens, & regem comitatis laudans, cum plausu omnium ebibit. Ac subinde idem poculum repetens, iterùm eduxit, & obtulit impletum Alexandro. Quod hic quoque suscipiens ebibit, sed impar viribus non sustinuit, & in puluinar reclinato poculum è manibus est elapsum. Vides & hunc *Quadricōgium* potorem: & vix est vt supra donem. Nam Plinianus ille *Nouellius Torquatus Mediolanensis* (Gallus fuit, vindicemus hominem cum hac gloriâ) *tres* dumtaxat *congios bibit*: sed quod miremur, *vno impetu*, (Plinij verba) *spectante miraculi gratiá Tiberio Principe*. Hem, vno impetu, id est ἀπνευστί? Et quod amplius miremur, *in eo* (iterùm Plinij verba) *rara hæc gloria, non labasse sermone, nec leuatum vomitione, non alterá corporis parte, dum biberet: matutinas obisse vigilias: plurimum hausisse vno potu, plurimum præterea aliis minoribus addidisse: optimá fide non respirasse in hauriendo, neque expuisse, neque ad elidendum in pauimento sonum ex vino reliquisse*. O potorem omnibus numeris perfectum! quis contendet? non tu Cicero fili, qui *duos congios* simul haurire solitus: sed quid ad hunc aut priores? Abi proles à patre degener, & nec in vitio satis fortis. *Firmus* nominetur potiùs, qui Aureliani temporibus in Ægypto imperium vsurpauit. Is *vini non multum bibit, aquæ plurimum; mente firmissimus, neruis robustissimus.* & tamen cùm ad bibendum à notissimo quodam potatore, *Barburo*, prouocatus esset, *situlas duas plenas mero duxit: & toto posteà conuiuio sobrius fuit*. Cui non dissimilis *Bonosus*, item inter minutos tyrannos. qui, vt Spartiani verba sunt, *bibit quantum hominum nemo. De quo Aurelianus sæpe dicebat, Non vt viuat natus est, sed vt bibat. Quem tamen diu in honore habuit, caussâ militiæ. Nam siquando legati barbarorum, vndecumque gentium, venissent, ipsis propinabat vt eos inebriaret, atque ab his per vinum cuncta cognosceret. Ipse quantumlibet bibisset, semper securus & sobrius, & vt Onesimus dicit scriptor vitæ Probi, adhuc in vino prudentior. Habuit præterea rem mirabilem, vt quantum bibisset, tantum mingeret, neque vnquam aut eius pectus, aut venter, aut vesica grauaretur.* Is ipse cùm, victus à Probo, laqueo vitam finisset, ioco locum dedit, *Amphoram pendêre, non hominem*. Infelix quidem in Martis militiâ, fateor; sed hac Bacchi mirificus, & iuxta vel supra *Torquatum Tricongium* illum ponendus. Quid autem de *Camatero Logothetá*

Lib. XIV. Nat. Hist.

Spartian.

thetá pronunciabo, qui Manuelis Byzantini Imp. æuo & rebus interfuit? nam & is palmam sibi poscit. Nicetas Choniates de
Lib. III. eo: *Ingenio præstanti fuisse, eloquentiæ extemporalis studiosum & felicem: sed eumdem omnium mortalium edonem & bibonem maximum. Et quamuis vinum auidissimè & largissimè sumeret, & spongiarum instar madesceret, tamen mentem non mergebat ea copia; sed pedibus, capite, linguá constabat, vt sobrij, imò crescebat in eo ratio & oratio velut igne illo humoris accensa simul & irrigata. Hoc genere vitæ non solùm Imperatori acceptus erat, sed & gentium dynastis. ad quos Legatus missus, alios in soporem collocabat, alios æquabat potionum veteres, quique amphoras, vt calices, digitis versare soliti essent. Sponsionem verò aliquando cum ipso Imperatore iniit, exhausturum se vas Porphyreticum aquá repletum: quod olim in aulá subdiali Nicephori Phocæ fuit, nunc visitur in huius Michaëlis conclaui aurato, quod struxit. Demiratus Imperator, Euge, inquit, ô Logotheta. vestes floridas, & minas aliquot auri accipies, si faxis; sin autem, ipse dabis. Ille nihil moratus, vas illud, quod ad duas chœas siue congios capiebat, corpore & capite inclinato, instar bouis, totum simul exhausit: & accepit statim ex pacto promissa.* Quid dicitis? non hic palmam, vt aiebam, iure suo poscit, & quidem duplicem: non vini solùm, sed aquæ singularis potor? Et ecce iam huic aut prioribus dabam: sed è Germaniâ superuenit qui reuocet, & quidem nouus nouitius athleta. Nuptias ante pauculos annos in Norico fuisse audio viri nobilis. ibi ad conuiuas hilarandos, certamen potionis propositum editumque, inter eorum ministros. Magno numero conuenerant: sed
•Octodecim pocula. vnus forticulus paullo minus* *sex congiis*, haud longâ morâ, fertur ebibisse, & simul præmium meruisse. A me quoque, ô homo an orca, accipe: & fateor nihil simile vidisse, audisse, legisse. In vno quidem isto potionis genere. nam Edones magnos, & simul potores, repperi fortasse, & super istum. Videamus. Mulier Alexandriæ olim fuit, quam Athenæus prodit, *Libras carnis duodecim edisse, panis quattuor chœnicas, id est totidem & amplius librarum; vini autem congium adbibisse.* O mea Venus, ô delicium, bella es & digna marito, sed Vulcano. Super hanc longè (quid in viro mirum?) Imperator Maximinus. quem Capitolinus auctor, *bibisse sæpè in die vini Capitolinam amphoram: comedisse & quadraginta libras carnis; vt autem Cordus dicit, etiam sexaginta.* Scitis, quid illa *amphora?*

amphora? *quadragintaoctó* ſextarios capit: id eſt, ipſos *Congios octo*. Trepidarem hæc dicere: ſed bonus & priſcæ fidei auctor adſerit, quam ego non ſugillem. Sed audi & crede etiam maiora. Vopiſcus in Aureliano Principe: *Vehementiſſimè*, inquit, *delectatus eſt Phagone. qui vſqueeò multum comedit, vt vno die, ante menſam eius, Aprum integrum, centum Panes, Veruecem & Porcellum comederet.* Clamas, & reſilis? ſuſtine etiam: *biberet autem, infundibulo appoſito, plus Orcâ.* Cetera liquent: de *Orcâ*, ſcio vas vinarium fuiſſe, & amphorâ ſanè maius, ſed quantum, mihi latet. Quid Clodius Albinus Imperator? is, Capitolino ſcribente, *tantum pomorum hauſit, quantum* RATIO HVMANA *non patitur. Nam & quingentas ficus paſſarias, quas Græci Calliſtruthias vocant,* IEIVNVM *comediſſe, Cordus dicit: & centum Perſica Campana, & Melones Oſtienſes decem, & vuarum Lauicanarum pondo viginti, & Ficedulas centum, & Oſtrea quadringenta.* Hem, Hem!

——— *dij talem terris auertite peſtem:*

certè à noſtris hortis, quos ille cum toto foro olitorio depaſcatur & vaſtet. Scio vos etiamnunc vacillaturos, & *ἐποχῇ quadam v- *inhibitione.
ſuros in aſſentiendo: & dedi tamen teſtes, dignos credi. Vultis & exemplum à ſuperiore paullùm æuo? nam vetera nunc ferè hoc fatum habent, vt etſi vera, vix videantur: an ſui magnitudine, an noſtrâ declinatione. Sed addamus non tale aut tantum; quod tamen venire in numerum poſſit. *Vguccio Fagiolanus* inter Italiæ tyranniones fuit, & ſedes ei plerumque Lucæ, donec pelleretur. Exſul igitur & iam ſenex, apud Canem Scaligerum, Veronæ gloriabatur in menſâ: *ſe iuuenem quaternos capos altiles, & totidem perdices, item hædi clunes aſſos, & vituli infarctum pectus, præter ſalſamenta, vnâ in cœnâ eſitaſſe.* Atque hic homo non in premium, ſed in vſum & pellendæ fami faciebat; quid ſi exercuiſſet-ſe, & neruos intendiſſet? Satis talium. ite prodigia, & iſtos gurgites, pænè dicam, maris aliquis gurges mergat. Louanij, in noſtrâ domo: quam quo fine incolitis, vt hunc tangatis, Deum precor.

EPI-

EPISTOLA LII. *Bruxellam.*

BALDVINO IVNIO *suo* S. D.

ECCE ad ipsum auunculum scripsi, & metum ademi, qui te à nobis amouit. Quid superest, nisi vt iterùm te admoueas, & Deas reuisas, quarum amore cales? O gratus ille mihi, ô tibi vtilis affectus! & quid in hac ætate melius potes, aptius potes? Cole, cole nunc istum adolescentiæ agrum, bonâ fruge scientiarum consere: & maturior, accipies suaues illos Prudentiæ, imò & Sapientiæ, fructus. Miseros, qui aut nolunt, aut neglegunt! miserandos, qui cùm velint, non possunt! At tibi facultas inprimis adest, & alter ille tuus parens (scis me Thesaurarium dicere:) vbertim suppeditat, quicquid studiis, & eorum instrumentis, est opus. Voluntas à te est, atque etiam in te est, quod gaudeo: vt serues, vel vt augeas potiùs, hortor. Mihi hoc crede. perueniet ad optatam calcem, quisquis seriò volet & nitetur: & talibus vtroque oculo Iuppiter annuit, Mercurius dirigit, ipsa Minerua manum & mentem iis, & cum iis, mouet. Abripior, & Scarbergerus âbit. Louanij, pridie Idus Septembr. ∞. IↃ. XCIX.

EPISTOLA LIII.

IOANNI DRENCWAIRTO *Thesaurario.*

SCRIPTIONI huic nullum argumentum est, nisi affectus meus & mos maiorum. Vterque suadet, vt vota, quæ pro salute tuâ corde facimus, stilo consignem & ad te perferam: sed priùs ad illum calidè missa, qui compotes (ita spero) faciet votorum. Deum igitur rogo, quantum animo possum, vt hunc Sæcularem nouum annum felicem tibi tuisque decurrere, te valere per eum & vigere, Principibus & Reip. sine offensâ vacare, me amare donet, qui sum perpetuus & deuotus tuus cultor ac cliens, Louanij, postridie Kal. anni IↃC. supra ∞. Balduinus tuus apud me valet, quod facere eum vis facit.

EPISTOLA LIIII. *Mechliniam.*

IOANNI BERNARTIO *suo* S. D.

ECQVID agis, mi Bernarti? Rarò, inquies, interrogas. Fateor, & ignauum me cum annis fieri, hoc quoque fateor: sed non in amore & interiore affectu remissum. *Omnia fert ætas*, ait ille, *animum quoque*. Sentire incipio, & ingenio tam diu, tam assiduè exercito, torpor aliquis adgnascitur, & quod libenter facit, imprompte facit, aut nec facit. Ignosce. ita tu & tui ad æui hanc lineam veniatis, aut potiùs superetis, beati & felices. Quod precor tibi religioso & prisco voto, in auspiciis huius anni: quo me Italia sibi spondebat, & ego me illi: sed, ô numen quod nos temperat, quàm irritâ destinatione! In patriâ hæreo, neque res tantùm abiit, sed desiderium, vt verum apud te liberè loquar. Etsi assiduè litteras etiamnunc recipio inuitantes, & nimiâ benignitate prouocantes. Sed quid verbis opus? Fatalem vim magis & magis indies agnosco, in publicis, in priuatis, in meipso. Ratio omnis vellet fortassè non peregrinari me, sed abire: tamen maneo & video diuinitùs decretum, LIPSIVM IN BELGIS MORI. Fiat. apud multos incuriosos mei, paucos contemptores, fortasse & nonnullos æmulos: sed & amicos volentesque alios, inter quos te Mechlinia & *Oudartum* meum cum *Hartio*, sacra mihi nomina, habet. Eandem vrbem vestram & iste insidere parat *Vibrandus Anskema*, Iurisconsulti nunc titulo donatus, iam olim inter Musarum cultores, imò etiam mystas. Vtrâque oratione valet solutâ & vinctâ: quod magis ex illo noto, noscis, atque vt velis te rogo. Louanij, postridie Idus anni Sæcularis ∞. IↃC. Vxori tuæ suauissimæ salutem per te nuncio, & liberis tuis.

EPISTOLA LV. *Gandauum.*

GEDEONI TSERHENDRIXIO, V. R. *&* N.

FVNGOR munere salutationis per litteras, quoniam coràm id non datur, vt solet, & quod mihi dolet. Suauis sæpè confabulatio nostra, & præsertim in re hortensi: quâ vterque delectabamur. Tu magis, quia solutior eras, & penè sine aliis curis vaca-

bas huic curæ. At mihi temporis iniuria omnem pænè hanc voluptatem deterſit. dico temporis,non adſpectu ad iſta publica & triſtia (quæ mitigo potiùs hac occupatiunculâ:) ſed hiemis iniuriam & acrimoniam intellegó, quæ mihi hoc biennio funera continuata dedit, & florem omnem,vt ſic dicam, florum meorum interfecit. Quicquid ſingulare erat, præſertim in Tulipis, habuiſſe me recordor, cum deſiderio triſti & pungente. Miſeraris me? nolim,adiuua potiùs,& quoniam diuitem atque vberem te audio, inſtar vel Phæacum regis, participa veteri amico, & qui in beneficij magni loco hæc,etſi fugacia, munuſcula ponet. Confido te facturum. Certè ſi in cauſſâ ſimili tu à me, vtrâque manu largiter ego donem.Nunc ſalutem,& hunc animum ſemper deuinctum. Louanij, poſtrid. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LVI. *Mechliniam.*

NICOLAO OVDARTO V. R. S. D.

SOLEO volente animo,labente manu & pennâ ad te ſcribere, nunc ille contrahitur,& hæc reſiſtunt.De republicâ me conſulis : & quid ſcribam aut effabor? Iſtud mallem, & in tuum ſinum interiores omnes cogitationes effunderem : à ſcribendo abſterreor, & nimis iuſtas habeo cauſſas. At Princeps vult, inquit amicus ille noſter. Credo equidem, & eius certè intereſt fida & recta conſilia dari: ſed ego me in eâ claſſe non cenſeo, qui hoc ſtatu rerum debeant aut poſſint. Adde quòd à republicâ remotus ſim,auditione aliquid accipio,interiora rerum non noui: & quid ergo firmiter aut ex vſu ſuadeam?haud magis quàm medicus, qui ægri ſui temperiem & conſtitutionem ignoret. Vota tantùm poſſim addere,quid ſi & querelas? Hîc quidem cottidiana materies, cùm miſeri ruſtici præter ora noſtra vincti abducuntur, haud aliâ ſpecie quàm ſi hoſtes irruiſſent. O patria, ô ipſi Principes! nam vt illius ſalus agitur,ſic dignitas iſtorum. At enim mox remedia à publico Ordinum conuentu . . . .

. . . .

. . . . Ecce quæ poſſum aut volo hoc tempore. intereà Deus illi Epiſcopo benè faciat, & noſtro N. quorum vterque candidè & liberè, quæ ex vſu ſunt, aut certè vi-

tè videntur. Nam quid afferam? omnia ista mihi tenebrę sunt, nec finem aut fructum video eiusmodi actionum: nisi siqua consilia specie tristia, exitu læta, vt sæpè in humanis solet. *Occultat enim*, vt Plinius ait, *vtrorumque semina Deus, & plerumque bonorum malorumque caussæ sub diversá specie latent.* Plinij illius Panegyricum librum breui à me videbis: & vetera illa monita ac consilia potiùs, quàm mea noua. At quis vsus? inquies. alibi fortasse, & vbi nolim. Quid faciam? nos, vt in theatris olim, spargimus: ille aut alius sinum aut manum implet. Vale mi optime Oudarte, & vide an malè illi (si sic pergitur) qui me nuper. sed tu iterùm vale. Louanij, Idibus April. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVII. *Bruxellam.*

FRANCISCO BILLIODO S. D.

NIHIL minus quàm à te beneficium, aut potiùs beneficia, exspectabam: quæ largiter, vltrò, & aperto animi sinu, mihi defers aut offers. Nam & nummos ad me mittis, ad textum aut supplementum Rokoxianis: & florum etiam lectissimos ex paterno tuo horto polliceris. quẽ ille instructum, vt audio, & supra omnes Alcinoos pænè habet. Negem vtrumque mihi gratum esse? mentiar. gratissimum est, & pro veteri atque insito animi mei desiderio & sensu. Veteres omnes elegantias, & has Antiquitatum reliquias à me amari, notum est omnibus, qui leuiter me norunt: sed & flores & horti ornamenta in deliciis haberi, non puduit scriptis etiam publicè profiteri. Itaque vide libertatem & candorem, quo iamnunc apud te vtor in ipso hoc aditu amicitiæ. grata, quæ misisti; grata, quæ mittes: atque vt mittas in Vere proximo (vix enim antè euellendi copia) non rogo te sed appello. Quid enim rogem, iam debitorem? Sed extra iocum. scriptio tua mihi in animo placuit, qui eam amicitiæ conciliandæ esse voluisti: quam purè & sine fraude equidem offero, amans honesti animi tui, & ad honesta sic propensi. Eum vt in illa & in me talem serues, Deum & te rogo. Vale. Louanij, postr. Idus Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LVIII. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *Filio, Senatori.*

BENIVOLE à te factum & pro amico, quòd me & dignitatis tuæ & discessionis gnarum fecisti. Ego enim seriò tibi recipio, & fautorem me esse incrementis tuis, quæ virtus & ingenium conciliarunt: & vota interpono, vt plura adstruantur, quod in Principum gloriam & publicum bonum cedet. Illis & huic conuenit, tales euehi & educi. Hortor autem te vel ex superuacuo (nam sponte facturum confido) vt in isto munere dignum te & parentibus, & ipso te præbeas; denique iustitiâ illâ, cuius sacerdotium nunc profiteris. Ecce in istis meis, quæ in simili occasione & argumēto iam scripsi, si quid erit huic rei aut sensui, videbis, eliges: & hoc fine misi. Vale Vir Cl^me, & animo à nobis non abi. Louanij, XI. Kal. Nouemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LIX.

VIBRANDO ANSKEMA S. D.

TV verò iacēre mihi videris, aliter à studiis tuis exspectatum. Tædet status huius præsentis, & auidè mutes. quid? itáne pessimus ille & abiiciendus est? mihi non videtur: nisi ei qui lucem, honorem, alta, id est mala quærit. At ego te in nostrâ hac quietorum classe censebam, vt

——fæcunda placerent
Otia, nascentesque irent in sæcula libri.

Transfuga es, & ad splendidas illas partes abis? Splendidas, sed miseras, & in experimento demum scias. Non volo, inquies: sed à tricis imò forensibus istis liberari, & bonâ fide Musis operari. Velim mi Vibrande: & si tu sic seriò, etiam illîc potes. Pater quod ad vsum, & tolerandæ honestè vitæ sit, affatim suppeditat. Si te excutias (liberè loquar) alium in hoc vlcere vnguem reperies, & mixtum aliquid à cupidine fortasse non bonâ. At tempora etiam accusas. Facile est, & quis non tecum? pretium non est artibus bonis, non ipsis bonis, & hæc omnia præ feruidis & ambitiosis calcantur aut iacent. Vera sunt. sed in terrâ tu purum illum ætherem, & serenos semper animos, exspectas? non inue-

inuenies. nimbos magis, procellas, calumnias: & mihi crede, nos quoque (quibus aliquis inuideat) largiter & crebrò sumus his iactati. Iactati, sed non afflicti: stetimus, & illud Pindaricum obmurmurauimus:

*—— ὁ μέγας δὲ κίνδυνος ἄναλκιν φῶτα οὐ λαμβάνει.

*magnum periculum virum ignauum nō tenet.

Ignaui & viles magis tuti ferè & sancti sunt: alij prouocantur. sed nimirum vt aranearum casses animalia fortiora perrumpunt, sic istos à Fortunâ laqueos mens robusta. Aliqua tristia, & quæ nolis, incidunt:

*—— τίς δὲ πλὴν θεῶν,
Ἅπαντ᾽ ἀπήμων τὸν δι᾽ αἰῶνος χρόνον;

*quis, præter Deū, Experti malarum cladium ætatem exigit?

Sicut stellæ in tenebris etiam fulgent; sic liquidus & libens viri sapientis animus etiam in istâ temporum caligine aut nube. Hęc solatia: nec auxilia tamen abnuo, quæ in meâ quidem sint manu. Quæ tu quòd tam prompta censes, nimis falleris: nec fores vbique, non dicam commendationi nostræ, sed mihiipsi apertæ. Occasio exspectanda est: & præuertere aut facere eam, vereor vt succedat. Obsecro te, nobis hoc crede,

Qui periti sumus in vitâ, atque vsu callemus magis.

Vale autem, & animo ne sic fluctuare: certus, quòd millies milleni in hac ipsâ Belgicâ sint, qui optent & reges sibi videantur in tuâ sorte. Louanij, v. Idus Ianuar. ∞. IↃCI.

Vxorem saluto..

EPISTOLA LX. *Vltraiectum.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO, *patri.*

GRATVM accidit mihi & munus tuum, & scriptio, vtrumque veteris in me animi testis. Est sanè hoc in fido amore, & qui in virtutis, vt sic dicam, solo radices egit, vt nō magis quàm illa desinat, & æuo ipso crescat & vires sumat. In tuo experior: sed & fratris Decani, quem viuere & vigere, etiam in silentio aliquo, mihi liquet. At munus tuum parte aliâ etiam gratum, quòd ostendit te nec in occupationibus, quas adsiduas habes, nec temporū hoc tædio aut caligine, deserere nostras illas Deas: quas pauci hodie æstimant aut amant. Gaudeo: & scio, præter honestam voluptatem, etiam lucem, & robur aliquod animo

ab iis inſeri aut præferri, ô quàm neceſſarium in hoc æuo! Fruere, vt feciſti, & facis; ſed & nos earum atq. honeſti omnis amantes ama priſcâ fide. Louanij, VI. Kal. Decemb. ∞. IↃC.
R. V. fratrem tuum ſaluto, & Canterum veterem noſtrum.

EPISTOLA LXI.

NICOLAO HACQVEVILLIO S. D.

AD Hiſtoriam cùm dare te cœpiſti, fateris hærere in primâ viâ, & confuſione rerum aut temporum, ignorantiâ eorum quæ & quando legenda aut eligenda ſint, pedem figere, imò tædio aut deſperatione pænè referre. Non fiat mi Hacqueuilli. opem imploras, pro copiâ meâ dabo: & ſi non plenè ductor (occupatio & valetudo nunc abnuunt:) tamen director ero, & digitum intendam, quò & quâ contendas. Hiſtoria nobis propoſita: quæ, & cuiuſmodi? nam variat: & ſumma eius diuiſio eſt, *Mythiſtoria* & *Hiſtoria*: Illa, quæ fabulas vero mixtas; iſta quæ purum & merum verum habet. In illâ poëtæ ſunt, & id genus: qui oblectamenta auribus animiſque quærunt, & floridâ iſtâ veſte ornant & augent corpus hoc veritatis. Veteres poëtæ, & rex eorum Homerus, pulchrè & ſæpè vtiliter fecerunt: cùm arcanos ſenſus aut altiora dogmata hoc quaſi velo obnubunt & tegunt. Sed hanc partem mittamus, non nunc adeundam: altera eſt vera *Hiſtoria*: quam licet bifariam partiare. Eſt *Naturalis*, eſt *Narratiua*: ſit venia ſic loquenti, planè, ſi non purè. Illa eſt, quæ naturæ faciem & facta reuelat, id eſt, rerum, ſtirpium, animalium ingenia, proprietates, vires tradit. Ariſtoteles, Theophraſtus, Ælianus, Plinius fecêre: & plures, quos æuum nobis ſubduxit. *Narratiuam* dico, quæ res geſtas actioneſque prodit, ſacras ſiue profanas. Ideoque à duplici hac materie iterùm duplex, *Diuina* & *Humana*. Illa, quæ religionem, aut quod adhæret, tangit: hæc, quæ res plurimùm actioneſque humanas. Iterumque ea duplex, *Priuata* & *Publica*. Nam aut ſingulorum res, vitam, virtutes, vitia recenſet: & Priuata eſt. aut quæ publicè, plurium vſui aut noxæ, ſunt geſta: & Publicam appello. Omnes vtiles. propriè tamen & diſtinctè, Naturalis ſcientiam, Diuina religionem, Humana prudentiam, omnes delectationem habent. Ad quas autem

tem te voco? velim ad omnes ire, sed in tempore. *Naturalem* nunc seponamus: *Narratiuam* ingero, quam vulgò & peculiariter Historiam etiam appellamus. Ad hanc priusquam venias, duo præmittenda sunt, *Geographia* & *Chronologia*. Illa, vt locorum, regionum, vrbium notitiam aliquam concilies; hæc, vt temporum, quibus quæque res gestæ. Sed communem dumtaxat, & non illam exactam notitiam exigo: satis sit mundi partes situsque distinguere; prouincias, & in iis flumina, montes, opida clariora nouisse. In temporibus etiam, seriem eorum & ordinem tenere, & velut terminis quibusdam finire imperia, bella, euentus. Velim equidem, & tacitus sæpè opto, imò ipse meditor, esse qui breuiter & compendio, & quod caput est, iudicio, ab orbe condito velut Fastos concinnet: nec aliud quàm annos, & præcipua rerum, notet ac libet. Qui hactenus fecêre, aut confundunt nimis, aut diffundunt: & nec notabilia aut laudabilia tamen maximè excerpunt. Sed hoc dum fiat, potes Eusebio vti, & nouellis quibusdam, qui herè & nuper prodierunt. Atque ista cùm parauimus, age ad ipsam iam Historiam: & quam præmittimus? pietas vult *Diuinam*. Facilis ea est, nec diu tenebit. *Iudaica* vetus est, è libris sacris, Iosepho, & eius interprete Hegesippo petenda: nostra hæc noua, id est *Christiana*, olim ex Eusebio, Sozomeno, pluribus, nunc ex vno Cæsare Baronio adfatim haurietur: & quid in diligentiâ viri tantâ deest? Imò vt supersit, vereor: iis vtiquè, qui ex professo Theologos non agunt, & sufficit vniuersè initia, progressum, dissidia, capita & antistites religionis nostræ scire. Non abnuo. compendium bonum exactissimi illius laboris sit, non sit fortassè bono auctoris. Est & *Miscella* religionis historia. vt Mahumetanæ, quæ magnam orbis partem, à multis iam sæculis, obtinet; vt Sinensium, Indorum, & qui alij vanam & simulacris seruam eam habent. Hæc quoque carptim quis neget viro Politico & experienti libanda esse? sed vt dixi, carptim. *Humana* superest: illa præcipua quò te voco. Præter prudentiam & rerum peritiam,

Hæc tibi virtutum stimulos, hæc semina laudum,
Hæc exempla dabit:

alibi vberiùs laudata & laudanda, nunc præëunda. Duplicem eam feci, *Priuatam* & *Publicam*. Ab vtrâ ordiemur? A *Publicâ* ego.

ego censeo: & hæc, ordinis doctrinæque caussâ, quadruplex iterùm esto. Valdè, inquies, diuidis. Fateor. nec animi vel argutiarum caussâ: sed quia vsu didici, nihil ad methodum, id est viam rationemque docendi vel discendi, aptius & efficacius esse. Itaque Socratem sequor, Diuisioni amicum: & cum illo, *diuinum virum habeo, qui commodè & opportunè vtetur*. Sed ad rem, quadruplex hæc Historia: *Orientalis, Græca, Romana, Barbara*. Prima, quæ primi aut prisci orbis res habet: cùm nostra hæc omnia inculta, aut infrequentia, & certè obscura & ignota. Itaque in Iudæis, Ægyptiis, Æthiopibus, Syris, Persis, reliquâ Asiâ, res ferè & nobiliores euentus tunc sistunt: aut siquid admixtum, leue est, nec scriptione aut lectione diuellendum. Hanc primò nosci suadeam: & peti à *Iustino* breuiter: vberiùs deinde ab *Herodoto, Diodoro Siculo*, & siqui Græcorum eam suis miscent. Quædam enim *Polybius, Plutarchus, Zonaras*, alij suggerent, huc apponenda. Sed Diodorum ego laudo & approbo: vtinam plenum &, vt scripsit, absolutum. Altera est, *Græca*. in quâ Spartanorum, Atheniensium, Thebanorum, & præcipuè Macedonum res sunt: quos huc traho, & includo. Præter iam dictos, dabunt *Thucydides, Plutarchus, Arrianus*, & *Q. Curtius* è Latinis. Per partes colligenda est. nam qui totam & ordine scripserit, totus ad nos non venit. Tertia *Romana* est: in quâ vbertim rerum & euentuum, eorumque insignium: & quæ plures scriptores illustrarunt. O magnum, ô pulchrum imperium! & addo, diuturnum. ideoq. non mirum si viris factisque breuia illa & fugacia Græcorum superauit. *Græci præceptis valent* (ait quispiam) *Romani exemplis*. Et hercules ita est. non fuit gens, puto non erit, quæ plura vel in militiâ vel in pace, laudis & virtutis suppeditabit. Itaque ad hanc, mi adolescens, ad hanc segetem veni, manipulos frugum collige, & in vsum tuum reconde. Sed vt ordine fiat, eapsa diuidatur trifariam: in *Veterem, Mediam, Nouam*. Prima mihi est, à Regibus & vrbe conditâ, ad Augustum: *Media*, cùm immutato statu ad Principes ventum: *Noua*, cùm iterùm mutato, sedes ipsa Principatus Byzantium est translata. In *Veteri* scriptores Græci Latinique sunt, sed præcipui isti: *Dionysius Halicarnassæus, T. Liuius, Polybius, Plutarchus, Appianus*: quibus compendia adiungere liceat, *Velleij, Flori, Eutropij, Orosij*. Velleianum laudabile fuit; sed

potior

potior pars periit. iudicio & ordine tamen scriptum, & quod exemplar pleniori Chronologiæ sit ad imitandum. Faciant huic parti *Fasti Romani à Carolo Sigonio* editi, & producti ad Augustum. At in *Mediâ*, noster *Tacitus, Suetonius, Ammianus, Spartianus*, & adiuncti Cæsarei Scriptores: è Græcis autem, *Dio Cassius, Io. Zonaras, Herodianus*, legendi tum & Compendium *P. Victoris*, itemque *Eutropij*. Adde ad seriem temporum, imò & rerum lucem, *Onufrij Panuinij Fastos*, ab Augusto ad Iustinianum diligenter & industriè consignatos. *Noua* superest. & in eâ ferè Græci isti, *Zonaras, Zosimus, Procopius, Agathias, Nicetas Choniates, Nicephorus Gregoras, Michaël Glycas, Georgius Cedrenus*: etsi hîc vltimus quidem, anilium sæpè fabellarum scriptor, & veri incuriosus vel ignarus. Iudicio legatur tamen, dabit quod iuuet. De *Romanâ* habes: quarta erat *Barbarica*: quid nisi lacinia & spolium ab illâ veste? Nam hanc appello & intellego, cùm scisso fractoque imperio, maior pars ad Gallos, Germanos, Turcas iuit, & alternatim hucusque mansit. Nec enim Gothos, Hunnos, Vandalos, Scythas aut illam fæcem huc includo: quæ maneat in *Mediâ* aut *Nouâ* Romanâ, & iis inserta nempe legetur. Faciunt huc propriè tamen *Jornandes, Procopius, Agathias*, & siqui tales. Sed meam hanc Barbaricam varij scripsere, atque ipsi ferè barbari, & addam barbarè. exstantque *Germanici, Gallici, Britannici* scriptores, in vnum corpus nuper decorè & vtiliter conducti ac vulgati. Sunt & *Annales à P. Pythœo* editi: & cottidie huiusce argumenti prodeunt; iudicio eligendi. Scripsit & *Carolus Sigonius* de Regno Italiæ, quod huc facit: & *Io. Leunclauius* Turcica, vterque mihi bonus & laudatus. Quid omitto? *Laönicus Chalcondylas* se suggerit, in Turcicis Græcisque legendus, item *Guilielmus Tyrius*, & alij in transmarinis sacrisque bellis. Hem, inquies, quanta materia, & quæ silua? quis ingredietur sine errore, & egredietur? qui Ordine insistet, qui industriam & Curam adferet, iam dicenda. Ordine, inquam, inprimis opus. & ne confusa & vaga lectio sit, aut desultoria & interrupta. Hoc plerisque euenit. & velut ex equo in equum se traiiciunt, ab hoc scriptore in alium, ab isto argumento in illud: quo fructu? momentaneæ voluptatis, & vt tempus suum, imò & se, fallant. Apage tales istos, & ad *Amadéum* suum, aut si altiùs assurgere velint, *Heliodo-*

rum eant. Tu Ordine leges. quem ex ipsis à me dictis etsi potes instituere: tamen in exemplo dabo. Ecce Romanam *Veterem* legere decreui. ordiar ab vniuersali aliquâ notitiâ, & Compendium *Flori*, aut *Eutropij* præmittam. Tum à capite, & ab ipso *Liuio*: cui *Dionysium* adiungam, & *Polybium*, *Plutarchum*, aut *Appianum*: sed quemque in consimili argumento. Cùm peregero, ad *Mediam Nouamque* veniam, & constantiâ eâdem peragrabo. Et de *Ordine* facile est, atque animi tantùm decreto opus: *Cura* plus habet operæ, & in eâ omnis est legentium fructus. Duo in hâc specto, siue exigo: *Attentionem*, & *Electionem*. Cùm legis, non suspensum aut attonitum te habeat tantùm nouitas aut magnitudo euentuum: insiste, inquire, cui rei hoc facere possit, & ecquem vsum sui præbere. Mora hîc aliqua inter legendum & tarditas, fateor: sed nimirum, dicto veteri, *Nulla res potest esse eadem, festinata simul & examinata: nec esse quidquam omnium, quod habeat laudem diligentiæ, simul & gratiam celeritatis.* Tarda igitur, & quære. cùm repperisti, tum fit *Electio*: id est, vt stilum capias & excerpas, & velut annonam in horrea quædam reponas. Ea distincta etiam sint, & iamantè libri parati, meo iudicio, quattuor; in quos, quidquid eligis, conferas & tutò deponas. Nam memoriæ suæ qui credit tantùm: quid agit? non dicam nihil, sed in breue, proficit: nec vlla ea tam vasta, capax, tenax est, quæ varia ista cum fide asseruet & reddat. Trade libris. in quo labor aliquis, & iterùm in legendo remora: sed, mihi crede, vtilis, si quidquam in omni ratione studiorum. Libri isti quattuor, totidem *titulos* habeant rerum, quas præcipuè in Historiis notes: *Memorabilium*, *Ritualium*, *Ciuilium*, *Moralium*. Quid *Memorabilia*? res designo magnas, & cum admiratione aut motu legendas, siue audiendas. vt est notabilis *Potentia* alicuius regis aut populi, *Opera*, vel *Opes*, *Prodigia*, & noui aut insoliti *Euentus*. vno verbo quidquid non obuium, & magnitudine vel raritate se commendat. *Ritualia* autem, quæ pertinent ad instituta ritusq. veteres, siue quos in publico, siue in priuato vsurpabant. Alios enim istos Orientales, Græci, Romanique habuerunt: & ab eâ notitiâ, seria omnis intellegentia dependet veterum scriptorum. At *Ciuilia* appello, quæ ad vitam & regimen commune faciunt, & hanc hominum iure & legibus deuinctam societatem. *Moralia* denique

deniqne, ea quæ priuatim ad nos & vitam formandam, virtutibus amicam, vitiis alienam. Ecce, quattuor hi sunt *Tituli*: quid superest? referre in eos, quidquid ad singulos illos facit, siue *Sententiarum*, siue *Exemplorum*: idque cum hac *Attentionis* curâ, & *Iudicij* item normâ. Dic clariùs, inquies. Nempe quisque liber alios & minores suos titulos habeat: quia Natura & Memoria ordine & partitione istâ gaudent. Vt, ille *Memorabilium*, in eâ quæ attigi: nec nimis sanè argumentum hoc patet. Latissimè *Ritualium*: ac diuidamus in *Sacra* & *Profana*. Sacra omnia publica: continentque *Deos*, & eorum *Nomina*, item *Cognomina*: tum *Insignia*, *Munia*, *Cultum*, & *Templa*. Amplius, *Sacerdotes*, aliosq. ministros: tum *Sacrificia* ipsa, *Hostias*, *Cerimonias* & ritus: deniq. *Verba sollennia* & formulas precationum, & quidquid illos aut ista spectat. Nimis partiri, tenue est, & hîc inutile: spernes. Iam *Profana* sequuntur: atque ea duplicia, *Publica*, & *Priuata*. Illa, quæ communiter omnes aut plures tangunt, & publicis legibus aut institutis continentur vt *Magistratus*, & singulorum *Munia*, aut *Ornamenta*: vt *Senatus*, *Militia*, *Prouinciæ*: *Præfecturæ*, *Officia*, & quidquid istis adhæret. tum *Leges*, *Iudicia*, & eorum ratio, *Supplicia*, *Tormenta*, *Pœnæ*: lætiora denique, *Ludi* & *Spectacula*, *Triumphi* & *Festi* dies. Ad *Priuata* venio, & iis subiungo, *Nuptias*, *Funera*, *Balnea*, *Conuiuia*, *Vestes*, *Nummos*, & quæ longum sit complecti. Minuta enim etiam intercurrunt: sed in sermone ostendenda potiùs, quàm scripto adumbranda. Imò adeò minuta, vt nec Titulos suos grandiores quædam habeant: sed verbis signentur, & ordine isto litterarum. Ac si me audis, in plerisque eo vtêris: quia non ad famam aut pompam ista disponũtur, sed tui vsum. Sequuntur & excipiunt *Ciuilia*: vtilissima pars iis, quos genus aut destinatio ad rempublicam vocant. Is liber tres partes habeat, antiquâ & verissimâ diuisione: status *Regum*, *Optimatum*, *Populi*. In quaque parte notes, & eò referas, quæ *Firmandæ* sint, aut *Vertendæ*: & hæc ipsa subtiliùs diuidas, vt à me in *Politicis* factum. Vtar hoc exemplo cum fiduciâ: & conueniant vel qui noua adferunt, aut vetera referunt, non dabunt in ordine & methodo, quod fortasse anteponas. Sed vnum etiam addi potest, & debet. vel vt *Sententiæ* plures vni rei congerantur; vel vt *Exempla*. Hanc postremam partem non neglexi equidem, & habeo

sepositam imò paratam in scriniis, & auidam exire. Sed tu aut alius, non ideò remitte: & quisque sibi, vel firmius, vel iucundius certè, tale aliquid struit. Postrema sunt *Moralia* quorum duæ partes, *Virtutum* & *Vitiorum*. Velim & hæc disponi ordine litterarum: sed ita, vt *Virtute* præëunte, cuique bina sua *Vitia* sint subiuncta. Traho eódem etiam non Vitia propriè, sed *Affectus*: & *Cupidinum* stirpes, *Spem*, *Metum*, *Gaudium*, *Dolorem* adnecto: tum etiam de *Beatâ Vitâ*, & quidquid in Ethicis sedem suam habet. Sed satis hæc communia in scripto præiui: in sermone alia. illud in fine te sedulò moneo, vt ne mole hac, quæ videtur, absterreare. Quid enim? tam varia, tam multa? inquies. Nihil est: imò incredibile, quàm citò hæc suscipiantur, & fiant, si tenor & constantia sit, & quisque dies opus suum probet. Triennij res, non diu te differo: mihi si olim talis monitor, vel citiùs absoluissem. Cogita te in ipso flore æui, & corpus labori, animum intentioni ferendæ esse: quid cessamus,

Dum res, & ætas, & sororum
Fila trium patiuntur atra?

Non fac, mi adolescens: cui ego factum consultumque tuâ caussâ volo, tum & Cl^mi V. Legati regij: qui etsi connubio tantùm tibi parens, tamen vel naturalem affectu & curâ præstat. Tu agnosce, illum cole, me & bona ama. Louanij, III. Non. Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Thesaurario Belgicæ*.

DIVINA planè virgulâ (quomodo enim aliter interpreter?) factum videtur, vt ipsâ horâ ac pænè momento, quo tuas accepi, hic ad me veniret, quem vides. Est mihi cognatione aliquâ iunctus, orbus vtroque parente, in stirpe honestâ exiguis & vix dicendis opibus: tamen auxilio amicorum ad Magisterij gradum peruênit. A quibus ipsis litteræ mihi commendaticiæ pro subsidio, vt Theologiæ studia, ad quæ adspirat, ordiri & finire feliciter possit. Equidē cùm humanissimam, & cui obligor, oblationem tuā viderem, & vnâ istum: putaui, vt dixi, diuinitus fuisse hunc concursum: & eundem statui, eo fine, sedulò commendare. Non vt cognatum tamen, nec hos adspectus in istâ

re ha

re habeo: ſed vt boni ingenij & induſtriæ, vt notæ modeſtiæ iuuenem, & qui toto animo ad Pietatem & ſacra ſtudia, imò & ſacram vitam, id eſt Sacerdotium, contendit. Iuua eum in laudabili hoc curſu: nos quoque ſecundas faciemus, & in libris aliiſque neceſſariis iuuabimus, pro parte. Ego ſpondere audeo vtilem Eccleſiæ futurum, & beneficij tui non ipſum ſolùm, ſed & nos memores: qui adſiduè nouis à te, nec inuiti, obligamur. Non enim hîc, vt in pecuniâ, redditione aut re opus, vt ſoluaris: ſed agnitione & grato animo. quæ in nobis largiter eſſe & fore aſſero, quamdiu Deus ille dabit hîc eſſe. Ille te Ampl^me^ & Nobil^me^ Domine, longæuum reip. noſtræ & Principibus præſtet. Louanij, prid. Nonas Decemb. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXIII. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *ſuo* S. D.

EGO verò honeſtiſſimum munus, à Senatu Mediolanenſi in te collatum, & iudicio meo approbaui, & gratulatione etiam proſecutus ſum: quam ſcripto conſignatam per Velſerum noſtrum miſi. An aliter poſſem? placet, placet hæc tui productio: ſuſtine perſonam, quam ſumpſiſti, & mereare non vnam palmam. Sola gloria multis

——— quemuis perferre laborem
Suadet, & inducit noctes vigilare ſerenas:

te & hæc, & merces quæ etiam functioni tuæ eſt adiuncta. O rationem, de quâ ſcribis, auſpicalem tuæ operæ, libens videbo: libentiùs *Promulſidem Epiſtolarum.* quídni? mihi inſcriptam. Ambigis an amplectar? vtrâque manu: veniat & ad libentem, & addam etiam merentem. Non negabis mi Puteane, ſi nòn ſeuimus hanc arborem, tamen rigauimus, putauimus: & in parte fecimus, qualem alij mirantur, & ipſa eſſe gaudet. An iniurium, ſi fructus aliquos ex eâ mihi afferam? imò veniant & veſcar iſtos primotinos, & hæc libamenta audacter nobis pone. Nos quoque iam edimus EPISTOLARVM CENTVRIAM III. ad ſolos Italos aut Hiſpanos (cauſa diſcernendi ſic fuit) ſiue qui in iis oris. In iis & tuum nomen interlucet, & Sacci noſtri, & plurium ibi amicorum. Septalium eſſe in te, qui eſt, gaudeo, & beneficia hæc

mihi etiam inſcribo. Quid ſi ad eumipſum hoc ſcribam?puto, niſi abſtrahor: tu vale,ille ſalueat. Louanij, xv. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCI.

Hub. Audeiantius meus Carmen parabat Promulſidi tuæ præponendum. Eſt is qui nuper ad te ſcripſit. ama amore dignum.

EPISTOLA LXIIII. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

EN CENTVRIAM noſtram, de quâ antè ſcripſi. Dic ſeriò quid videtur? damus & ſubſerimus alias? an ſatis eſt vnius huius erroris? Iudicium à te peto, quod pauci mihi donent (ô miſeriam!) inter meos Belgas. Nam doctrinæ aut litterarum ſtudia quò eant, vides. in terras certè alias: aut fortaſſis eò denique, quò olim Aſtræa. Nimbus à Galliâ diſſipatus videtur, iterumque ibi *νήνεμος αἰθήρ: ſi tamen regiâ & bonâ fide hæ res geruntur. Nam ſunt qui verentur ne fallax ſerenitas, & in nos incumbat ac detonet nubes illa belli. Abominor, & Deum patriæ tutorem precor, & tibi Vir Reu^de & Clariſſ^me. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

* ſerenus aër.

EPISTOLA LXV. *Mechliniam.*

HADRIANO VANDER-BVRCHIO *I^cto & Conſiliario in Senatu Geldriæ* S. D.

EN ad te quoque CENTVRIAM iſtam. quídni autem? qui & me amas, & mea æſtimas; atque adeò iſtis quoque leuioribus pretium aliquod donas. Vtinam tecum alij! ſed vereor vt tuum punctum amor mihi donet; alij refragentur, quibus iudicium in iudicio hoc adhibetur. Sed vtcunque, vel error tuus gratus eſt ab eâ cauſſâ: & Numen precor, etiamſi ille deſinit, iſta perſeueret ſemper. Vale Vir Cl^me. Louanij, x. Kal. Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVI. *Bruxellam.*

PETRO PANTINO *Decano.*

TV verò non ambigens & cunctanter, sed liberè & apertâ fronte petere debebas istud, quod tribui à me vides ambitioni etiam vulgarium ingeniorum: quid non Pantino meo, vndique sic merenti? Feci igitur, & hîc habes: vtinam pro tui pretio, pro meo affectu! Meletæas chartas æquarem, si hoc esset: nunc vires conantem deserunt, nec ad alta assurgimus vel studiis fatigati, vel languoribus fracti. Agnosce, & animum certè amicum ama. Louanij, v. Idus Mart. ∞. IↃCI.

I. LIPSI

SVPER SS. PATRVM SYNTAGMATE

nouiter à PETRO PANTINO V. R. & Cl^mo^

vulgato, & eruditè verso,

Phaleuci.

QVIS *nouus liber hic? Liber sacratus,*
Sacra nomina, res habet sacratas.
Quis auctor? varij, vetusto ab æuo:
Cùm mos & pietas vetus vigebant.
Quis produxit? & ipse moris, atque
Virtutis veteris: vetustiorum
Gnarus artium, & vtriusque linguæ,
PANTINVS *meus. ille, comparatæ*
Cui niues videantur esse nigræ:
Quem suum veteres velint Athenæ,
Quem suum vetus ipsa Roma dici:
Quem meum cupio, & meum esse iacto:
Cui, dum corpore mens mea illigatur,
Fido & firmo adamante colligabor.
Quod SANCVS *pater audiat,* FIDES*que.*

EPI-

EPISTOLA LXVII. *Bruxellam.*

REMACLO ROBERTI S. D.

DE Transſyluaniâ mitiora nos hîc audiebamus,& conatum magis turbandi pellendiq́ue,quàm effectû fuiſſe. Opto ita ſit. quia hercules eâ prouinciâ,poſt Caniſiam,nunc amiſſâ: quid ſpei ſuper de Hungariâ maneat? Quæ & nunc tenuis, niſi alia conſilia & fœdera Principes ineant ac iungant. qui ferè (veteri Europæ morbo) ſuis diſſidiis & bellis atteruntur, publici diſcriminis ſecuri aut neglegentes. In Belgicâ noſtrâ re, ego plagam aut plagas hac æſtate metuo: nec video equidem valdè comparatos ad arcendum. De Buſcoducis (quanti momenti opido?) occultus rumor eſt ciues languidiores fieri, & vt verbo dicam, nauſeare. Si vis adhibetur, vereor vt,quod ferre poſſunt,ferant. Sed vobis hæc notiora. Quod nuper ſcribebas de libris apud te, quoſdam vidi,quoſdam nunc non lubet nec vacat. NN.ego habeo, & obiter legi: neque nimis me cepit. Legatus Regius recenter de te amicè & benignè ſcripſit, ſenſitq́ue. Ita enim de candore eius mihi polliceor, & dicta in rem collaturum, vbi occaſio erit. Tu in eâ officium & ſalutem à me defer, & hanc ipſe voto meo habe. Louanij, III. Idus Mart. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXVIII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *Theſaurario ſupremo.*

DVO voueo. & lætum tibi hoc ſollenne, & plura, quæ valens lætuſq́ue addas: tum & in me eiuſmodi culpas, quæ tali pœnitentiâ luantur. Tu me ſilentio offenderis? non potes in tuis occupationibus quas noui, & quæ rempublicam noſtram ſummam tangunt: nec, abſque iis, cauſſa erat aut materies litteris reſpondendi, quæ nihil niſi affectus mei auram ad te mittebant. At tu benignè quaſi offenſam agnoſcis, & optimo vino (guſtaui enim heri) luis: quid niſi gaudente me in hoc affectu,& pro eo gratias agente, & perſeuerantiam optante? Imò & ſperante. quia à me, pro viribus quidem, ſemper alimentum ei erit in officiis & cultu, quem tibi debemus. De tuo Balduino, non poſſum niſi bona dicere,& meliora prædicere: ita & mores

eius

eius & ingenium omnia ea præſtant, aut ſpondent. Modeſtia & probitas adſunt, quæ à ſtirpe & gente traxit: adeſt induſtria, & acrimonia ingenij, quæ à Deo dona habet. Iudicium adhuc formandum in multis, vt hæc eius ætas eſt: ſed & ſupra ætatem in multis rectum & maturum habet. Confidentia, & ſecuritas, & illa diſpoſitio ſermonum paullatim accedent: & nos elaborabimus polire, & reddere te dignum. In ſtudiis, iamdiu eſt cùm me auctore ius ciuile etiam adiunxit; titulum Baccalaurei meruit; & diſputationes publicas ac priuatas (in quibus plurimum momenti eſt) adit. Itaque ſperarem, & auſim promittere eum aptum futurum, qui proximâ hieme Licentiæ titulo inſigniatur. Præmaturum eſt, inquies. Ita, ſi ætatem vides: non eſt, ſi progreſſum, & communem nunc etiam morem. Mouet me & cauſſa, quòd velim tempeſtiuè eum ad res admoueri, & tuæ auctoritatis velut manu educi & attolli. Nam ſpes certè omnis dignitatis eius in te eſt (poſt Deum quidem:) & te tamen mortalem eſſe, cogitare cogimur, etſi multos annos vouemus etiam & deſtinamus. Sed hoc totum iudicij tui & prudentiæ facimus: & tempus ſupereſt deliberandi. Ampl^me & Nobil^me Domine, vale. Louanij, VIII. Kal. Maias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXIX. *Lutetiam.*

ISAACO CASAVBONO S. D.

BARONIVS meus nondum venit, tuas tamen, quaſi metatores præmiſit hoſpitio indicendo, ſanè gratas. Placuiſſe ipſum vobis, gaudeo: vtinam diutiùs in illo ſole velut colorem potuiſſet ducere! ſed negauit ille, cui ipſum nihil negare ratio iubet. De te quod addis, exuere paullatim ſcribendi edendique animum: malè narras, nolim. Tu in illo ætatis ingeniique flore? & addam etiam, famâ ac fauore ſic adſpirante? Nam habes ea certè à doctis: ab omnibus ſi exſpectas, tum licet alias res agas, & has paucorum hominum facias miſſas. Iuſtiùs mihi ea mens ſit, annorum, laborum, morborum veteri: & cui omnis lex & mos det miſſionem. Tamen perſeuero, etſi vereor vt vel inuitum ſoluat illa * δυσίατος ἀῤῥωςία, graue onus, & quam nullâ medicinâ aut curâ excutimus, vix leuamus. Itaque SENECA meus ** incurabilis morbus.*

KKk diu

diu iacuit, nescio an attollendus. EPISTOLAS nuper dedi, sed ad Italos & Hispanos tantùm: quia nihil ad vos, & logi aliquot aut inaniæ sunt, puditum est mittere. Sed heus, loci sunt in Senecâ, in quibus hæremus aut pendemus, & possis mihi subsistere. vt in illo Consolationis Heluianæ cap. X. *Ingens Capitolij vectigal*, de Apicij luxu. Quid hoc ad eum? an comparatio est? an & mutatio placeat? Consolationis Polybianæ, cap. XXXV. *In quas per templa aditur*: De Palatio accipimus, vbi templa, sci, sed an sic in aditu? & per ipsa intratum? De Irâ III. cap. XXII. *Huius nepos fuit Alexander, qui lanceam.* Mirum, si Antigoni illius nepos, qui ipse inter successores fuit: & nec in nomine quidé error, quia nemo talis inter Macedonas reges proauos. Atqui mox etiam addit: *Non habuit hoc auitum ille vitium.* Plura talia alibi in isto aut noto, aut corrigo: sed hoc noto tantùm. In *Militiâ* etiam nostrâ, quid tibi videtur de *tripedali parmæ diametro*: de *Pili, palmari*? aliud à me sentis aut habes? doce volentem & imputaturum, & salue. Illud autem de frigore tuo in scribendo, iterùm seriò ingero: *Ὁ νοῦς ὁ δ' αὐτὸς νῦν ἔχων οὐ τυγχάνει. Incalesce. Louanij, IX. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

* *Hæc ipsa mens, mihi crede, mentem non habet.*

EPISTOLA LXX. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE BARONIO S. D.

GAVDEO te rediisse, etsi præter opinionem meam factum. Caussas parenti tuo fuisse non dubito, & vel illa caussa sufficit, quòd voluit parens. Quî Gallia placuerit, quî ibi homines, atque alia, seruabimus in sermonem, auidè tecum miscendum, atque etiam amplexum. Veni, veni. sed quando? dede scire velim. nam egó peregrinatiunculam paro in Neruios, & amici iamdiu eò inuitant. Nolim te me absentem requirere, & doleam si fiat. Tamen, vt tuæ litteræ erant, intra paucos dies, atque adcò hâc septimanâ, te exspectamus. Domum è quâ egressus es nosti: caue aliam ingredi, quamdiu ego viuo. Vides non rogare me hoc, sed iubere. Neque enim omni vindictâ te manumisi, & attineo vinculo aliquo obsequij, quod bono iure non laxes. Vale, & auum, parentem, fratres saluta. Louanij, VIII. Kal. Maias. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXI. *Dolam.*

IO. BEZANCENOTTO S. D.

AN & I^ti titulum addam? certè donatum eo iam cum fratre esse, ex litteris colligo, quas ad me dedisti. Amo & scriptionem tuam, mi Bezancenotte, & iamdiu ipsum te: idque ob ingenij melioris dotes, quas Deus dedit. Excolere eas cœpisti, & proferre: sed cum ætate magis & magis: & nunc denique è scholis & vmbrâ ad fori & rerum lucem actionemque venitis. in quâ versari vos cum laude, id est cum fide & probitate, velim atque optem. Doctrinam certè adferetis (nam & fratrem tuum includo:) sed per Deum immortalem, Themidi vestræ Mineruam etiam miscete, & Sapientiæ illa decreta adsumite, sine quibus in hâc rerum caligine non est, mihi credite, pergere viam rectam. Vt in familiâ opus est herâ ac dominâ, quæ coërceat: sic in hac interiore œconomiâ, Sapientiæ illo imperio, quod affectus regat ac dirigat exsultantes. Facite, ita Deus vobis faueat, & honore simul ac virtute mactet. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERDT *I^ti & Cognato.*

BENE est, benè est, pecuniam adnumeratam esse: nequid vltrà tergiuersetur vel mutet noster ille Proteus. liceat sic appellare meum Fabrum, virum bonum quidem, sed parùm in verbis aut pactis (sensi aliquoties) stabilem, & qui aliquid trahat à leuitate sui ignis. Nunc tenetur, & vel anguis fiat, non elabetur. Hoc igitur lætum; illud mordet, quòd de aduentu tuo distulisti. An mecum igitur in reditu vis, & iamnunc spondes? At ecce quia meliorem Bacchum, & è femore Iouis natum, gustare apud me noluisti, ego velut in pœnam, tristiorem istum & Semele natum (Becani argutiolas agnoscis) bibendum ad te mitto. Rogo, extra iocum, munusculum volẽs accipias, quod à volente scis mitti: & spero in suo genere non inter vilissima futurum. Gustus tui, tuam etiam addo, res erit: & si sedebit, ecce fontem è quo quotannis petas. Flores mei cladem, vt scripsi, magnam passi erant: reparauit in parte & supplementa accisis copiis misit Gaspar Taius, Goïckensis toparcha, sanequàm opportunè &

benignè. Gaude hoc mecum: nam & tibi in meo horto seritur & metitur, atque illo crescente crescet etiam tuus. Vale. Louanij, prid. Kal. Maijas. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIII. *Brugas.*

GORN. ANCHEMANTO *suo* S. D.

VALERE te, & apud tuos etiam esse, mihi quidem placet. At non mihi, inquies, in hoc otio & desidiâ. Credo. sed patriæ & tuis aliquod etiam tempus dandum est, à quibus diutulè abfuisti. Prouidè item & lentè agendum de Peregrinatione. quam ego in Galliam nunc non dissuadeam, quia res quietæ & firmæ videntur, per Allobrogicam hanc pactionem. Anteà hercules hærebam, & ne nos traheremur in partes, id est in vetera mala & bellum. Itaque si amicis tuis idem videtur, & sedet te aliquò ablegare: age, cum bono Deo, fiat in Galliam, doctrinæ & elegantiæ iam olim sedem. De Italiâ, post illam deliberabimus. Tu tantùm cogita iamnunc & imbibe, vt immunem te serues à noxis & vitiis, quæ in eâ regione, per bella ciuica maximè, pullularunt. Luxus, libido, ἀσέβεια, regnum in multis locis habent: coërce te & abstine, & Honesti illum splendorem & Numen ante oculos pone, quæ fumos aut nebulas istas dissipabunt. Didicisse te ostende, non vt scias quid deceat, sed vsurpes.

Et grauibus curis, animum sortita virilem;
Ignea longæuo frænetur corde iuuentus.

Quibus curis? scientiæ & prudentiæ, quæ scopum peregrinationi tuæ habes. Addo Virtutem: quæ suprema cura, & finium, vt ita dicam, finis: quam sic stringe, vt ab hâc vitâ citiùs, quàm ab eâ auellaris. Ita abi, & redi, semper meus, si illius. Louanij, VIII. Kal. Iun. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIV. *In castra.*

IOANNI SEVRIO, *Legato Hispaniensi à Secretis.*

BENIVOLENTIAM, quam sermo tuus nuper spirabat, nunc & litteræ. quid debeo? quid, nisi eandem beniuolentiam? quam animo huic firmo charactere impressam, audeo dicere, & non nisi mecum delendam. Tu foue, mutuum à me fiet. Conquereris de discessu meo inopinato: sed ita res tulit, & diutiùs

domo

domo & ſcholis abfueram, quàm meus aut publicus etiam vſus eſſet. Ea cauſſa mihi ſubductionis. alioqui, Genium teſtor, ſuaue eſſet apud veſtri ſimiles agere; vt frontem atque animum exporrigerem, vel ſtudiorum ſeueritate, vel temporum hâc mœſtitiâ contractum. Non licet, & in animi etiam libertate ſeruitus aliqua externa adiuncta, quam nullæ vindiciæ hîc quidem reſoluant. Publica per te didici, in ſpe magis quàm in re læta. Sed tamen aut ego nihil in Principum rebus video, aut aliud aliquid agitur & arcanè apparatur, quàm vulgares iſti oculi aut mentes vident. Eâ cogitatione ſæpè me firmo. & niſi ſit; fateor liberè, vt nunc res eunt aut potiùs fluunt, nihil me pro votis bonorum, aut dignitate imperantium exſpectare. O dij deæque (liceat ſic indignantem loqui) in tantis opibus, & vbi omnia ad magnitudinem ſic parata & ad manum ſunt, tamdiu nos: ſed deſino. Numen videbit: quod gaudet inuertere iſta humana, ſæpè præter humanam ſpem aut mentem. Noſtrum eſt, quæ non in nobis, ferre, & alto animo excipere omnem caſum. De pace, ſiquid cum Turcis conueniet, mirabor, & gaudebo. Neque negem; hoc ſtatu Chriſtianæ rei, quamcumque illam optabilem & vtilem fore. Mihi tua amicitia: quam delatam amplector, & tenebo: & tu me in ſinu illo mentis. Louanij, III. Kal. Iul. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXV.

THEODORO CANTERO S. D.

LAETIS oculis atque animo litteras tuas vidi, legi: & pænè dicam,

—— Amyclæis velut exſultauit arenis
Paſtor, ad Idæas Helenâ veniente carinas.

Vetus inter nos amor, & ab honeſtiſſimâ ſtudiorum ſocietate eſt; quem temporum hæc iniquitas interpellare, non abrumpere potuit: & in me quidem viuit vixitque cum affectu & fide, qualem tu litteris his præfers, & volenti credentique teſtaris. Ita ſit vtrimque, & maneat: nec externa iſta diſſidia animos tangant aut polluant, ab eâ labe iure ſuo exſortes. Finem illorum ſi exſpectamus, quando erit? cùm nos non erimus fortaſſe. adeò pertinax Fortuna Belgis incumbit,

—— quæ procudit enses
Et socias inimicat vrbes.

Heu, quot iam illa

—— ἰφθίμους κεφαλὰς ἄϊδι προΐαψε;

& adhuc * προϊάψει, vt rerum hæc facies minatur. Tu sapiens interea & felix, qui quantum potes reductus à fluctibus terram legis, & tibi studiisque asseris, vnico in his turbis solatio & leuamento. In me quidem sic experior,

* *homin*ū *validos Orco proiecit* proijciet.*

—— quem mea tellus
Lare secreto tutoque tegit:

libris & scriptis inuolutum. Ergo eumdem animum iure tibi gratulor; & siquid adiutum aut alleuatum hîc ire possim, habes volentem & audientem. Significas de *Eleusiniis sacris* syntagma te parare: sed in quæ etiam illa *Cybeles & Isidis* includas. Probo, & pergere adhortor: quia pars ea sacrorum multas ἀρχαιολογίας habet, & ad lucem etiam scriptorum nostrorum, qui primitùs profana illa & superstitiosa abiecerunt. Equidem non deero, vbi distinctè rogabis, suppetiari: atque adeò etiam nunc vltrò aliquid de Cybeleijs sacris adiungo. In Suetonij Othone est, *Expeditionem impigrè incohasse, die quo cultores matris Deûm lamentari & plangere incipiunt*: atque id inter tristia omina recenset. Interpretes referunt ad diem VI. Kal. Aprilium: quia in Ammiano ita legerunt, lib. XXVI. *Ad diem* VI. *Kal.* (Apriles) *quo Romæ matri Deûm pompa celebrantur annales, & carpentum, quo vehitur simulacrum, Almonis vndis ablui perhibetur.* Errant. imò ad IX. Kal. Apriles referendum est, qui dies *Sanguinis* dicebatur. Is enim mæstis, & planctus tunc suos Galli ordiebantur, atque adeò corporum sectiones. Trebellius Pollio in Claudio: *Cùm esset nunciatum* IX. *Kal. Apriles, ipso in sacrario Matris, Sanguinis die, Claudium Imp. factum, neque cogi Senatus, sacrorum caussá, posset.* Vides diem sollenni veneratione, & illo nomine fuisse: quod Tertullianus in Carmine ad Senatorem adfirmat. de Gallis:

Cap. VIII.

Mente fremunt, lacerant corpus, funduntque cruorem.
Quale sacrum est, vero quod fertur nomine SANGVIS?

Caussam etiam ibi nominis habes, quia tunc sanguinem incipiunt fundere, ac perseuerant vsque ad diem illum (Ammiano notatum) VI. Kalendarum, quo *Lauatio* instituitur, & luctus

suos

suos ponunt. Statius:

Est locus ante vrbem, quà primùm nascitur ingens v. silu.
Appia, quaq. Italo GEMITVS *Almone Cybelle*
Ponit, & Idæos iam non reminiscitur amnes.

Itaque dies ille tantum abest vt funesti ominis, læti potiùs fuit: & vulgò *Hilaria* dicebatur. Leges in Lampridij Alexandro, *Hilaria matris deûm*. De Lauatione porrò, cùm alij, tum Prudêtius περὶ στεφ. hymno X. & Augustinus II. de Ciuit. cap. IIII. Herodian. l. I. Vides propensionem meam in te & tua studia, magis declarandam si sermonis alterni copia esset. Pollioni nostro dignitatem gratulor, Deû precatus vt bono publico exerceendam. Liberi tui quid & quî agunt? iam & alter vxorem habet? In honesto quidem otio, tuo exemplo, esse arbitror: faciant, te venerentur, nos ament. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVI. *Brugas.*

IANO LERNVTIO S. D.

QVID ait meus Audeiantius? irasceris, & tuum
Feruens difficili bile tumet iecur?

Ego rideo, & adeò satisfactionem non offero, vt à te eam poscam. O mens pura, & innocentiæ sibi conscia! At aliquid in Carminibus tuis me fugit, nec liberè monui aut notaui. Prius potest, alterum abnuo: & quæ vidi, certè monui & scripsi. Fac me aliquid conniuente oculo, aut parùm præsenti mente, legisse. Id quoque potest, & vt distractiones meas omittam, quis, quem non in suis & alienis aliquid fugit & elabitur? Siquis est,

—— *immolet æquis Hic porcum laribus:*

ego fateor me inter Homericos sæpè esse, & oculis non semper acutis, imò nec apertis. Sed hoc mittamus. ego tibi, mi Lernuti, & fui seriò & ero amicus,

Dum pecori lupus, & nautis infestus Orion.

Sed de Audeiantio meo iterùm. adolescens ad probi ingenij est, & in Prudentium aliquid vellet, à te iniectum. Giselini nostri illius quædam habes: per eum possent edi, & honore non solùm saluo illius amici, sed aucto. Cogita, & scribe, aut si probas, mitte. Ostenda vos etiam exercet, sed spe tamen nunc certiore, vt audimus,

audimus, eius potiundæ. Deus faciat: vtinam ego te aliquando! In Neruiis nuper fui, anno proximo (si vita mihi & vires) Morinos fortasse vestros & te, te videbo, quod

Mens desideriis icta fidelibus

nimiùm auct. Ita sim saluus, vt sentio & propono: ille modò

Gentis humanæ pater atque custos

te meq. in id tempus seruet. Louanij, prid. Idus Sextil. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVII.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Thesaurario.*

EXCVSARE me tibi debeo, etsi immunem à culpâ, sed ne silendo faciam me illi adfinem. Nam fui Antuerpię nuper, & Bruxellâ reuerti ac te adfari mos meus ac tui cultus volebant: sed mutaui, & compendio Mechliniensi viâ redij, quia monitus eram Præsidis filiũ cum Rubenio reuocari, & subitò abeundum eis esse. Festinaui, vt Valecaperem & dicerem: in eâ tamen ipsâ te deceptus, & tutum non putarunt exspectare. Eant cum bono Deo: quid autem, si in tam bellâ occasione Balduinus tuus cum ipsis? Fateor de titulo capiendo hîc, decretum nuper à te esse: sed & in Italiâ posset: nec tales certè itineris comites sẽper ei erit nancisci. Pro tuâ prudentiâ, Amplissime Domine, statues quod è re videbitur: nam mihi indicare conueniebat, tibi iudicare. quem Deus ille publico & nobis incolumem diutissimè seruet, perpetuo nostro voto. Louanij, XVII. Kal. Octob. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXVIII. *Antuerpiam.*

BALTHASARI ROBIANO *Senatori.*

AMICVM amicis me fateor: & sum hercules opido vestro, & illi V. C. de quo in sermone nuper egi. Eò grauiùs fero inter se dissidere, & ad litem venire, meo voto, & tuo auxilio (ita cupio) finiendam. Annue hanc operam mi amice. quid honestius tibi, & fortasse vtiliùs vtrique parti potes? Opidum, si non nunc, fortasse posteà detrimentum, & quidem cum fænore, sentiet: at iste pondus grauissimæ litis excipiet, & in eius humeros, qui consortes sunt, maximè inclinabunt. Adiuuemus, & voce n

moni-

monitumque Rudolphi primi Austriaci audiamus. cui cùm plures lites cum pluribus essent, vna atq. altera grauis cũ Abbate Sancti Galli, tunc potente: accessit vltrò & inuocatus ad eius conuiuium. mirante illo atque aliis (nam & inimicitiæ, vt solet, ex lite ortæ erant) ipse constanter persedit, & fine conuiuij cum Abbate seorsim locutus transegit, & pacem cum eo pepigit; ita fidam, vt Abbas posteà auxilio etiam ei in bellis fuerit, quæ minuta (nam Comes adhuc erat) cum vicinis habebat. Sed vox eius abeuntis excepta à familiaribus est, totidem his verbis: *Quicumque tres lites habet, duas, si poterit, componat: hoc est meum consilium.* Et hercules meum, ô Rudolphe: sed hoc amplius, etiam tertiam, vt nullum caput huic Cerbero supersit. Age mi Robiane, non ternæ, sed ter denæ aliquæ vobis lites sunt: recidite istas maximè grãdes, & quæ in mõstra aut hydras succrescunt. Quid magis solenne, nostris moribus & iuridicinâ? Lis litem gignit, iterumque hæc aliam, & catena fit quæ hæredes etiam ligat. Bonâ Vvveni nostri veniâ hoc dicam, dubitare me an bono consilio in vitam & vsum Ius Iustinianæum à Lothario Imperatore reuocatum sit: sic dico, totum & plenum. Non quin bona in eo, arguta, & à sæculo veteri: sed nimis fortasse bona, arguta, vetera: & ideò seminarium ingeniis, ad calumnias fraudesq. pangendas. Dic sodes, quàm multa in eo, quæ vsum hodie non habent? quàm multa implicata, & variantibus sententiis enodanda? quid si pugnantia quædam dicam? sed vix ausim, & iuncti vmbonibus me inuadant. Et de iure ipso prisco, parum etiam sit: sed Commentarij quàm multi & pænè infiniti accesserunt? atqui & ij si concordant, vim legis in tribunalibus nostris possunt. Amelij vetus querela an scomma fuit, *Iurisprudentiam multorum camelorum onus esse*: quid nunc dicam? elephantos ab Indiâ adde, vix ferent. Atqui Platonis oraculum (recens à lectione sum) auribus meis insonat: ὅτι παρ' οἷς νόμοι πολλοὶ, ϗ δίκαι παρὰ τούτοις, ϗ βίοι μοχθηροί: *Quòd vbi leges multæ, ibi & lites multæ, & vita moresque praui.* Audi, & scrutare: verè oraculum est, & de *multitudine litium*, nostra Belgica, vicina Gallia, & Italia dicent. Quomodo autem non & *mores praui*? nam primùm concordia tollitur, odia aperta aut occulta in animis gignuntur; adde fraudes, insidias, & studium vincendi quouis nexu, ac supplantandi.

Non enim, vt Celsus verissimè scripsit, *bona conscientia, sed victoria litigantis est præmium.* De multis hoc dico; absit de omnibus, & animus me meus refellat. Sed proborum caussâ indignor equidem, cùm Iasones istos video, qui palàm ad Colchos & aureum vellus eunt. Et quidam non improbi solùm, sed stolidi aut fronte ferreâ, qui & artem hanc protollendæ siue tollendæ Iustitię iactant. Memini olim fuisse inter Byzantinos Oratores, qui interrogatus, *Qualis Byzantiis lex esset? Qualem ego volo*, respondit: ô dignum, qui pateretur quod ego vellem! Sed an non hodie tales, qui leges, vt ceram habent? pro animo aut lucello suo huc illuc ducunt & flectunt? Mentiri velim: sed hoc vnicè, vt Rex sit aut Princeps qui medeatur, & paucas, faciles, concordes leges donet. Sed hæc *Monitis Politicis* seruentur, epistolæ modulo grandiora. Illud de re, quám institui, te rogo: pergas nauare operam, & vt pax coëat inter volentes. Noster certè cupit, & quoscunque interpretes eius aut pararios non recusat. Vtinam tam in procliui Bataua nostra pax sit! quæ ante annos aliquot prompta, magis magisque subducitur: & adeò non rem, vix nomen eius admittunt. Quid autem fiet, si Ostendam non capimus? quos illi animos? Sed capiemus, ita ominor: & vtinam illos nosque satietas pessimi & omnia atterentis belli. Vale V.C. & salueat noster communis Vwenus: an & hæc legat? legat, homo dispariſsimus iis, quos noto. Talium tacita vota, si non voces, sunt mecum. Louanij, XIII. Kal. Octobr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXIX. *Brugas.*

LVCAE WYNGARDO V. N. S. D.

EN meas litteras, quas tuæ non elicuerunt: sed ipsis tuis factis iure debebam. Quid enim minus possum pro donis sic vltrò & vbertim missis, quàm gratias stilo dicere, animo habere? Et donis herclè meo animo lepidis, & quæ verè sunt illi recreando aut vegetando. Nam flores & hæc hortensis oblectatio ipsam vitam pænè dicàm mihi seruat: cùm à libris & studiis, siue etiam turbis aut interpellatoribus, illuc confugio, & adspectu ac secessu me pasco. Quid sit in hac re arcani adfectus, nescio: nisi quòd & post vitam veteres, hortos & campos Elysios imaginati sunt; & ipse Deus primo homini sedem beatæ vitæ dedit

dedit παράδεισον. Desine, inquies:

*Μηδ' ἐξομόρξῃ μωρίαν τὴν σὴν ἐμοί.

Non faciam, desino: & publicæ occupationes aliò te ducunt. Quod proposui tamen, gratias ago: hoc ipso maiores, quò magis munus tuum commendo. De Theocriti versu quæsitum, βολβός τις κοχλίας ἐξῃρέθη: —— non alium sensum arbitror, quàm *Bulbum* (edulem scilicet) *& cochleam electam*, & propositam ad comessandum. Ita solent etiam Latini. In Martiale aliquoties mentio, & iunctim lib. IIII.

Et ficus Libycâ gelata testâ,
Cum bulbis cochleisque caseoque.

Etiam Romæ hodie cochleas solent apponere, illi vsui aut fini. Sed hoc sensu, vide an non copulâ insertâ meliùs scribi: κοχλίας τ' ἐξῃρέθη. Valere te cupio, Vir nobilis, & *φιλοῦντα ἀντιφιλεῖν. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃCI.

*Ne affricato insaniam tuam mihi.

*amantem redamare.

Iacobo Damhouderio salutem & gratias, rogo, à me dicito, qui & se floribus procurandis benignè impendit. Debec.

EPISTOLA LXXX. *Tornacum.*

DIONYSIO VILLERIO V. R. & Cl.

BINIS me tuis affatus es, à tristi nostro (mihi certè) discessu: at ego silui. quid caussæ? distractiunculæ, quæ præter morem mihi me eripuerunt, nec nisi cogitationem & affectum passæ ad te mitti. Audi, sodes, & miserere. Nuptiæ vno tempore in domo meâ, hospites, interuentores. De nuptiis, vt sagax es, credo audisse. ancillam mihi ab annis XXVI. tæsam nocturnæ solitudinis (quid enim aliud ipsa aut ego dicam?) viro se iunxisse, & conuiuia illa, choreas, nugas in meâ domo fuisse. Ecce sub eas ipsas Bernartius mihi hospes, gratus sanè: sed cui me & tempus tamen impendi. Quid de exteris aduentoribus dicam? qui anno inclinante velut per agmina adfluxerunt, & salus capienda ab iis & danda, humanitatis quâdam lege, fuit. Atqui vix credas, quot horas & isti eripiant, etsi in breuibus fabellis. Iam sollennes & adsiduas occupatiunculas meas omitto, in dies docere, scribere, & quicquid muneri meo adhæret. Scio ipsum te ingemiscere in splendidâ hâc meâ miseriâ, & quam fama aliqua melior nobis donat. Quid etiam omitto? quid? vel præcipuum turbamen-

tum, quod tamen famam video ad te tulisse. N.N. triennium ferè in meo contubernio & curâ, præter omnem omnium opinionem, tantis opibus & spe relictâ, in diui Francisci cœtum se dedit, & diuino cultui mancipauit. Quàm me percussit censes hoc * ἀδόκητον? & eò magis, quia auunculo & parentibus (nam & ij viuunt) magnam hanc in animo plagam futuram videbam. Itaq. statim vxor illius & soror huc ad me, & mecum ad illum: conamur refrigerare aut abducere: at ille, veluti rupes, sermunculos nostros assilientes fregit aut repulit, & Deo duce vitam electam dixit, quæ nisi cum vitâ non eriperetur. Ita vltimus ille meorum me deseruit, & in solitudine iam reliquit. Quam tu damnas & dissuades, & atræ meæ bilis fomentum aut alimentum habes. Falli te puto: ego certè amo, & corpore atque animo eâ pascor. Quàm liberæ mihi nunc cogitationes sunt? quàm curis istis alienis aut externis non districtæ? quàm vagor itaque & diffundor? in cælum, terras, maria, in nostrum & alium orbem. Apage à me, illum, qui

*inopinatum

Non horam secum esse potest, non otia rectè
Ponere, seque ipsum vitat fugitiuus & erro.

Ego sapientiæ non dicam indicium, sed initium tamen esse puto, secum consistere, & sibi vacare. O si rure hoc etiam liceat!

Propter aquæ riuum, sub ramis arboris altæ.

Sed bella hoc vetant, nec Ostenda illa etiam PACEM OSTENDIT. Classem in Hiberniam sex millium Iberorum appulisse autumant: illam magnam, Africæ inuadendæ paratam, tempestate disiectam, & re nullâ nec tentatâ quidem reuersam. Hæc in publicis sunt: etiam illud, Reginam Hispaniæ peperisse, sed prolem fœminam. In priuatis tuis quid? bibliothecam pergis instruere? Index hic Francofurtensis quædam dabit. Io. Macarius, cum grata tui memoriâ, ante biduum mihi adfuit, vnà cum Wingij nostri fratre. Vterque gratus, & in mensulâ meâ miscuimus fabellas. Quando tecum iterum? dispeream nisi aueo: & fiet, ita tu atque ego valeamus. Louanij, III. Idus Octob. ∞. IↃCI.

De Neruiis tuis, seriò aliquoties à te quæsitum, quæ mihi visa hîc habes. Cæsaris & Strabonis tempore has sedes coluisse. Treuirorum finibus, ab Oriente; ad occasum à tergo, Ambianis & Atrebatibus iunctos; Veromanduos, in Meridiem, Atuaticos in Septen-

Septentrionem despexisse. Porrectos in longum magis, quàm latum: ab Oriente in Occasum. Hodiernâ nomenclaturâ fines eorum si vis designem; arbitror supra *Namurum* (vulgò *Namurcum*) & ab Arduennæ finibus cœpisse; iuisse in Meridiem *Fumacum* versus, tum *Chimacum*, *Auennas*, *Tauacum*, *Valentiana*; & flexu deinde in Occasum & Septemtriones, *Orchiacum*, *Tornacum*, *Aldenardam*, iterumque flexu in Orientem & Meridiem, *Geertsbergam*, *Angium*, *Brainum*, *Gemblacum*, denique rediisse *Namurum*. Coniectura hæc nostra est: & quis aliud in his adferat? sed veterum profectò verbis sensibusque innixa. Nam magnos fines habuisse, Cæsar apertè indicat: qui *ab Ambianis triduum iter se fecisse per Neruios* ait, *priusquam ad Sabin veniret* (hodie *Sambram*) vbi copiæ eorum & castra. A Treuiris autem cœpisse quod dixi, non id quidem Cæsar, sed apertissimè bis Strabo scribit, libro quarto: & à Germanis vtrosque ortos, ipse ibi, & Tacitus in Germaniâ suâ, scribunt. Iungit & Panegyricus scriptor, *Neruiorum & Treuirorum arua*. At Tacitus *Bethasiis* finitimos facit IIII. Histor. *Ciuilis Bethasios quoque ac Neruios in fidem acceptos copiis suis iungit*. Et anteà: *Claudius Labeo quosdam Neruiorum Bethasiorumq. in armatraxit*. Atqui isti *Bethasij* Brabanti nostri videntur, quâ parte Hannones tangunt: & hodieque iuxta *Hallas* vicus est *Beeths* nomine, qui vetus illud refert. Itaque fines eorum ab hâc quoque parte satis stabiles videantur. Plura quæ dicam non habeo: nisi *Torniacum* vestrum (sic ibi scriptũ) à Reginone nominari, in anno Christiano CCCC. XCVIII. *Hilpericus*, inquit, *fugiens cum vxore & liberis Torniacum est ingressus*. At in Antonini itinerario est *Turnacum*.

EPISTOLA LXXXI. *Audomaropolim.*

ÆGIDIO SCONDONCHO *Sacerd. Soc. Iesu*.

ABIISTI sanè à nobis, nec vel sollenne illud Vale dixisti aut scripsisti. Accusem? absit: scio vestrorum imperia, quibus statim & *ἐμμαπέως sit parendum. Doluisse tamen me non nego, cui plures iam amici sic abiuncti aut erepti: inter eos Delrius ille, ad Europæ fines, sed suâ sponte, relegatus. Hemelarij nostri litteras legi, & ex iis disco etiam nunc *ταπεινοφρονεῖν. Habet à naturâ modestum illud, & pænè immodicè: erigendus est, quod sermone &

*simul ac dictum.

*animo abjecto.

ne & litteris scio me factitasse. Et profectò nec Aula illa ei placet, vbi fumi & fuci multum; & Batauus ille candor non delectet, non delectet. Nosti mollem frontem, parùm aptam inter duros illos, & cum Homero, *οὐδ' αἰδὼς μούσῃ ἔχουσας. Itaque de mansione vix suadeam: cur non ad nos redeat, vitæ genus eligat, in quo & salutem & quietem suam curet? Mihi videatur: nec Batauia moueat, videnda obiter non insidenda. De me, in studiis scriptisque sumus, sed languidè, vt in languore. Non ille me deserit: neque ego tamen illa,

*Πρίν γ' ὅτε δὴ θανάτοιο μέλαν νέφος ἀμφικαλύψει.

Tu vale mi Pater, tuo & plurium bono. Louanij, IIII. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

*nec parùm fortitei nempe pudoris.

*Aut dum mihi quàm mortis nubes lumina velet.

EPISTOLA LXXXII.

GERARDO BVYTEWECHIO.

ET addam MEO? an alia iam te habet? Habeat, sed non totum: & in te ius meum teneo, nec vllum vinclum nouum ab illo veteri resoluat. Sed faueo & gratulor toto animo huic incepto, & Deum rogo id non prosperare solùm, sed properare. Satis diù suspendisti nostra & parentum vota:

Eia age, iunge toros, atque otia deme iuuentæ.

Omnia eò vocant. natura ipsa, quæ hanc legem iugandi & gignendi dedit, & sæcula per sationem propagandi.

Sic rerum series, mundique renascitur ætas.

Vocant & tui, quibus vnicus es, & (nisi fallor) stirpis tuæ extimus. Patiare exstingui? non debes. & quanquam tempora tristia vel turbida cunctari suadeant; ætas tua recusat, & nunc fieri, quod aliquando possit, impellit. Habet etiam hæc vita suas voluptates & lenocinia, præsertim tali compare, qualem describis, à stirpe, à parentibus, à se honestam, bonam, mitem. Euripidis effatum est:

*Γάμοι δ' ὅσοις μὲν εὖ καθεστᾶσι βροτῶν,
Μακάριος αἰών· οἷς δ' ἐμὴ πίπτουσιν εὖ,
Τά τ' ἔνδον εἰσὶ, τά τε θύραζε δυστυχεῖς.

Adsit illud, absit hoc à tuis nuptiis:

——— *det Iuno verenda*

*Mortalibus quibus fecunda nuptia Cedunt, beata vita: sed quibus aliter, Illi domi infeliciter agunt, & foris.

Vincula,

Vincula, & insigni geminet Concordia tedâ.

Mihi in eo vno voto omnia inesse videantur, & vbi pax & concordia inter consortes obtinent, felicitatem illam & alia bona comitari. FIAT, FIAT: & amplius, huic felicitati fæcunditas comitetur, vt verè illa sit γυνὴ, quam pulchrè * παρὰ τὴν γονὴν veteres magistri deriuarunt. Sed heus, scis & in domo meâ nuptias, & quidem duplices, fuisse? Verè in domo meâ priores. è quâ ancilla mea *Anna* illa, quam nosti, ante paucas septimanas enupsit: alteras è domo, si non in ipsâ. Tenes memoriâ N. N. gente vestrum, Thesaurarij ex sorore nepotem apud me triennium circiter egisse? & modestè quidem ac laudabiliter egisse. Sed exitus fuit, opinioni nostræ dispar, & relictâ magnâ spe opum (nam auunculo, non solùm patri, heres destinabatur) in Diui Francisci familiam nomen dedit. Hoc ipso die manè publicè induit cœtus eius sacram vestem. Deus robur adspiret, & athletam ad metam sistat: etsi cursum hunc currere cœpit nobis omnibus insciis, neque enim dicam (de me quidem) inuitis. Reliqui etiam mei contubernales ordine abierunt, in Italiam, in Galliam, Hispaniam, quo sua quemque sors duxit: & in solitudine sum, diu mihi optatâ, & in omni æuo dilectâ. O si commeatus ad vos sit, qui solet! testor Numen, oculis imò & osculis tuam nunc libem: vetamur. tu vicem meam facito, atque ita vt iterùm nos lætifices, te patre, parentibus tuis auis. quos saluto, & gaudium illorum gaudeo; quod animi his luminibus cerno. Vale, & rem gere mi Buytewechi, verè ἀνὴρ * παρὰ τὸ ἀνορύττειν, ait vir sanctus: ne vt lasciuiusculum hoc culpes. Louanij, v. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

* à genitura.

* à fodiendo. Isidorus Pelusiota, in Epist.

EPISTOLA LXXXIII. *Bruxellam.*

NICOLAO DE WEERT *Ito & Cognato.*

DOLEO & gaudeo in vnâ tuâ, & vnius argumenti scriptione. Doleo iterùm præteritum me in officio, quod sic libés lætusque obtuli, & vsurpem: gaudeo tamen peperisse tuam, & vinculis illis exsolutam, quæ etsi optabile periculum, periculum tamen ostendunt & minantur. Deus & ipsam det valescere, & prolem natam crescere, suæ gloriæ, gaudio longo atq. vsui vestro.

Differs

Differs me in filium. age igitur ne tu Fabius aliquis, magis Annibal esto,& feliciùs te ad Romæ portas siste. Ne cunctare, & cognatum mihi da,cui sanctiore parentis etiam nomine iungar. Fiet, ominor: & decem tibi menses suprema dies sunto. De seminibus quæ misi, vix opus gratiam dicere: si scias quàm animo liberalis & benignus in te sim,plura poscas, & addam, feras. Modestiam tamen non exue,& sic si non promptiùs,tamen libentiùs scito me daturum. Vides artem? incito te & reprimo: sexus etiam ille solet, de quo initio egi. valeat, & tu vale optime Cognate. Louanij, prid.Kal.Nou. ∞. IↃCI.

Salutem & officia defero Cognato socero,& Cognatæ.

EPISTOLA LXXXIIII. *Romam.*

IOANNI HEMELARIO.

Age,cum Deo,fiat.Veni,inquam ad nos,imò & ad tuos. Sed vt videas, non adhæreas aut ibi sistas. Commeatum tamen quidem tibi do.Nam cur dissimulem? iamdiu mihi ęgrè est,non esse te Romæ ex destinatione aut spe meâ, nec eo loco quem aliud æuum adsignasset. O Europa,quàm in omnibus membris labascis! Nam si ibi etiam,vbi alta & immota pax est, in exiguo pretio & vix assis sunt istæ pacis artes; quid alibi arbitremur, aut speremus? Mundi lex viderit:

—— ego vtrum
Naue ferar magnâ an paruâ,ferar vnus & idem.

Tibi sit istæc constantia:& aut ratio profectò aut vsus dabit. Diogenem aut veteres sophos tibi non ingero, qui Alexandros & Philippos omnes prouocabant in suâ vberi inopiâ: vide Christiana nostra olim & nunc (venia verbo sit) mendicabula: regna omnes non æquant securitate & tranquillitate, sed vincunt. Iam is semina aliqua melioris mentis in tuis litteris: Deum precor vt *humili & abiectâ mente esse. foueat,attollat,maturet. Tantum hortor & ingerò, non sic *ταπεινοφρονεῖν: tolle caput, quod Deus ad sidera erexit, & melior tua mens eò ducit.Hanc audi:fumos & fucos illos non vide,non audi, qui obnubilant & specie ingentium ad minuta impellunt. Impedimenta esse & fore,non nescio: sed altus & Deo fisus animus *—— per obstantes cateruas*

Expli-

Explicuit sua victor arma.

Tu eo faciente facies, mi Hemelari: atque ita mihi salue. Louanij, prid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXV. *Leodicum.*

PETRO ORANO *F^{lio}.*

APVD te nec excuso quidem, quod sileam. Non mihi semel liceat, quòd tibi frequens, & pænè in morem vertit? Feci apud Carondeletum: & tu quoque è lustralibus illis aquis sume. Filium valere, gaudeo; & magis, quem volumus & destinamus, esse. Angit de lite, quam imminere significat in domo à Patruo relictâ: & si mei arbitrij res sit, ad concordiam potiùs inclinet. Cum Principe viro res est; & nosti Homericum,

** Μήτε σὺ πηλείδη θέλ' ἐριζέμεναι βασιλῆϊ Ἀντιβίην.* **Nec tu Pelide regi contendere tentes Aduersus.*

Fiat tamen, quod tu iudicabis, harum rerum vetus & gnarus. Billæum rediisse, gaudeo: idem breui de Principe vouemus, & in circumstantibus turbis aut periculis ex vsu vestro fore putamus. Te quoque valere, mei voti est, & semper me amaturum amare. Louanij, postrid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXVI. *Romam.*

FRANCISCO ORANO *suo* S. D.

RESPONSVM debeo binis iam tuis litteris; imò non debeo, nec paria tecũ facere in hoc genere aut induxi animũ, aut copia mea ferat. Otij vos beatos! nos obruimur, & quod publicè minùs aut tardiùs aliquid præstamus, fit priuatis istis scriptiunculis, quæ à manè ad vesperam sæpè habent. Quid querar apud te gnarum? ideò ignosces, & animum semper in te agnosces, qui est & fuit. Litem tibi esse nolim: odi ipsum nomen: & vtique non cum illo è Dynastis: ac si me audis (ad patrem etiam scripsi) transigas & componas. Plumarum potiùs aliquid amitte, quàm vt de cute aut carne pericliteris.

Contractò meliùs parua Cupidine
Vectigalia porriges.

& vitæ genus quod elegisti, in arcta te non detrudet. Et honos & vbertas, meo præsagio, te manẽt. Noster ibi Richardotus ecquid apud te frequens? credo non frigere amicitiam, quæ in domo

meâ,& iure contubernij, incepit. Alter etiam mox frater, Guilielmus, ibi erit: & ante quinque septimanas à me dimisi illuc iturientem. Rubenium vnà. ô insignem iuuenem, & optimis litteris artibusque non tinctum, sed imbutum! At audi aliud, cum tuo miraculo. N. N. ille noster, quem iam Licentiæ destinabamus, in D. Francisci cœtum se dedit, amicis omnibus ignaris, inuitis, iratis. Quid tu ais? nónne maior vis, aut altior vox, eum traxit? Publica sunt, quæ fuere, & fortassis erunt, lenta, ambigua, tristibus lætisque varianda. Ad Ostendam adhuc sedemus: de claudendâ à mari spes erat, benè si rata. Si fallit, vereor vt aliâ vi aut viâ aliquid fiat: nisi Deus palàm iuuat. qui nobis in tot malis constantiam, tibi salutem mi Orane seruet. Louanij, postrid. Kal. Nouemb. ∞. IↃCI.
Audeiantius te salutat.

EPISTOLA LXXXVII. *Hispalim.*

IOANNI WOVERIO S. D.

ESTNE? amantes ad ineptias etiam labi? In te experior (ignosce) mi Woueri: qui sermone nuper, & nunc litteris iteras, vt aliquid pangam de vitâ meâ & scriptis. Cui rei autem? aliis? ineptum, aut superuacuum est: & nihil in illâ, quod nosse aliorum intersit. Tibi igitur? atqui in contubernio meo fuisti, & hoc pænè est, vitam meam totam nosse. Quid enim in eâ nisi æquale illud & vniforme, quod vidisti? legere, docere, scribere: & cetera tranquillum, & ab actione remotum esse. Quid ergo narrem? non maiorum res gestas, non meas possum: & tenuia in nobis pleraque aut minuta. Tamen quia valdè cupis, & ego naturâ obsequens: accipe ea ipsa tenuia, & quidem à carceribus, id est, cùm missus sum in hanc vitam. Id fuit, Dei benignitate, Anno ∞. IↃ. XLVII. die qui D. Lucæ sacer est, XVIII. Kal. Nouembris. Nox media me edidit: cùm mater (ita narrantem sæpe audiui) superiori proximâ nocte, vidisset vigilans & exsomnis, duos puellos mirè candidos, per cubiculum inambulantes, mutuum se complexos. Interpretatio (si tamen vlla) ipsi nobisque incerta. In Iscano autem sum genitus, municipio aëre, aquis, situ peramœno: quod tertio milliari à Bruxellâ, itemque à Louanio abest. Vidisti ipse me ducente: quid describam? & locum adeò domumque nunc semi-

ſemirutam, in quâ ſum natus. Non enim auitâ illâ noſtrâ & paternâ, quæ incendio perierat, paullò pòſt inſtauranda. Parentes mihi *Ægidius Lipſius* & *Iſabella Petiriuia*: ille vnicus parentibus, hæc vnica: opibus & genere vterque perhoneſtis. Auus *Nicolaus Lipſius*, quieti & litteris operatus: propatruus *Martinus Lipſius*, vir ob doctrinam Eraſmo familiaris, & à ſuis illiusque ſcriptis notus. Vxor aui *Margareta Eechoutia*, ſtirpe nobili: & maiores, pater, fratres eius, in Principum noſtrorum aulis. Proauus *Iuſtus Lipſius*, cui vxor *Anna Linckebekia*, genere nobiliſſimo, ſed in virili ſtirpe iam exſtincto. Ea in dotem villam, agros, domum contulit, quæ in Iſcano: atque ea occaſio mei illic nati. Nam pater & maiores, domo omnes Bruxellenſes erant: atque ibi, aut in viciniâ, opes. Agitatum in ſacro fonte & die meo luſtrico, de Lucæ nomine imponendo, cauſſâ à me dictâ: ſed pater abnuit, & aui paterni materníque nomen in me renouauit. Parentes Iſcanum aliquot annos tenuit, quia & mater in propinquo villam & agros vberes habebat, ſupra Wavriam: & pater item in Iſcano dicta bona. Ergo & ibi educatus ſum: non ſine duplici periculo, quod præſens vitæ meæ fuit. Puer quadriennis, egreſſus domo ad veſiculam leuandam, video niues (media hiems erat) in colliculum vtrimque, vt via media eſſet, ſcopis aggeſtas. Conſcendo, in faciem cado, ſpirandi impos & iam ſuffocandus: niſi ancilla, quæ ſupernè verrebat, bono fato me reſpexiſſet, & erectum ſeruaſſet. Alterum, cùm domus, vt dixi, repararetur, per tabulata & machinas fabrorum luſito: decido quindecim pedum altitudine, cum ſodali meo: qui crus ſibi frangit, ego caput & ſiniſtram aurem leuiter lædo. Tutela mea, Genius fuit: &, quòd cingulo ſericeo ſuſpenſus in perticâ hæſi, donec eo ſoluto caderem, ſed ictu molliore. Annos iam ſex natus, Bruxellam cum parentibus migro. ibi ſtudiis litterarum initior: facili promptoque ingenio adeò, vt præceptor me paruulum (memoriâ teneo) genibus impoſitum, & ſic recitantem, aliis oſtenderet in æmulationem aut exemplum. Inter condiſcipulos *Dionyſius Villerius* tunc fuit: ô carum mihi exinde nomen. Grammaticalia ſtatim hauſi, & ſponte ad linguam Gallicam etiam me dedi; quam è libris ſine doctore ita didici, vt ſcribere poſſem, etſi loqui & legitimè pronunciare non poſſem. Sed hîc mihi etiam diſcrimen, non niſi à

Deo palàm depulsum. Cum æqualibus currere & lusitare, feriatis diebus, extra vrbem solemus: & euênit, vt circa Sennam flumen. Ibi cymbula ripæ applicita, & fune ad arborem religata, haud longè supra frumentariam molam. nos intramus, soluimus, & agitamus: videt molitor, accurrit, & voce minatur. Mei deserunt, exeunt: pænultimus ego idem conor, sed pedibus priorum repulsa cymba, & à ripâ disiunctior, saltum fefellit. Capite igitur præceps in flumen labor, puero vno, qui post me, diuinitus animato vt pedem mihi prehenderet, atque ita suspensum teneret. Intereà molitor aduenit, attollit semianimem, aquæ saturum: & sospitator vtrique nostrûm fuit. Vtrique inquam: nam & cymba prono fluxu (absque illo erat) ad molam ibat, eius vorticibus inuoluenda & mergenda. Sed ad vitæ meæ spatia redeo. Anno decimo Athum Hannoniæ ablegor, bonæ famæ scholam: atque iterum ibi Grammaticalia, prauo æui nostri more. Biênium in iis detineor, mox carmen cœpi scribere: & anno tertio Coloniam Vbiorum porrò, ad *Patres Societatis* mittor. Ij me Rhetoricis, ij Philosophicis imbuerunt: capere sanè pronum, atque ibi & alibi anteà (non per iactantiam dico) semper ductorem & principem meæ classis. Sub id tēpus pietas pectus meum tangere, & Patribus ipsis velle accenseri: parentes sciuerunt, abduxerunt, & annos iam sedecim natum Louanium amandarunt. Ibi litterarum & antiquitatis hæc studia ad se traxerunt:
Anno ∞. Iɔ.LXIII. quorum tamen gustum amoremque Coloniæ infuderat *Gerardus Kempensis*, præceptor meus in Græcis, acerbi homo fati. Sed Louanij compares mihi comitesque in iisdem studiis *Ludouicus Carrio, Franciscus Martinius, Arnoldus Deinius*; ductore omnium nostrûm *Cornelio Valerio* & quasi chorago. Nam is *Petro Nannio*, qui primus honestum ibi ignem accenderat, successor datus: studio non impar, ingenio inferior. Accessêre mox *Martinus Delrius, Victor Giselinus, Ianus Lernutius, Andreas Schottus*: interiores isti, & ex [illegible]mici, & vterque ille primus, arcti affectus, liberi oris. Dum autem inibi sum, & Iuris etiam artem libo, pater mihi fato functus est: vir acer, manu promptus; sodalium ac conuiuiorum appetens, & qui hâc comitate amplum patrimonium valdè attriuit. Mater curam eius reliqui, & nostrûm (mei & sororis dico) suscepit: matrona in summâ mode-

ſtiâ virilis animi & conſilij,& cui ex illo ſexu, æuo, populo, non aliam iudicio præponam. Hæc meâ cauſſâ Louanium venit, ſedem tranſtulit,atque ibi ex hydrope non diu pôſt obiit. Annum agebam tum ferè decimum octauum, & publicè iam ſpecimen aliquod mei dederam declamando in Scholis, aut diſſerendo. ſed magis magiſque Muſa vetus me capere: & eius amore Italiam cogitare. Feci. ſed libris anteà VARIARVM LECTIONVM quattuor conſcriptis atque editis, quos *Antonio Perenotto* Cardinali Granuellano inſcripſi. Primus hic mihi aditus ad famam, etiam in illius patroni noſtri domum fuit: in quam Romæ admiſſus,biennium circiter egi: cum omni benignitate ab eo habitus, & ad ſtudia tractanda non incitatus ſolùm, ſed adiutus. Eram à Latinis ei epiſtolis: ſed otium & omne liberum tempus dabat inſpectioni lapidum, locorum veterum, & ſi quid viſendum noſcendumque in vrbe aut circa eſſet. Bibliotheca etiam Vaticana mihi per eum & *Guilielmum Zirletum* Cardinalem (aureo æuo dignum) patuit: & in iis ſtudiis curiſque tempus illud ſumpſi. Innotui *Paullo Manutio, Fuluio Vrſino, Latino Latinio, Hieronymo Mercuriali, Antonio Mureto*: familiariſſimus *Plauto Bencio*, qui *Franciſci* poſteà nomen ſanctius cum ſanctiore vitâ aſſumpſit. *Petrum Victorium* etiam, & *Carolum Sigonium*, per viam vidi: atque ego venerationem illis, ipſi affectum mihi exhibuerunt. Louaniū deinde redij,annū vnum egi,in *ἀκμῇ ipſâ adoleſcētiæ, Anno ∞. Iↄ LXVII. *vigore.

Iucundum cùm ætas florida ver ageret:

& egi (ſimpliciter apud te dicam) haud vſquequaque ad priſci Catonis normam. Liber eram, parentum & tutorum expers: atque ita choreis, ſodalitiis, nugis, ludum & libentiam aliquam ætati dedi. Sed non diu dedi. natura melior me reduxit, atque ego adeò me ſubduxi peregrinatiunculâ: quam Viennam Auſtriæ,& in Cæſaris aulam,decreui,ſuſcepi,perfeci.prius tamen & obiter Dolâ Sequanorum luſtratâ. Ibi acerrima febris me pœniſſimè ſuſtulit: quam contraxeram Oratiunculâ in honore & titulo *Giſelini* mei dictâ à meridie, & conuiuio mox inſecuto. Euaſi,Viennam pertexi.atque ibi *Augerio Buſbequio, Ioanni Sambuco, Ioanni Cratoni, Stephano Pighio* innotui,& placui:atque ij retinere me & illigare in iis locis, non vnâ conditione conati. Fruſtrà.nam patriam reſpectabam: & animo redeundi, per Bohe-

miam, Misniam, Thuringiam, & ea loca iter institui: cùm acerbi Anno ∞. Iↄ. LXXII. nuncij de afflictâ nouis bellis nostrâ Belgicâ, patrimonio vi militum attrito, me pedem figere in iis locis adegerunt. Ienæ paullo plus annũ mansi, docui, & illa primordia mihi ad Professorium hoc munus fuêre. Sed rebus paullũ modò tranquillatis, oculos iterum ad meos & mea flexi, Coloniam Vbiorum veni, vxorem duxi; mei magis animi, quàm amicorũ, impulsu. Sed, vt ille ait, *à Dijs fataliter hoc decretum. *— τὸ μὲν ἄρ τω ἐπέκλωσαν θεοὶ αὐτοί: & cõcorditer sanè viximus, fructus tamen matrimonij, id est liberorũ, exsortes. Coloniæ nouem mẽses substiti: TACITVM primò correctum, & NOTAS ad eum dedi: ibidẽ ANTIQVAS LECTIONES cõscripsi. Inde in Iscanum meum migraui, animo destinato ruri agere, & tabernaculum vitæ in quiete illâ collocare. Bella vetuerunt, Louanium compulerunt: atque ibi (hoc tamen ex amicorum consilio) iuris studiis Anno LXXVI. paullò magis seriò me dedi, & titulum etiam I[ti] publicâ inauguratione sumpsi. EPISTOLICAE meæ lucem tunc viderunt; & sub idem tempus LEGES REGIAE & DECEMVIRALES concinnatæ, non famæ tamen sed auditorum gratiâ; quibus publicè interpretatus sum, itemque *Liuij* quædam. Tum acriores procellæ iterum & venti, quibus nihil propius factum, quàm vt mergeretur Belgicæ hæc nauis. Fluctu, cum pluribus, eiecti sumus in Batauiam terram: insedimus, sed mente, vt stationem eam haberemus, non portum. Turbæ tamen è turbis mutare vetuerunt, & tredecim ipsos annos tenuerunt. Cur autem negem? homines benignos & beneficos repperi: sed relinquere eos Religio & Fama (acre vtrumque telum) adegerunt. Dum inibi sum scripsi,

ELECTORVM LIBROS II.
SATYRAM MENIPPAEAM.
SATVRNALIVM LIBRR. II.
COMMENTARIOS PLENOS in CORN. TACITVM.
DE CONSTANTIA LIBRR. II.
DE AMPHITHEATRO LIBRR. II.
AD VALERIVM MAXIMVM NOTAS.
EPISTOLARVM CENTVRR. II.
EPISTOLICAM INSTITVTIONEM.
DE RECTA PRONVNCIATIONE LINGVAE LATINAE.
ANIMADVERSIONES IN SENECAE TRAGOEDIAS.

ANI-

ANIMADVERSIONES IN VELLEIVM PATERCVLVM.
POLITICORVM LIBRR. VI.
DE VNA RELIGIONE LIBRVM.

Pluſcula,vt vides,& (vt in meis) optima ferè: quid mirum? in flore æui & ingenij,in alto otio: nec valetudo, niſi ſub extremos annos,titubauit. Tum hepatarius iſte morbus, & tabes an languor,inuaſit: & quanquam remiſit, bonâ fide nunquam dimiſit. Illinc digreſſi, Leodici aut Spadæ biennium propemodùm egimus,valetudini per Acidulas illas refouēdæ: tum Louanium regreſſi, vltimam, niſi fallor, & fatalem meam ſedem. A quâ tamen variè auocati fuimus, à Pontifice,Rege Galliæ,Venetis, Duce Etruriæ,Bononienſibus: ſed placuit manſio, vt in æuo meo labente,& valetudine iam lapſâ. Stipendium mihi modicum: ſed rex Philippus, faciente *Petro Enriquez* Comite Fontano, auxit, & Hiſtoriographi etiam ſui titulo donauit. Scripſimus autem Louanij, Anno ∞. Iↄ. XCI.

DE CRVCE LIBRR. III.
DE MILITIA ROMANA LIBRR. V.
POLIORCETICΩN, V.
DE MAGNITVDINE ROMANA IIII.
DISSERTATIVNCVLAM, ET COMMENTARIVM IN PLINII PANEGYRICVM.

Hæc octennio circiter,ad iſtum annum ∞. Iↄc. qui nunc currit. Et pluria ac varia affecta nobis aut profligata eſſe, non negamus: ſed temporum aſpectu quædam premi,& iudicio differri. En, mi Woueri,noſtram vitā & ſcripta: dic ſeriò, nō ſubpœnitet impetraſſe? de meipſo tamen aut indole meâ,tria etiā verba. Corpus & facies non indecora,vtiq. ante morbum: os probum,animus verecundus:ingenium docile & capax omniū,excipio Muſicam:iudicatio collineans & recta: memoria non ſine præceptorū miraculo,etiam in puero:quæ nunc, etſi elanguit,non defecit. Eloquētia nobis prompta, nec ſine Venere,in publico: priuatim, reſtricti magis, & minùs amœni. Stili & inuentionum faciles: labori & aſſiduitati impares; & naturæ,quàm illis, in omni ætate obſtrictiores. In cultu,geſtu, ſermone modici: & exterorum qui *Lipſium* videbant, ſæpè requirebant. Quod ſupereſt, bona & bonos amaui,amatus ſum:ſcientiam,& magis ſapientiam,colui:

lui: lites fugi, honores fugi: domi forisque benignus, comis, & quem vereri posses non timere. Calumniatores tamen aut carptores habui, sed paucos: eosipsos patientiâ & silentio mitigaui, aut mutaui. In aliena scripta & ingenia pronus, & facilior laudis quàm veri sæpè censor. Quid facerem? natura erat: abripuit. & nunc me, Woueri, tuus quoque calor. Desino. quia, cum Euripide

Συσσωφρονεῖν σοι βούλομ', ἀλλ' οὐ συννοσεῖν:

Consipere, non desipere tecum debeo.

Louanij, Kal. Octobr. ∞. IↃC.

EPISTOLA LXXXIIX. *Duacum.*

FRANCISCO MONTMORENCIO *Berseij Toparchæ.*

ADOLESCENTEM nobilem *Gommicourtium*, cognatum tuum, mihi commendas: & est certè, quia tuus, & quia te & stirpe suâ (ita vultus & sermones mihi dicunt) dignus. Ego, quicquid in meâ copiâ erit, faciam libens, & promptiùs laxiusque, quàm dicam. Significas etiam te, animi caussâ, Dissertationem in publico habiturum super Peregrinatione. Quin laudabis eam, non ambigo: instrumẽtum profectò vsui rerum & prudentiæ. vt ingenuam voluptatem omittam, quæ in ipsâ est, & post ipsam. Nam & cogitatione, quis non eadem illa visa, reuisit suauiter & gustat? colloquia, viros, vrbes, agros, siluas, montes, flumina: quæ mihi imagines sæpè ambulanti aut dormiturienti ingerunt, & cum delectatione in iis acquiesco. Platonem caussæ suæ duxerint, vt è compositâ republicâ eam tolleret, aut parcè & tardè indulgeret: manum aut suffragium ego non dederim, & aliis suadeã, ipse vsurpem, hoc lustrare & vagari. Quid? Deus ipse, nónne hominẽ condidit, vt Philosophus optimi sensus ait, *θεατὴν αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἔργων τῶν αὐτοῦ? Non iuuet & deceat me, cùm mundanus sim, nosse & videre, quantum datur, hanc meam patriam?

*Spectatorem sui & suorum operum? Epictet.

Si Ladas ego, pennipésve Perseus,
Aut si Pegaseo ferar volatu;

ô quantum maris terræque obeam? quàm nota & noua regionum lustrem? Sed ligamur ætate, coniugio, languore, bellis: itaque

que

quę intra affectum manemus, leuiter tamen inuidentes quibus licet, sed & indignantes quibus non libet. Vides quò eam, & quàm ipsa iniectio tua animum mihi mouerit & soluerit in has voces. Coërceo, eumdem ad te mitto non peregrinatum, sed habitatum. Vale Nobil^me Domine. Louanij, postrid. Idus Nouemb. ∞. IↃCI.

EPISTOLA LXXXIX. *Antuerpiam.*

BALTHASARI MORETO *suo* S. D.

BENE factum de Corollario. merebantur & hanc laudem siue elogium nostri canes. Dic seriò, non risisti cum legisti? At ego & Equos laudatum ita iui, & Centuria sequens dabit. Libros Lutetiâ accepi, sanè gratos & in meum vsum. De Chronicis scriptoribus, posteà videbimus: Vvveno nunc gratia & salus esto. nam ego intereà, vt spero, Antuerpiam & vos videbo. Tum de subsidiis operis, ad quod ędificandum inclino. Etsi FAX mea est, quam velim item absolutam: & ausim dicere, nihil vtilius conceptum in rem litterarum. O subitam mortem illius amici! cui bono nunc illa, quæ falsò appellantur bona? quid possidenti dederunt? vmbram, non fructum: & vereor vt nec hic superstes impendat, & heredibus modò seruet. Ludibria humana! & fortunam meritò cœcam, quæ ad me aut alios non venit, aliter vsuros, imò & fruituros. Res nostræ publicæ me interim angunt, id est solicitum habent quò sint euasuræ. Partes nostræ crescunt, animos & ordinem & disciplinam habent aut sumunt: nos in confusione, & nec monita sequi lubet aut exempla. Fati vis est, agnosco: cui parere & sine murmure obsequi vetus sapientum dogma est. Ego audio, te amo mi Morete. Louanij, xv. Kal. Decemb. ∞. IↃCI. Parentes, & fratrem tuum saluto, ac reditum ei gratulor corde.

EPISTOLA XC.

IACOBO ANGIANO, *Equiti, Toparchæ Kestergatij.*

ANTE dies plusculos vidi epistolam ad cognatum tuum Berlegemium, in quo & salus mihi per te missa, & amica

mentio veteris consuetudinis nostræ, iam à pueritiâ contractæ, erat. Gauisus sum, fateor. nam quî obliuiscar primos illos amores ac delicias, quas simplex & malarum artium rudis ætas gignit? Atque ea mihi inhærent, & suaui recordatione etiamnunc sensus titillant. Rogo igitur te, vt in legitimam & maturam, id est virilem amicitiam excrescere iacta iamtunc illa semina velis: quod fiet, si recondita ea in hoc animo, velut aruo, affectu beniuolentiæ tuæ velut Zephyri flatu, & alloquio interdum vt imbre, edúces ac rigabis. Quod autem petieras, in memoriam tuorum maiorum aliquid breue, & monumenti loco, pangi: ecce feci. duo hic habes, vteris alterutro, vt tibi visum: & siquid addi, demi, mutari censebis; significabis, & factum putabis. Nam ego Nobil[me] Domine, cultum & obsequia virtuti ac dignitati tuæ debeo, & hâc scriptione defero ac subsigno. Louanij, XI. Kal. Decembr. ∞. IↃCI.

Historiam gentilis tui obiter vidi. totam adhuc non licuit; vsui fore video in iis quæ paro. Remittetur, cùm voles.

EPISTOLA XCI. *Mechliniam.*

IANO BERNARTIO *suo.*

ZYPENVS, insignis iuuenis, & communis noster litteras à te tulit, adspectu magis quàm lectu gratas. Nam de inualetudine tuâ habebant, mihi triste: nisi quòd spero tentatiunculam modò esse, non firmum aut cum* discrimine morbum. Quicquid erit, porrò significa, & Deum rogo vt læta. Te autem, vt in omni sorte toleres, & constes præceptis illis tuis, quę Consolationi Boëtianæ miscuisti. Non est tibi integrum, mollem aut pro vulgi more & sensu esse, qui altas illas voces emisisti, & regnum omne fortunæ calcantes. Reminiscere, & vt alij velint, tu exemplo præi, & præsume. Alioquin, quid nisi citharæ similes sumus, quæ suaues sonos edit, nec ipsa eos audit: sic nos egregia nomina & doctrinas, ipsi ab iis expertes? Si in scribendo delectare nobis propositum, aut etiam aliis non nobis prodesse: desinamus hanc operam licet, facilius & promptius aliâ arte assecuturi. Clausula est, patienda humana esse. quare? quia *Deum sequi*, vetus & commune sapientum dogma est:

*Falsus fui. ex hoc ipso morbo post paucos dies obijt, paullùm trice, imo anno maior. Dolor mihi, & suis, & Musis, quas & inter leges colebat.

—cuncta

——— *cuncta autem hæc superûm demissa supremâ*
Mente fluunt:

quod altiloquus ille poëta tuus dixit. Sed de Boëtio, non breui fruemur? addixit ita Moretus in suis ad me litteris: & puto ad te idem. Milites à Buscoducensi liberatione redeunt,& agminatim hac transeunt: ô liberatione nobis optatâ! Etsi ea Deo potiùs adscribenda,qui hiemem,niues,gelu induxit, & aërem commilitare nobis,omnesque in eo Genios, fecit. Sed periculo quàm propinqui fuimus?magnæ,miræ, non credendæ in breui illo tempore Batauorum munitiones. Dixi tibi,& verum est,Romana opera & militiam imitantur: & ad illud Corbulonis, *Dolabrâ*, non gladio solùm, *victoriam quærunt*. Sed quomodocumque, vicimus,aut obtinuimus: etsi cum tremore aliquo hæc securitas,

Magnaque post lacrymas etiamnum gaudia pallent.

Actum de hâc vrbe & Academiâ erat, si ea in partes aduersas cessisset. Ad Ostendam quid fiet,in dies exspectamus, spei iam propiores, quia & illîc hiems ista præpropera nobis opportuna. Deus victoriam illîc,tibi valetudinem mi Bernarti donet,ac tuæ seruet: quam saluto. Louanij, VII. Idus Decembr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCII. *Romam.*

ANTONIO RICHARDOTO *suo.*

NVLLAE mihi litteræ tuæ suauiores (eo verbo vtendum est)his postremis, quæ de reditu tuo non spem sed fiduciam faciebant. O res breui sit!ô te meum,& tu me, amplectare! Non annos, sed lustra videris abfuisse: quos ego quidem magis numero,quia pauci mihi supersunt,senescenti,& cuius,cũ poëtâ,

Lenit albescens animos capillus.

De te igitur lætum, de fratre Guilielmo pendemus animi: & quid suspicabimur? Ne vos quidem aliquid audisse? nam nos certè(parentem etiam tuum includo) ab eius discessu nihil. Nisi si litteræ perierint,aut in viâ alibi hæserint, triste nobis omen ab hoc silentio detur. Sed Deus auertat, qui illum & te seruet, & vtrumque nobis, sed te statim reddat. Titulo Præfecti equitum donatum te à Principe,puto audisti:& ampliora te manent,cùm adueneris,quæ magis magisque, cum ætate, mereri te cupio: &

crescere vnà virtutis & prudentię studium atque amorem. O patriam nostram adflictam, & consilij vel auxilij egentem! Etsi consilium sint, qui dare possunt, inter eos consilij caput tuus parens: sed Deus inclinare & flectere ad ea corda Principum potest, itemque ea ipsa prosperare. Sæpe enim, aut non rarò, optume consulta successus destituit, qui à cælo pendet. Tu vale, & veni optatissime nobis, & D. Legato fratri tuo me & mea serio defer. Louanij, XVI. Kal. Ianuar. anni ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCIII. *Antuerpiam.*

IO. BAPTISTAE PEREZIO BARONIO S. D.

TRISTE mihi fuisse, & velut plagam in animo, hoc inopinatum de discessu C. V. Ludouici Perezij aui tui, perpotes scire. Nosti amicitiam quæ inter nos vetus & fida fuit: quídni talis, ab annis iam triginta amplius contracta, & sine offensâ, imò querelâ, habita ac culta? Scio & te tuosque, mi Baroni, indoluisse in hoc casu: qui alterum tanquam parentem amisistis, in omni sorte, consiliis factisq. adiutorem aut directorem. Itaque alterâ iam anchorâ nauis hæc vestra spoliata est. Deus seruet illam sacram, & parentem tuum diu velit superesse. Quid tamen est? dolere vos & ego debemus, & caussa est: sed cum modo, nec quò affectus solùm aut natura, sed ratio trahit, audire & sequi. Non enim vt puluis aut paleæ ab omni vento, sic nos rapi à perturbatione debemus: sed hanc coërcere, & animum pondere illo rationis & sapientiæ stabilire. Quid autem ea dicit? nihil insolens euenisse, mortalem mortuum esse, nec diuulsum à nobis, sed prægressum. In eâdem viâ omnes sumus, ad eandem Fati metam tendimus, & pertingemus,

—— siue reges,
Siue inopes erimus coloni.

Quod ergo omnibus, quód semper euênit & eueniet: cur vt proprium dolorem aut cladem interpretemur? Qui periti cęlestium sunt, in Solis aut Lunæ deliquio non stupent aut timent: sciunt enim mox redituram vtrique sideri suam claritatem: similes nobis Christianis sit. qui gnari diuinarum promissionum, non mortem hanc habemus, sed transitum ad vitam. Pro breui isto, turbidâ

turbidâ & impacatâ, æterna nos manet, curarum turbarumque expers. Iactamur hîc inter vndas, & noui semper aliqui alicunde fluctus: ô quando erimus vbi purum illud certumque serenum est? quò tempestas, imò nec metus eius, adspirat? Sicut fumus, quamuis crassus, cùm altum petit, dissipatur & perit: sic necesse doloris omnem nubem, si cogitatione alta illa adeamus. Faciamus mi Baroni, nec illa plebeia cogitemus aut loquamur, Heu cur ille mortuus? cur me deseruit & reliquit? O stulte, debuit:

Certa etenim vitæ finis mortalibus instat,
Nec deuitâri letum pote, quin obeamus.

Ab Epicteti potiùs sapientiâ illa mutuemur: *Non sum æternitas, sed homo: id est, particula Vniuersi, vt hora diei. Venire igitur me oportet, vt horam; & præterire, vt horam.* Vidésne in agris vt fruges satæ in herbam, in culmum, in aristam surgunt, maturescunt, & metuntur? sic in nobis. venimus in vitam, quidam in herbâ, alij in culmo pereunt, plerique in maturitate aliquâ metuntur: & quæ caussa querelæ est? Ante oculos sortis humanæ conditio ponatur: ita sati & nati sumus. Enimuerò in nostro isto, si examinas, iustior gratandi etiam caussa, quàm querendi occurret. quòd æquabilem vitæ cursum, cum optimâ famâ, sine Fortunæ insigni plagâ, peregit: quòd ad terminos etiam illos æui peruênit, quò pauci omninò pertingunt. Vidit & reliquit familiam florentem, liberos, nepotes, pronepotes: vt nec obiisse quidem videri debeat, qui in tot animis corporibusque suorum viuit. Vt agricola parùm aut nihil dolet in arbore amissâ, quæ ex vno trunco plures frutices & iam penè arbores dedit: sit hîc simile. non tamen vt nihil, sed vt modestiùs leuiusque doleamus. Ille quidem in superis locis, beatus inter beatos agit, vti speramus: & apud nos tamen memoria virtutum eius viuit & viuet. quid apud nos? apud alienos, & populum etiam hunc vestrum: quem probitate illâ & benignitate suum fecerat, iuuando, consulendo, consolando, velut communis omnium parens. Hæc talia cogitemus mi Baroni. & vt spinas aut tribulos, etsi adhærentes aut amplectentes, dimouemus; ad poma aut vuas vltrò manus porrigimus: sic in isto casu, quod iuuare aut alleuare potest, apprehendamus; pungentia illa & noxia, etsi offerunt se, depel-

lamus. Fac, te quæso: ego tecum dabo operam: & communia hæc vtrique solatia (nam & ipse egeo) scito à me scripta. Louanij, VI. Kal. anni noui instantis ∞. IↃCII. quem voueo parenti tuo & tibi feliciter labi.

EPISTOLA XCIIII. *Pragam.*

IOANNI HOLLANDIO.

GAVDEO te rediisse incolumem, aut certè nunc esse incolumem, vti epistola tua mihi dat augurari. Nam diutinam valetudinem te passum intellexi, & dolui: sperò omnia nunc fore & meliora, in patrio tuo solo. Sed & hoc gaudeo, talem rediisse, qualem scriptio ostendit: ita me Deus, plena honestissimi desiderij & studij, atque vno verbo, Bonæ mentis. Rogo te, perge in hâc viâ & vitâ, & reipublicæ ornamentum vel subsidium dona, vbi non laboranti? Certè apud nos aspera omnia & in ancipiti, & non ab vno hoste laboramus. Sunt qui in aperto, sunt qui cuniculis oppugnent: atque vtinam vt vires, ita consilia sint, ad resistendum! Qui volent, differant: sed mihi firmum, plus mentem quàm manus valere, plus industriam quàm omnes opes. Confluant à veteri orbe, confluant ab isto nouo: alimenta malorum erunt, non remedia, nisi cæcum illum Plutum Prudentia dirigat & moderetur.

Sed quid vana cano? quid fixos arceo casus?

in supero illo consistorio decretum, quid nobis vobisque, & quomodò fiat. Iuuat videre interdum occultas fatorum vias, & quàm ipsis nobis contra nos vtantur. Quæ caussa est? illa, in quâ sistimus:

—— nusquam pietas, non gentibus æquum
Fas aut cura Iouis.

Sed heu, inopinata etiam de vobis: tabellas illinc laureatas exspectabamus: cupressinæ aduenerunt. Triste mehercules & penè funestum, de Canisiâ: vtique si hostis occasione suâ & viribus norit vti. Solimannus aliquis si esset, Germania vbi esset? At Deus hæc moderatur, & sistet vt spero impetum barbarici hostis, & nos vitam, ipse fortunam emendabit. Louanij, VII. Idus Ianuar. ∞. IↃCI.

EPI-

EPISTOLA XCV.

IOANNI DRENCKWAIRTO, *supremo Thesaurario.*

COGNATVM hic meum vides, & beneficio deuinctum tibi clientem. Sed beneficio, quod plenum firmumque nunc effici, est in tuâ manu. Nam ecce Quæsturæ munus ante biennium amplius, te vno procurante, accepit: sed honorarium certum nullum adiunctum, quod nunc ij qui ab ærario Brabantico sunt videntur adsignasse. Sed cùm ea res firmitatem aut vires habere non possit, nisi collegij vestri auctoritas & approbatio accedat: rogo benignè eam impertiri digneris, & beneficium tuum absoluere atque exornare. Iure equidem pro illo laboro, quia neptem meam ex sorore vxorem habet: & eius liberi inter heredes meos erunt. Plus autem famæ, quàm opum relinquere iis possum: nec has valdè ambio, tuam & bonorum gratiam. quam Deus adhuc mihi dedit, & rogo seruet. Idem te Ampl^me & Nobil^me Domine incolumem, ex nostro voto, id est vel tria sæcla. Louanij, prid. Idus Ianuar. ∞. IↃCII.

EPISTOLA XCVI. *Sauonam.*

IVLIO SALINERIO S. D.

BENE de moribus meis iudicas. tales sunt, nec faciles & ingenui solùm, vt scribis; sed mites, placidi, oleo tranquilliores. Impotentia tantum à me abest, quantum potentia. Quid ergo ambigis in Tacitum edere, quæ concinnasti, etsi à me meisque, vt ais, diuersa? Tu verò securus ede, non offensæ meæ, sed certus gratiæ: si digna illo scriptore & doctorum auribus dabis. Equidem & ego iam olim aliquid in illâ materiâ pinxi aut sculpsi: sed nihil est Protogenis aut Apellis: alius quicumque manum addat, imò & cupressum appingat. Testor supremum Numen, gratum & venerabilem mihi fore, per quem

Respicere ignoto discam pendentia tergo.

Ego enim vt omnia viderim? non si Mineruæ aurea lucerna, vt vetus verbum est, illustrasset. Euripidæum illud rotundum & verum:

Ἀλλ᾽ οὐ γὰρ αὐτὸς πάντ᾽ ἐπίστασθαι βροτῶν
Πέφυκεν· ἄλλῳ δ᾽ ἄλλο πρόσκειται γέρας.

Non vnus aliquis scire natus omnia est: Sed aliud alij præmia posuit Deus.

Audis

Audis, mi Salineri? tibi quoque præmium paratum, & labori ſua merces: profer. Qui putat ſe in his antiquis, & æuo obſcuris, aginæ ſemper æquilibrio ferri: errat, & non Varro ipſe fecit in alienis ſcriptis (teſtimonia ſunt) doctior tamen illiſipſis qui ſcripſerunt. Multum eſt legiſſe, inquiſiuiſſe; plus rectam iudicij normam attuliſſe; ſed totum, attigiſſe. quod Fortunæ aliquando eſt, non doctrinæ. Enimuerò longiùs ibo, & philoſophari tecum lubet, & decet. quid hæc ſunt, aut quanti pretij, diuinaſſe & correxiſſe? In præſenti, delectatiuncula; in præſenti, gloriola: poſt quinquaginta, aut pro magno centum annos, nemo te aut me auctorem inſcribet. Non putemus nos Troiam cepiſſe, cùm depoſitum alteri locum ſanauimus: quid? vnum alterumque verbum. O ſi animum, ô ſi mores! ô ſi illam Sapientiæ officinam ingrediamur, ἰατρεῖον ψυχῆς, atque ibi Æſculapio & Hygeiæ facimus ac litemus! Non me diffundo. illud ex animo & interiore pectore, per me tibi liberum ſentire, diſſentire: neque ſum ille Alexandro ſublimior, qui nefas putem oppugnari. Facito. ſed ſi me, non meâ cauſſâ, audis, modeſtè & modicè: & veritas, non ambitio, finis eluceſcat. Conuitiari, inequitare, alienum eſt nó à doctâ ſolùm mente, ſed humanâ. Nónne & tibi fieri poteſt, nec vlla cautio errorem (in his quidem Criticis) vitet? Età me vt ſis ſecurus; alius pro me, aut poſt me, optionem & ſucceſſaneum ſe dabit. Mihi quidem in his & maioribus frigus iam adhæret: ſiue ab ætate, ſiue à Sapientiæ conſultis: nec in magno habeo, quod olim in ſummo. Menedemi dictum aureum, & ſublimiori, id eſt tuæ menti, imprimendum: *Qui Athenas nauigarent, primò Sapientes eſſe, tum Philoſophos, tum Rhetores, denique rudes & idiotas.* Adfirmo tibi, nemo propiùs rem tetigit, vtiliùs aperuit: & ſolida, non in ventum dócta mens, quò diutiùs diſcit, in re plura, in opinione pauciora nouit. Mi Salineri

*—— ταῦτά σοι

Τῷ νῷ θ' ὁμοίως, κ' ἀπὸ τῆς γλώσσης, λέγω.

**hæc tibi Et mente pariter atque linguâ edißero.*

Vale. Louanij, v. Kal. Febr. ∞. IↃCII.

EPI-

EPISTOLA XCVII.

IVSTVS LIPSIVS IO. BAPTISTÆ PEREZIO BARONIO, V. N. I. C^TO HODIE RENVNCIATO

ANIMO ET STILO GRATVLOR.

NONNE iure hunc honorem? ad quem tibi gradus è meâ domo & disciplinâ factus. Nam anni iam quattuor sunt, cùm pedem huc tulisti: quid nisi ad bonarum artium mercatum, & vt pectus iis impleres? Feceras hoc quidem à puero:

——neque enim, ceu nescia falcis
Silua comam tollit, fructumque exspirat in auras:

sic tu in lasciuiâ & licentiâ succreuisti. Sed patre auoque curantibus, præceptoribus ducentibus,

Iam tibi Pieriæ tenero sub pectore curæ,
Discendique vices, & amor.

QVÒD si à vestibulo domum; ab aurorâ diem augurari licet: nos ex iis ipsis initiis magnam quandam à te lucem. quâ illam etiam maiorum illustrares. maiorum, inquam:

——neque te series inhonora parentum
Obscurum proauis & priscæ lucis egentem,
Plebeiá de stirpe tulit:

sed clarum testatumque tibi genus ab annis quingentis, è Cantabriâ: id est, robustâ & purâ illâ Hispaniæ parte. de robore, Poëta dixerit:

Cantaber ante omnes hyemisque, æstusque, famisque
Inuictus, palmamque ex omni ferre labore.

DE puritate, quis nescit, cùm Barbari Hispaniam inundarent, eum tractum ab impietate simul & peregrinitate expertem mansisse? Illinc ergo maternum tuum genus, & pater: vir æquabilis vitæ & modestiæ:

OOo —*virtuti-*

—— virtutibus ille
Fortunam domuit, numquámque leuantibus altè
Intumuit rebus.

QVID auus tuus maternus, LVDOVICVS PEREZIVS, ex Hiſpanicâ item nobili ſtirpe? quem vetus & mutuus inter nos amor laudare me cogit, & vetat. Sed vel ſine amore, iudicio & veritate hoc dicam: virum eſſe cum paucis hodie,

——— in quo veteris veſtigia recti
Et mores video ductos meliore metallo.

AB his radicibus tu ramus, an frutex, ſuccum etiam virtutis & melioris animi traxiſti:

Cætusque vulgares & vdam
Spernis humum, fugiente pennâ.

ITAQVE ad omnia honeſta, cum induſtriâ & ſucceſſu, te dediſti. & Iuriſprudentiam præcipuè, ſed & alias cum eâ artes coluiſti: neque id nego, me monitore & magiſtro. Sicut enim vomere ſolo terra ſcinditur, neruis in citharâ ſonus editur: ſed adiungi tamen alia membra parteſque opus, decori, commodi, imò & perfectionis cauſſâ: ſic in arduâ iſtâ artium cenſemus, eſſe quæ iuuent aut ornent. Feciſti igitur. quo præmio? primùm ipſo illo ſcientiæ, deinde hoc honoris & publici elogij, quod acceſſit. Macte! Iuſtitiæ illius nunc myſtes & ſacerdos es; quæ, Homeri veriloquio,

Τὰς ἀνδρῶν ἀγορὰς ἡ μὲν λύει, ἠδὲ καθίζει:
Hos cætus hominum ſoluit, iungitque viciſſim:

quæ ſola efficit,

——— ne armorum ferrique poteſtas
Confundat ius omne manu, ſcelerique nefando
Nomen ſit virtus.

Quæ denique IVS SVVM CVIQVE TRIBVIT: Deo cultum, regibus obedientiam, maioribus reuerentiam, minoribus comitatem, oppreſſis tutelam, dubiis conſilium, omnibus innocentiam. Ah, ſacrifica huic aſſiduè & lita: ſed in publico. id eſt, patriæ & ciuibus tuis auxiliator, tutor, rector.

Vile latens virtus: quid enim ſubmerſa tenebris
Proderit?

Haud

Haud magis,

Quàm lyra, quæ reticet, vel qui non tenditur arcus.

PRODVCENDA est. & vt Homerus Themidem (id est, Iustitiam) facit Iunoni in concilium Deorum venienti poculum offerre: sic eius consulti debent regibus & dynastis propinare salubrem hunc cõsilij liquorem. Tu facito, &

—— esto animus tibi
Rerumque prudens, & secundis
Temporibus, dubijsque rectus.

ESTO & modestus. sicut enim ad coruscationem aut maiorem lucem oculos claudimus: sic tu animum debes, ad honoris hunc splendorem.

——— non se meruisse fatetur,
Qui creuisse putat.

ET vt claudam, in omni vitâ tuâ

Sit nec pigra quies, nec iniqua potentia, nec spes
Improba, sed medius PER HONESTA ET DVLCIA *limes.*

Louanij, XVII. Kal. Nouemb. pridie LIV. mei natalis. ∞. IↃC.

EPISTOLA XCVIII.

HENRICO SCHVLTETO.

LITTERAE tuæ, quibus amicitiam meam appetis, tuam defers, gratæ fuerunt, mi Schultete. Amor, humani generis nectar, suauior gratiorque est, cùm à superiore illo Amore venit, id est Honesti & Boni: ex quo velut traducem esse tuum istum scio. Amas illa, & ob illa me, quia & à me amari (nec falsò) censes. Vtinam & compotire detur! studeo equidem, & omnibus ingenij machinis hoc conor. O triumphum, qui peruincit! quanquam nec superari hîc turpe est, dummodò arma non proiicias, & victus quoque velis vincere. Progrediamur, si non perueniîmus. Nam laudes, quas tu plenâ manu in me cumulas, non nisi oculis libo, in animum non admitto, nec assensus mei suffragium dono. Imò esse qualem describis, vix opto, certè non spero. Odi istam nunc crebram *δοξοσοφίαν; cùm illud Aristarchi locum vindicat, *Olim vix septem sapientes repertos, hodie vix totidem rudes.* Maneamus in modestiâ, in bonorum studio, nec vela ad blandientium sermonum auras explicemus. Quod me rogas de

*præsumptam sapientiam.

Numeris Platonicis, libelli res non epistolæ sit: nosti implexum illud à se, & interpretantium variâ tractatione districtum. Da aduocationem: at amori tuo vel statim respondeo, & meum fideliter reddo. Louanij, prid. Kal. Febr. ∞. IↃCI.

EPISTOLA XCIX.

HVGONI GROTIO.

ADAMVM tuum vidi, partem legi, & ex eâ omnia probaui. Nam similem te tui esse, facilè præcipio. Dicerêm miratum me, nisi priora tua hoc verbi & affectus iam exemissent. Ita iamantè te dedisti, & hoc ingenij specimen, vt bona & alta à te exigere debeamus, non solùm exspectare. At placuit mihi etiam vnicè argumentum, & quod ad seria, id est Sapientiæ illa studia te dones. Leuia ingeniorum, qui tantùm animi delicias consectantur, verborum elegantias, & cum Euripide, * λόγων εὐμορφίας. Nos verò ad rem gradum addamus, & nihil pensius tractemus iis quæ ad verum animi cultum, id est ad Salutem ducunt. Intellectualis Philosophia magna studij huius pars est, quam feliciter in *Adamo* tuo libasti. Perge, hanc ama, & sine vento scientiam, & sine nouitate doctrinam. Publicâ viâ qui excidit, & semitas quærit, errores & flexus quærit. Speme, ita Deus te hîc honestum, alibi beatum velit. Louanij, III. Nonas Februar. ∞. IↃCII. Patrem & Patruum ex animo saluto.

*sermonū concinnitatem.

EPISTOLA C. *Mediolanum.*

ERYCIO PVTEANO *suo.*

PROMVLSIDEM tuam vidimus, id est vina & mella. Planè pro suo nomine liber est: & acumen siue acrimoniam in sensibus habet, & in verbis puritatem, atque etiam suauitatem. Quid amplius dicam, nisi illud,

I bone, quò tua te virtus vocat, i pede fausto.

Ad alia, longiùs longiusque mi Puteane: sed pede semper recto, id est per viam quam veteres calcarunt, & ego monendo aut docendo præiui. Nouitios istos si audias, stolidos aliquos Hermas, deflectas, & ad languida quædam aut frigida te dones, quæ ipsi

Tulliana vocant. O quàm indignetur & colorem non teneat, si resurgat ille Tullius, & hæc cernat! Ille altus, ille excitatus, & alacer, plenus spirituum & sanguinis, probet hos tabidos, iacentes, & verè * χαμαιπετεῖς λόγους? Atqui phrasin eius & verba habent. Nescio. dicunt: sed hoc scio, non verba, sed pectus & vim mentis esse, quæ disertos facit. Scitè nuper à Politiano dictum, meliorem honestioremque leonis faciem esse, quàm simiæ; etsi ista ad hominem propiùs accedit. Nihil est hoc imitari, si à te nihil inspiras; imò si omnia tua nō facis, & velut è proprio fonte emittis.

*humi serpentes sermones.

——— *qui sibi fidit*

Dux, regit examen.

Alij seruiant, mendicent: fama aut vita non respiciet, quicquid hoc est scriptorum. Stuporem! ad vnius illam imitationem nunc nos vocari: quod nemo veterum aut priorum somniauit! Scilicet plus cordis nostri magistri habent, quàm Fabius & ipse Cicero, qui ad omnes non oratores solùm, sed historicos, poëtas etiam ducunt. Sed omitto has lacunas, quæ non nisi ab imbre implentur, à se arentes: tu inter viuos, vt dixi, fontes esto, &, quod sequi solet, perennes. Sed heus, quod vltimò scribebas, te meâ caussâ Romam, quale est? impetrandi ciuilis illius tituli? Si ita, quo titulo te afficiam nescio, beniuolentis nimium, an parum sapientis. Et quid tibi aut mihi vis? conciliare magnum hunc honorem? Non recusem si detur equidem, vel ob nomen illud priscæ vrbis: sed si vltrò. te autem, id est me (quis enim aliter interpretabitur?) hoc agere? Abstine, ita liuor aut calumnia ab vtroque nostrûm abstineat: nec in istis elogiis posueris fundamentum famæ. Magis fortasse, si rara essent. Scisne Alexandrum olim, cùm ciuitate donaretur à nescio quo populo, contempsisse & irrisisse: sed cùm legati addidissent, *Nemini hunc honorem delatum, nisi Herculi atque ipsi*: tum denique amplexum, & à socio illo pretium dedisse? Non idem hîc erit: & cum bonâ veniâ dicam, magna illa ciuitas se impertiuit non nimis magnis. Finio, tu ambire vltrà caue vel sensu, non dicam vultu aut voce: & me tantùm ama. Louanij, postrid. Kal. Nouembr. ∞. IↃCI.

FINIS.

APPROBATIO.

Miscellanea hæc Epistolarum Centuria J. Lipsi Professoris ac Historiographi Regij, vtiliter admodum imprimetur.

Gulielmus Fabricius Nouiomagus, Apostolicus ac Archiducalis librorum Censor.

PRIVILEGIVM CÆSAREVM.

RVDOLPHVS SECVNDVS diuina fauente clementia electus Romanorum Impetator semper Augustus, ac Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ, Dalmatiæ, Croatiæ, Sclauoniæ Rex, Archidux Austriæ, Dux Burgundiæ, Stiriæ, Carinthiæ, Carniolæ & Wirtembergæ, &c. Comes Tirolis, &c. Nostro & Sacri Imperij fideli dilecto IVSTO LIPSIO gratiam nostram Cæsaream. Postquam inter alia, quę DEVS immortalis hominibus liberali manu dedit dona, illustria inprimis illa & quasi diuina sunt, quæ in literis liberalibusque disciplinis consistunt, quibus scilicet homines non tantùm ab animalibus ceteris rationis expertibus, sed à rudi etiam & imperito hominum vulgo ita distinguuntur, vt tanquam Dij quidam splendescere in terris videantur: rem sanè præclaram seque dignam illi præstant, qui diligentem iis ipsis in literis ac disciplinis operam ponunt; præclarissimam verò & Reipub. vtilissimam, qui eas ita excolunt, vt aliorum menti docendo, scribendo lumina præferant, eosque ex ignorantiæ tenebris quasi manu educant. Quos excitare, quos amare atque animare ad dignitatis nostræ munus, ad quod Diuino vocati beneficio, concessuque sumus, inprimis pertinere existimamus. Cùm itaque ab iis, quorum nobis spectata fides, quique iudicare de Literis possint, acceperimus, insignes te animi ingeniique tui dotes tibi à natura insitas à primis temporibus ætatis tuę ita literarum ac disciplinarum studiis excoluisse atque exornasse, vt olim iuuenilibus adhuc annis præclara florescentis minimeque vulgaris eruditionis specimina præbueris, dum obscura in antiquis scriptoribus loca, quæ quædam tanquam lustra erant, illustrasti, quæque in iis iniuria temporum deprauata & corrupta fuerunt, restituisti, dum vetusta Latinæ antiquitatis rudera in nouam subinde structuram singulari artificio eleganter conuertisti: ad exquisitam adeò & raram doctrinam, quæ magnam de te apud doctos quosque viros opinionem excitarit, peruenisse, eamque variis abs te libris acri & graui cum iudicio scriptis atque in lucem editis ostendisse, vt in eo quod tam feliciter tractes scriptionis genere paucos tibi pares hodie reperire sit: iam verò matura te ætate virum, viro magis magisque digna, & viris doctis grata ac Reipub. vtilia scribere, quæq. à primis illis Romanis olim auctoribus scripta fuerunt, à mendis purgare, & lectissimos quosque ex Musarum hortis, in quibus assiduè verseris, flores colligere, concinnare, quibus Lectores mirificè recrees, & eorum pectus ad prudentiam, probitatemque informes: haudquaquam prætermittere voluimus, quin Reipub. ad quam hæc abs te ornamenta conferuntur, causa, Cæsareo te nostro elogio decorandum, & quamuis per te satis ipse animatus sis, animãdum magis patrocinioq. nostro defendendum pro benigna nostra in te susciperemus voluntate. Quoniam verò lucubrationibus atque operibus tuis in lucem edendis, peculiarem te eligere velle Typographum, accepimus, Diplomate hoc nostro priuilegioque te & Typographum tuum aduersus quorumcunque fraudem, qui lucri causa, quod fieri solet, eadem excudere aut typis imitari fortè velint, munitos cupimus. Quamobrem pro auctoritate nostra Cæsarea decernimus, statuimus, vetamusque, ne quis Typographorum, Bibliopolarum,

aut aliorum, qui librariam negotiationem exercent, eos libros, quos tu editurus es, quocunque modo, charactere, aut forma, siue integros, siue aliquam eorum partem typis imitari, edere, excudere, aut venundare intra sacri Romani Imperij, Regnorumq. ac Dominiorum nostrorum hæreditariorum fines triginta annis proximis à primo editionis die computandis, absque tuo tuorúmve hæredum consensu audeat: Hac autem lege addita, vti tria vt minimum cuiusque libri exemplaria, quemadmodum moris est, ad Imperialem nostram Cancellariam mittantur. Si quis verò edictum hoc nostrum transgredi, violare, aut contemnere deprehensus fuerit, eum non solùm eiusmodi libris, tibi, hæredibúsve tuis, auxilio Magistratus, vbicunq. reperti fuerint, vendicandis, priuari, sed triginta etiam Marcharum auri puri mulcta, cuius semissis quidem Fisci nostri Procuratori, fraudis vindici: alter verò semissis, tibi hæredibúsve tuis pendatur, puniri volumus. Mandantes vniuersis & singulis nostris & sacri Romani Imperij subditis & fidelibus dilectis, tam Ecclesiasticis quàm Politicis, cuiuscumque status, gradus aut ordinis exstiterint, præsertim verò iis, qui in Magistratu constituti, vel suo vel superiorum suorum loco aut nomine, ius dicunt, iustitiámve exercent, ne quemquam hoc Priuilegium nostrum impunè violare, spernere aut negligere patiantur: Sed, si quos contumaces compererint, constituta à nobis mulcta, eos puniri & quibuscunque modis coërceri curent, ni & ipsimet grauissimam nostram in se conuertere indignationem velint. Id quod hoc Diplomate, manu nostra subscripto, & Cæsarei nostri sigilli impressione munito, confirmamus. Datum in arce nostra Regia Pragæ, die prima mensis Augusti. Anno Domini Millesimo, Quingentesimo Nonagesimo secundo. Regnorum nostrorum Romani decimo septimo, Hungarici vigesimo, & Bohemici itidem decimo septimo.

Subsign.

RVDOLPHVS.

Iacobus Curtius à Senfftenaw.

Ad mandatum sacræ Cæsareæ M^{tis} proprium.

Io. Baruitius.

Additum sigillum Cæs. M^{tis} in cerâ rubrâ.

SVMMA PRIVILEGII REGII.

PHILIPPVS Dei gratia Hiſpaniarum, &c. Rex Catholicus, diplomate ſuo ſanxit, nequis, Iuſti Lipſij Hiſtoriarum in alma Vniuerſitate Louanienſi Profeſſoris, & item Hiſtoriographi ſui libros quoſcunque, à Cenſoribus legitimis approbatos, præter ipſius, heredúmve eius, voluntatem, intra triginta annos à prima ſingulorum librorum editione computandos imprimat, aut alibi terrarum impreſſos, in has inferioris Germaniæ ditiones importet, venaléſve habeat. Qui ſecùs faxit, præter librorum confiſcationem triginta marcharum auri puri illatione mulctabitur. Vti latiùs patet in litteris, datis Bruxellæ XIV. Feb. M.D.XCVII.

Verreycken.

Tibi IOANNES MORETE, *pro amicitiâ quæ mihi cum Plantino (heu, quondam meo) & Plantinianis eſt ac fuit, tibi, inquam, permitto, vti* EPISTOLARVM *mearum* CENTVRIAS *typis tuis excudas ac diuulges. Nequis alibi alius præter te, cupio ſiue iubeo, ex lege quam magnus Cæſar & Rex meus dixerunt.*

Iuſtus Lipſius.

ANTVERPIÆ,
EX OFFICINA PLANTINIANA,
APVD IOANNEM MORETVM,
CIƆ. IƆ CII.